

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:3

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2018:3

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN PDF: 978-952-263-545-7

Kansikuva: Rodeo.fi

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto, Teija Metsänperä

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		18.1.2018
Tekijät			
Julkaisun nimi	Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2016		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2018:3		
Diaarinumero		Teema	liikunta
ISBN PDF	978-952-263-545-7	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-545-7		
Sivumäärä	110	Kieli	suomi
Asiasanat	liikunta, urheilu, liikuntatoimi, liikuntatoimen tilastot		
Tiivistelmä Liikuntatoimi tilastojen valossa – julkaisuun kootaan opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastualueen toimialaan kuuluvia perustilastoja. Tähän julkaisuun on koottu tiedot vuodelta 2016. Julkaisussa ilmenee talousarviossa olevien liikuntatoimen määrärahojen kohdennus ja käyttö. Opetus- ja kulttuuriministeriö osoittaa valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan, liikuntaa edistäville valtakunnallisille ja alueellisille järjestöille, seuratoiminnan kehittämiseen, liikunnallisen elämäntavan hankkeisiin elämäntulon eri vaiheissa, huippu-urheilun kehittämiseen, soveltavaan liikuntaan, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, antidopingtoimintaan ja liikunnan eettiseen toimintaan sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.			
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2018		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	18.1.2018
Författare		
Publikationens titel	Idrottsverksamheten i statistikens ljus; Grundläggande statistik från 2016	
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018:xx	
Diarienummer		Tema idrott
ISBN PDF	978-952-263-545-7	ISSN PDF 1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-545-7	
Sidantal	110	Språk finska
Nyckelord	idrott, motion, idrottsverksamhet, statistik över idrottsverksamhet	
Referat <p>Publikationen Idrottsverksamheten i statistikens ljus innehåller en sammanställning av grundläggande statistik inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Publikationen innehåller uppgifter från 2016.</p> <p>Av publikationen framgår hur anslagen för idrottsverksamhet i statsbudgeten har riktats och använts. Undervisnings- och kulturministeriet anvisar statsunderstöd för det kommunala idrottsväsendet, byggande av kommunala idrottsanläggningar, verksamhetsbidrag för riksomfattande och regionala idrottsutbildningscentra och riksförbund för främjande av idrott och motion, för utveckling av föreningsverksamhet, för projekt som stöder ett rörligt liv i olika livsskeden, för utveckling av elitidrott, för idrottsvetenskap och idrottsvetenskaplig informationsspridning, antidopningsverksamhet och etisk verksamhet på idrottens område och för internationell verksamhet på idrottens område.</p>		
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet	
Tryckort och år	Lönnerberg Print & Promo, 2018	
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture		18.1.2018
Authors			
Title of publication	Sports Services in Light of Statistics; Basic Statistics for 2016.		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2018:3		
Register number		Subject	Sport
ISBN PDF	978-952-263-545-7	ISSN (PDF)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-545-7		
Pages	110	Language	Finnish
Keywords	physical activity, sports, sports services, statistics on sports services		
Abstract <p>This publication, Sports Services in Light of Statistics, includes a compilation of basic statistics on issues within the area of responsibility of the Division for Sport at the Ministry of Education and Culture. The statistics contained in this publication concern the year 2016.</p> <p>The publication provides information on the allocation and use of budget appropriations for sports services. The Ministry of Education and Culture allocates state funds for municipal sports services, construction of sports facilities, activities of national and regional sports institutes, national and regional organisations promoting physical activity, development of sports club activities, projects promoting a physically active way of living during all stages of life, development of performance sports, special sports, sport and health sciences and dissemination of information on sport and health sciences, anti-doping activities and other ethical activities, and international activities in the field of sports and physical activity.</p>			
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Printed by (place and time)	Lönnerberg Print & Promo, 2018		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Veikkausvoittovarot	13
2	Valtion liikuntamäärärahat	16
2.1	Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2007–2016	18
2.2	Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2016	20
2.3	Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2017	23
3	Kuntien liikuntatoiminta	27
3.1	Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset ..	28
3.2	Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous	30
3.3	Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin	31
4	Liikuntapaikkarakentaminen	35
4.1	Liikuntapaikkojen perustamishankkeet	37
4.2	Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta	40
5	Liikunnan koulutuskeskukset	42
5.1	Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	43
5.2	Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	45
5.3	Liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraiset valtionavustukset	48
5.4	Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus	49
5.5	Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät	52
5.6	Muu liikunta-alan koulutustoiminta	54
6	Liikunnan kansalaistoiminta	56
6.1	Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset	57
6.2	Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2016	65
6.3	Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2016	71
6.4	Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetty erityisavustukset vuonna 2016	71
7	Liikuntatiede	73
7.1	Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	74
7.2	Liikuntalääketieteen keskukset	75
7.3	Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta	76
7.4	Liikunta-alan tiedolla johtaminen	77

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta	79
8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö	79
8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa	80
8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille.	81
8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin	82
9 Huippu-urheilu	84
9.1 Urheilijoiden apurahat	87
10 Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta	90
10.1 Valtionavustukset eettiseen toimintaan	91
10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping	95
11 Liikunnallinen elämäntapa	96
12 Liikunnan yhdenvertaisuutta edistävät hankkeet: Maahanmuuttajien kotouttava liikunta	100
13 Soveltava liikunta (Erityisliikunta)	103
14 Valtion liikuntaneuvosto	106
Lähteet	108
Taulukkoluetelo	
Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2007–2016 (milj. €), indeksikorjaamaton	14
Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100	17
Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100	17
Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2015 – 2016 (1 000 €), indeksikorjattu	20
Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2016	22
Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2017	24
Taulukko 7. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikuntapaikkarakentamiseen vuosina 2007–2016 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100	29
Taulukko 8. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2016	29
Taulukko 9. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakautuminen vuosina 2007–2016 (1 000 €), indeksikorjaamaton	30

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakautuminen vuosina 2007–2016 (1 000 €), indeksikorjaamaton.	31
Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin vuosina 2007–2016 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100.	32
Taulukko 12. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden nettokustannuksien keskiarvo kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2007–2016 (€/asukas), indeksikorjaamaton.	33
Taulukko 13. Kuntien liikuntatoiminnan toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2016.	34
Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyt valtionavustukset vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.	36
Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2015–2016 (1 000 €), indeksikorjattu RKI 2005=100.	38
Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2015–2016.	39
Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatyypit vuosina 2007–2016 (lkm).	40
Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2012–2016.	41
Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100.	44
Taulukko 20. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2016.	45
Taulukko 21. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2007–2016. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.	46
Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2016.	47
Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty rakentamisavustukset vuosina 2007–2016, indeksikorjattu RKI 2005=100.	48
Taulukko 24. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2016.	50
Taulukko 25. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2016.	51
Taulukko 26. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2016.	52
Taulukko 27. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2016.	53
Taulukko 28. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2016.	54
Taulukko 29. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100 (ei sisällä Valo ry:n eikä Olympiakomitean avustuksia).	58
Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2014–2016, indeksikorjaamaton.	58
Taulukko 31. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2007–2016 (lkm).	59
Taulukko 32. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2016 (€). Liikuntajärjestöt: Lajiliitot.	61

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).	
Liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.	63
Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).	
Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.	63
Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).	
Liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH.....	63
Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).	
Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.	64
Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).	
Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.	64
Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).	
Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt.	65
Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).	
Liikuntajärjestöt: Lajiliitot.	66
Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).	
Liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.	68
Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).	
Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.	68
Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).	
Liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH.	69
Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).	
Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.	69
Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).	
Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.	70
Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).	
Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt.	70
Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2016 (€).....	71
Taulukko 47. Seuratukihakemukset sekä myönnettyt tuet vuonna 2016.	72
Taulukko 48. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2015–2016.	74
Taulukko 49. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2012–2016.	77
Taulukko 50. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100.	82
Taulukko 51. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.....	86
Taulukko 52. Antidopingtoimintaan myönnetty määrärahat vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.	92
Taulukko 53. SUEK ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2016.	94
Taulukko 54. SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2016.	94

Taulukko 55. Liikkuva koulu ja Kunnossa kaiken ikää -ohjelmiin sekä liikunnallisen elämäntavan kehittämis-	
hankkeille myönnetty määrärahat vuosina 2015–2016.....	97
Taulukko 56. Aluehallintovirastojen kautta jaettaviin Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla	
-kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2012–2016, indeksikorjaamaton.	101
Taulukko 57. Soveltavan liikunnan järjestöavustukset, tutkimus ja muut rahoituskohteet	
vuosina 2010–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.....	105

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuskien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2007–2016.....	14
Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100	18
Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2016.	21
Kuvio 4. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2017.	23
Kuvio 5. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2007–2016,	
indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.	36
Kuvio 6. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien	
valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2016.	37
Kuvio 7. AVlen myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin	
vuonna 2016.	38
Kuvio 8. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2007–2016 ...	44
Kuvio 9. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2007–2016.....	47
Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2007–2016,	
indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.	49
Kuvio 11. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2016.....	50
Kuvio 12. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2016	51
Kuvio 13. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2016.	59
Kuvio 14. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät	
vuosina 2007–2016.	75
Kuvio 15. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä	
liikuntajärjestöjen- ja yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI	
2005=100.	83
Kuvio 16. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100.....	85
Kuvio 17. Urheilijoiden apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2016.	89
Kuvio 18. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2007–2016 (€),	
indeksikorjattu JMHI 2005=100.	93
Kuvio 19. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys	
vuosina 2007–2016. Indeksikorjattu JMHI 2005=10.....	95

LUKIJALLE

Liikuntatoimi tilastojen valossa 2016- julkaisuun on koottu opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualueen toimialaan kuuluvia perustilastoja vuodelta 2016.

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovaroista sekä valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Veikkausvoittovarat ovat valtiontalouden kehysten ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus veikkausvoittovaroilla perustuu arpajaislakiin (1047/2001). Vuonna 2016 valtion liikuntamäärärahat olivat yhteensä 155,4 miljoonaa euroa, josta 824 000 euroa katettiin budjettivarin.

Liikuntatoimen budjetista osoitetaan valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikunta-paikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan, liikuntaa edistävälle valtakunnallisille liitoille ja aluejärjestöille, seuratoiminnan kehittämiseen, liikunnallisen elämäntavan hankkeisiin elämäntavan eri vaiheissa, huippu-urheilun kehittämiseen, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, liikunnan eettiseen toimintaan sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.

Koska opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa avustuksina veikkausvoittovarojen tuottoa, talouden yleinen tilanne ei samassa määrin heijastu liikuntatoiminnan rahoitukseen kuin esimerkiksi kuntatason liikuntatoiminnassa.

Julkaisussa pyritään jatkuvuuteen, jotta vertailu aikaisempiin vuosiin olisi mahdollista. Vuosittaisia muutoksia tehdään sen mukaan, miten valtion talousarviossa on liikuntatoiminnan tavoitteita uudelleen määritetty tai käsitteitä muutettu. Tässä julkaisussa näkyy vielä 1.5.2015 voimaan tulleen uuden liikuntalain (390/2015) vaikutuksia sekä valtion liikuntatoimen budjettiin tehdyn tilijaottelun muutoksia. Muutokset on kuvattu kunkin kappaleen teksteissä. Otsikkotasolla merkittävin muutos on soveltavan liikunnan -termin käyttöönotto liikuntalain mukaisesti erityisliikunta-käsitteen sijasta.

Tilastojulkaisun on laatinut liikuntayksikössä korkeakouluharjoittelunsa syksyllä 2017 suorittanut Jenna Koistinen. Työn ohjaajana on toiminut ylitarkastaja Sari Virta.

Helsingissä 7.12.2017

johtaja Tiina Kivisaari

ylitarkastaja Sari Virta

1 Veikkausvoittovarot

Merkittävä osa suomalaisen kulttuurin tuesta rahoitetaan Veikkauksen tuotoista kertyvillä veikkausvoittovaroilla, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa tieteelle, taiteelle, liikunnalle ja nuorisotyöhön. Vuonna 2016 ministeriö jakoi veikkausvoittovaroja yhteensä 537,4 miljoonaa euroa.

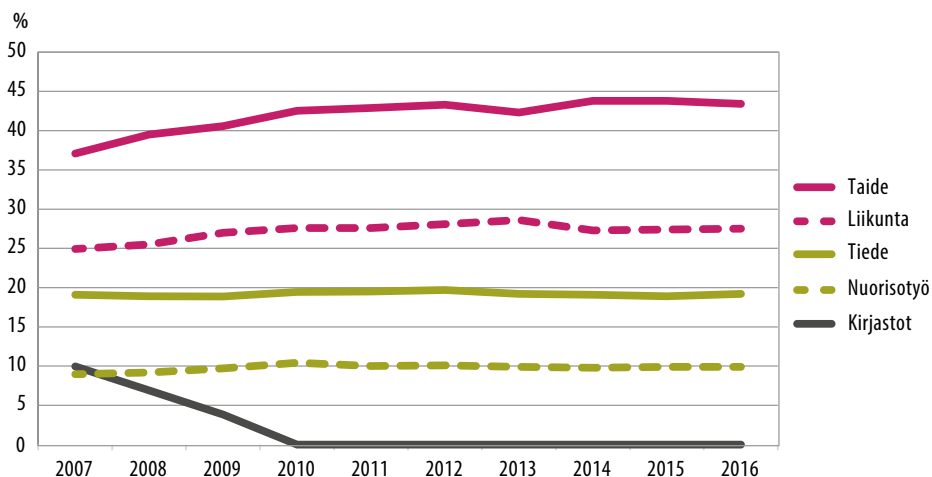
Urheilu ja liikuntakasvatus ovat alkuperäiset veikkausvoittovarojen edunsaajat vuodelta 1940. Vuosikymmenten kuluessa veikkausvoittovarojen jakosuhteissa on ollut erilaisia jako-osuuksia liikunnan osuuden vaihdellessa 21–60 prosentin välillä. Vuonna 2002 voimaan tullut arpajaislaki (1047/2001) sisältää keskeiset säädökset arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen valvonnasta. Arpajaislain säätämisen yhteydessä eduskunta säati myös lain raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä (1054/2001). Tämän niin kutsutun jakosuhdelain mukaan veikkaus- ja vedonlyöntipelien sekä raha-arpajaisten tuotot käytetään urheilun, liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön tukemiseen: 25 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen, 9 prosenttia nuorisotyön edistämiseen, 17,5 prosenttia tieteen edistämiseen ja 38,5 prosenttia taiteen edistämiseen. Lisäksi jäljelle jäävä 10 prosenttia jaetaan samoille edunsaajille valtion talousarviossa vuosittain tarkemmin päätettävällä tavalla. Näiden prosenttiosuuksien noudattamiseen on siirrytty asteittain vuodesta 2003 alkaen.

Vuonna 2016 liikunnan osuus veikkausvoittovaroista oli 27,5 prosenttia, taiteen 43,4 prosenttia, tieteen 19,2 prosenttia ja nuorisotyön 9,9 prosenttia. Edunsaajille vuosina 2007–2016 jaetut määrärahat veikkausvoittovaroista esitetään taulukossa 1. ja edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys kuviossa 1. Taulukossa näkyy myös kunnallinen kirjastotoimen rahoitus vuosilta 2007–2009, joka myös katettiin veikkausvoittovaroista. Kirjastotoimen rahoitus veikkausvoittovaroista päättyi jakosuhdelain (1054/2001) mukaan vuonna 2009.

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2007–2016 (milj. €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Kirjastot	Tiede	Taide	Liikunta	Nuorisotyö	Yhteensä
2007	40,0	76,6	148,8	100,1	36,0	401,5
2008	28,2	77,0	161,0	104,0	37,4	407,6
2009	17,6	86,9	186,8	124,3	44,7	460,4
2010	0,0	95,8	209,3	135,8	51,3	492,3
2011	0,0	100,3	220,4	141,9	51,5	514,1
2012	0,0	101,2	222,6	144,5	52,0	520,3
2013	0,0	102,2	224,8	152,4	52,6	532,0
2014	0,0	103,2	237,1	147,4	53,1	540,8
2015	0,0	102,6	237,0	148,2	53,4	541,2
2016	0,0	103,4	233,3	147,6	53,1	537,4

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2007–2016.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Veikkausvoittovaroista urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen kohdennettiin vuonna 2016 noin 147,6 miljoonaa euroa. Se oli noin 3,8 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisvuonna ja näin ollen katkaisi pitkäaikaisen kasvutrendin määrärahoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön edunsaajille jakamat osuudet kasvoivat 27,1 miljoonalla eurolla vuosina 2011–2015. Se tarkoitti liikunnan osalta 4,4 prosentin, taiteen osalta 7,5 prosentin, tieteen osalta 2,3 prosentin ja nuorisotyön osalta 3,7 prosentin kasvua määrärahoissa. Taiteen osuus vuoden 2016 veikkausvoittovaroista oli edellisten vuosien tapaan suurin, yhteensä noin 233 miljoonaa euroa.

Sisäministeriö asetti vuonna 2015 selvityshankkeen rahapeliyhteisöjen Veikkaus Oy:n, Fintoto Oy:n ja Raha-automaattiyhdistyksen rahapelitoimintojen yhdistämiseksi. Hankkeen lopputuloksena syntyi uusi rahapeliyhtiö, jonka nimi on Veikkaus. Veikkaus aloitti toimintansa 1.1.2017 eli ei vaikuta vielä tämän tilastokirjan sisältöihin.

Lähteitä

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarot. Saatavilla:

http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahaitus/veikkausvoittovarar/?lang=fi.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

2 Valtion liikuntamäärärahat

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovaroista sekä valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Veikkausvoittovarat ovat valtiontalouden kehiksen ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus veikkausvoittovaroilla perustuu arpajaislakiin (1047/2001).

Varsinaisista valtiontalouden kehikseen kuuluvista budjettivaroista, eli ns. yleiskatteisista budjettivaroista katetaan liikuntatoimen osalta vapaan sivistystyön valtionosuuksia valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille sekä liikuntatieteellisten tutkimuksien arviointikustannuksia. Vuonna 2016 valtion liikuntamäärärahat olivat yhteensä 155,4 miljoonaa euroa, joista pääosan, 147,6 miljoonaa euroa, muodostivat veikkausvoittovarat. Määrärahoista 824 000 euroa katettiin budjettivarin. Hallituksen (2015–2019) kärkihankerahoitusta kohdennettiin Liikkuva koulu -ohjelmaan 7 miljoonaa euroa, joka näkyy myös valtion liikuntamäärärahojen kokonaissummassa.

Taulukossa 2 esitetään valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2007–2016. Budjettivarojen osuutta vuosittaisista budjetoiduista valtion liikuntamäärärahoista vuosilta 2007–2016 on tarkasteltu taulukossa 3. Budjettivarojen osuus vuosittaisista valtion liikuntamäärärahoista on vaihdellut huomattavasti. Muutokset budjettivarojen määrissä johtuvat osittain valtion talousarvioissa tehdyistä kohdennuksista ja säästöistä, joiden johdosta liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusmomentilta on jouduttu kohdentamaan yleiskatteisia budjettivaroja veikkausvoittovaroilla katettavaksi.

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Talousarvio	Tilinpäätös	Indeksikorjatut määrärahat
2007	101 550 000	101 441 297,4	120 180 689
2008	106 818 000	106 703 529,8	120 184 890
2009	127 746 000	127 631 087,1	141 474 671
2010	137 861 000	137 670 192,4	150 087 972
2011	143 883 000	142 501 238,0	151 032 088
2012	153 194 000	153 611 979,0	158 141 079
2013	152 397 000	151 721 935,0	154 050 462
2014	187 558 000	187 402 344,0	187 850 675
2015	188 751 000	188 549 424,0	188 549 424
2016	155 446 000	154 944 326,0	154 944 326

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito, Valtion talousarvioesitykset

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

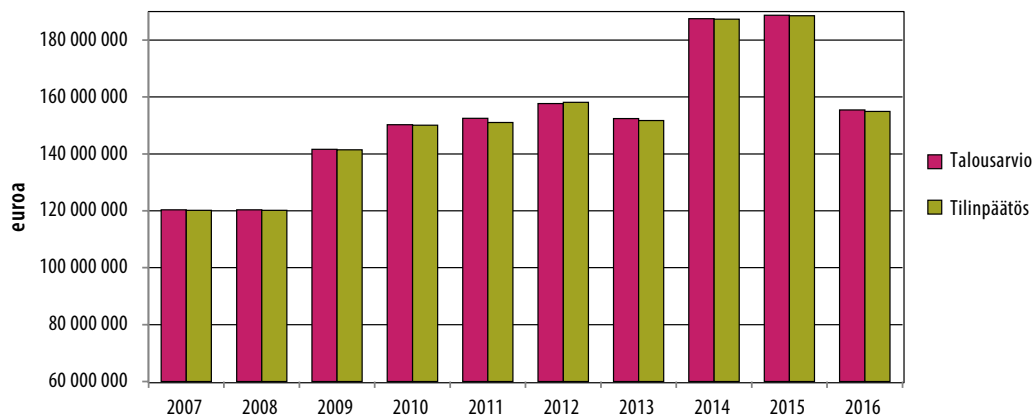
Vuosi	Budjettivarat	Indeksikorjatut budjettivarat	Osuus liikuntamäärärahoista
2007	1 342 000	1 589 910	1,3 %
2008	2 753 000	3 100 825	2,6 %
2009	3 331 000	3 692 299	2,6 %
2010	1 840 000	2 005 967	1,3 %
2011	597 000	632 739	0,4 %
2012	2 752 000	2 833 140	1,8 %
2013	109 000	110 673	0,07 %
2014	110 000	110 263	0,06 %
2015	557 000	557 000	0,30 %
2016	824 000	824 000	0,5 %

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Tässä luvussa esitetyt tiedot valtion liikuntamäärärahoista perustuvat valtion talousarvio- ja tilinpäätöstietoihin. Tilinpäätöstiedoissa huomioidaan talousarviomäärärahojen lisäksi mahdolliset lisätalousarvioissa myönnetty määrärahat.

Vuosien 2007–2015 määrärahat on muutettu vuoden 2016 rahan arvoon julkisten menojen hintaindeksin (JMHI) 2005=100 mukaan. Indeksikorjauksen avulla huomioidaan palvelujen ja materiaalien kallistuminen sekä rahan arvon muutokset. Indeksikorjatut luvut osoittavat liikunnan määrärahojen reaalikasvun. Valtion liikuntamäärärahojen indeksikorjattu kehitys vuosina 2007–2016 esitetään kuviossa 2.

Valtion indeksikorjatut liikuntamäärärahat kasvoivat vuosina 2007–2015 lähes 70 miljoonaa euroa, mutta vuonna 2016 liikuntamäärärahat kuitenkin vähenivät huomattavasti. Määrärahojen lasku selittyy Olympiastadionin perusparannukseen myönnetyn rahoituksen päättymisellä, jota rahoitettiin lisätalousarviosta vuosina 2012–2015.

Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2007–2016

Vuodelle 2015 uudistettiin liikuntatoimen tilijaottelua valtion talousarviossa ja sen vuoksi tässä tilastokirjassa esitellään vain keskenään vertailukelpoiset vuodet 2015 ja 2016. Näiden vuosien liikuntamäärärahojen jakautuminen on esitelty taulukossa 4. Edellisten vuosien vertailukelpoiset tiedot löytyvät muun muassa vuonna 2015 julkaistusta tilastokirjasta. Tilastokirjan kokonaisuutta tarkastellessa on tärkeää huomioida, että samoja määrärahoja ja lukuja käsitellään useassa eri kappaleessa.

Esitetyt luvut ovat indeksikorjattu käyttäen julkisten menojen hintaindeksiä (JMHI) 2005=100. JMHI:n käytössä sovelletaan omia kertoimiaan riippuen, onko käsitellyssä valtiontalouden vai kuntatalouden piiriin kuuluva menojen hintakehityksen tarkastelu. Liikuntapaikkarakentamisessa ja liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustusten käsitelyssä käytetään apuna rakennuskustannusindeksiä (RKI) 2005=100, hintakehityksen kuvaamiseksi.

Kuntien liikuntatoiminnan momenttiin sisältyvät veikkausvoittovaroista kunnille osoitetut valtionosuudet. Kuntien valtionosuuksia ja harkinnanvaraisia valtionavustuksia, kuten kun-

nille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjä määrärahoja, käsitellään tarkemmin luvussa 3. Luvussa tarkastellaan myös kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden lukuja sekä niiden jakautumista kuntaryhmittäin.

Liikunnan yhdenvertaisuus pitää sisällään liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen kohdistetut määrärahat. Valtaosa näistä määrärahoista osoitetaan liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin, joita käsitellään kappaleessa 4, liikuntapaikkarakentaminen. Samassa luvussa käsitellään myös liikuntapaikkarakentamiseen liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Rahoitusta liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus- tavoitteeseen jaetaan myös liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoimien avustuksiin, joita käsitellään kappaleessa 5 sekä liikunnan yhdenvertaisuuteen, joita käsitellään kappaleessa 12.

Liikunnan koulutuskeskusten osalta yleisavustuksiin kuuluvat veikkausvoittovaroista alueellisille ja valtakunnallisille koulutuskeskuksille osoitetut valtionosuudet vapaan sivistystyön koulutukseen sekä koulutuskeskusten saamat rakentamis- ja kehittämisavustukset sekä opintotukien avustukset. Lisäksi kohtaan kuuluu valtion yleiskatteisista budjettivaroista liikunnan koulutuskeskuksille jaettava valtionosuus. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjä määrärahoja käsitellään luvussa 5.

Valtion liikuntamäärärahojen erittelyssä liikunnan kansalaistoiminta sisältää lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen yleisavustukset sekä seuratoiminnan kehittämisavustukset. Määrärahat ovat suurimmaksi osaksi liikuntajärjestöjen yleisavustuksia ja hankkeille myönnettyjä erityisavustuksia. Vuonna 2016 liikunnan kansalaistoiminnan alle kuuluu myös liikuntamaaottelun suunnitteluun varattu määräraha. Näitä asioita käsitellään kappaleessa 6.

Liikuntatieteen momentti sisältää liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin, tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen sekä liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen kohdistetut määrärahat. Tähän osioon sisältyy myös valtion yleiskatteisista budjettivaroista kohdistetut varat Suomen Akatemialle liikuntatieteellisten tutkimusten arvioinnin hallintokustannuksiin. Liikuntatieteen määrärahoja käsitellään luvussa 7.

Tutkimus- ja kehitysyhteisöille sekä koulutustoimintaan osoitetut määrärahat jakautuvat neljälle eri osa-alueelle. Tieteelliset-, tiedonvälitys- ja kehittämis-yhteisöt saavat valtaosan määrärahoista. Osansa saavat myös urheiluoikeuden professuuri, Suomen Urheilumuseosäätiö, tieteelliset kansainväliset kongressit sekä valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittäminen. Näiden tiedot hajautuvat tilastokirjan eri kappaleisiin.

Huippu-urheilun määrärahat jakautuvat Suomen Olympiakomitean organisoimalle huippu-urheilu yksikölle, urheilijoiden apurahoihin, kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuskelle, urheiluakatemoille ja urheilijoiden ammatinedistämissäätiölle sekä olympiavoit-

tajien eläkkeisiin ja Pro Urheilu – tunnustuspalkintoihin. Huippu-urheilun kokonaisuutta käsitellään luvussa 9.

Liikunnallisen elämäntavan ja sen kehittämisen alla määrärahat ohjautuvat suurimmaksi osaksi valtakunnallisiin hankkeisiin. Ensimmäinen niistä on hallituksen (2015–2019) kärkihankkeenakin oleva Liikkuva koulu -ohjelma, toinen on Kunnossa kaiken ikää -ohjelma ja loput määrärahoista jaetaan Liikunta elämäntapa -hanketukiin. Liikunnallista elämäntapaa ja rahoitusta käsitellään kappaleessa 11.

Kohtaan muut momentit sisältyvät liikunnan ja urheilun suur tapahtumat, eettinen toiminta, kansainvälinen yhteistyö sekä aluehallinnon toiminta. Tähän sisältyvät myös valtion liikuntaneuvoston toimintaan sekä opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön osoitetut varat. Näitä käsitellään muun muassa kappaleissa 8 ja 10.

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2015 – 2016 (1 000 €), indeksikorjattu.

Määrärahojen jakautuminen*	2015	2016
Kuntien liikuntatoiminta	19 200 000	19 400 000
Liikunnan yhdenvertaisuus	28 500 000	29 821 000
Liikunnan koulutuskeskukset	19 085 000	19 150 000
Liikunnan kansalaistoiminta	45 732 000	44 289 000
Liikuntatiede	3 810 000	3 810 000
Tutkimus ja kehitysyhteisöt	4 289 000	3 929 000
Huippu-urheilu	11 760 000	11 560 000
Liikunnallinen elämäntapa	8 770 000	8 770 000
Muut momentit	47 605 000	14 717 000
Yhteensä	188 751 000 €	155 446 000 €

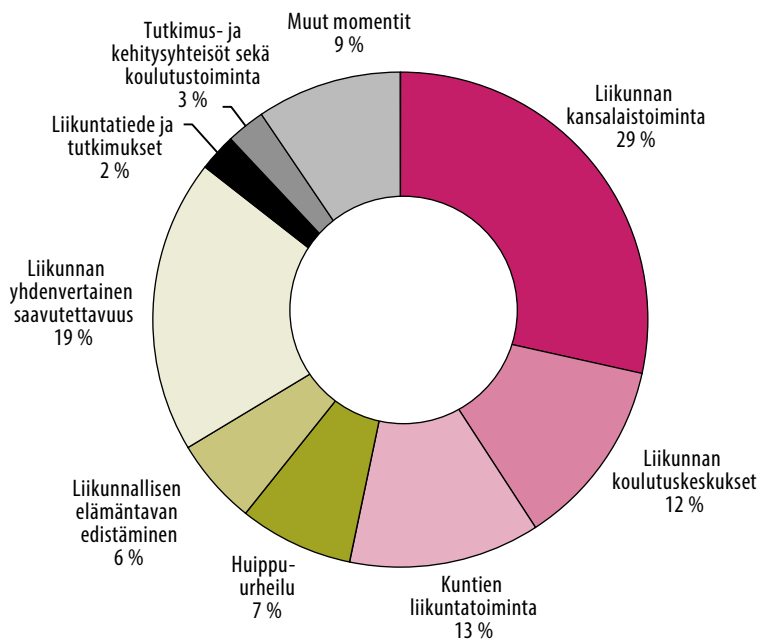
*Vuonna 2015 uudistuneen liikuntatoimen tilijaottelun vuoksi on vertailtu vain vuosia 2015 ja 2016.
Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2016

Kuviossa 3 ja taulukossa 5 on esitetty vuoden 2016 liikuntamäärärahojen jakautuminen valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti. Eniten varoja on osoitettu liikunnan kansalaistoimintaan, jonka osuus liikuntamäärärahoista on 28,5 prosenttia sekä liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen, jonka osuus on 19,2 prosenttia määrärahoista. Kuntien liikuntatoimintaan on osoitettu 12,5 prosenttia, ja liikunnan koulutuskeskuksille 12,3 pro-

senttia määrärahoista. Muiden tilijaottelun mukaisten momenttien osuudet olivat kukin alle 10 prosenttia.

Edellisvuoteen verrattuna osuudet ovat kasvaneet kaikissa muissa paitsi liikuntatieteen ja tutkimuksen sekä muut momentit -kohdassa. Suurimmat prosentuaaliset kasvut ovat tapahtuneet liikunnan kansalaistoiminnassa (+4,3 %) ja liikunnan yhdenvertaisessa saavutettavuudessa (+4,1 %). Muut momentit -kohdassa on suurin lasku verrattuna edellisvuoteen, -15,7 prosenttia. Tämä selittyy vuonna 2015 myönnetyllä 40 miljoonan euron avustuksella Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen.

Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2016.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2016.

	euroa
Liikunnan kansalaistoiminta	44 289 000
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	40 259 000
Seuratukeen	4 000 000
Liikuntamaaottelun suunnitteluun	30 000
Kuntien liikuntatoiminta	19 400 000
Huippu-urheilu	11 560 000
Huippu-urheiluyksikölle	6 860 000
Urheilijoiden apurahoihin	1 700 000
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemiaa ja Urheilijoiden ammatinedistämissäätiölle	2 700 000
Olympiavoittajien eläkkeisiin ja Pro Urheilu -tunnustuspalkintoihin	300 000
Liikunnan koulutuskeskukset	19 150 000
Valtionosuudet valtakunnallisille koulutuskeskuksille	16 834 000
Valtionosuudet alueellisille koulutuskeskuksille	572 000
Valtionosuudet budjettivaroista*	744 000
Opintototeleihin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	1 000 000
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	3 929 000
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämissyhteisöille	3 000 000
Urheiluoikeuden professuuriin	70 000
Suomen Urheilumuseosäätiölle	339 000
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	150 000
Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseen	370 000
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	8 770 000
Liikkuva koulu -ohjelmaan	2 670 000
Liikunta elämäntavalla -hanketukiin	3 800 000
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 300 000
Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen	29 821 000
Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin	25 921 000
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoimien avustuksiin	2 400 000
Liikunnan yhdenvertaisuuteen	1 500 000
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 810 000
Liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin	2 500 000
Tieteellisen tason arviointiin Suomen akatemialle	30 000
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	500 000
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen	700 000
Suomen Akatemialle hallintokustannuksiin*	80 000
Muut momentit	14 717 000
Liikunnan ja urheilun suurtahtumiin	1 700 000
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	3 380 000
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000
Kansainväliseen yhteistyöhön	457 000
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 350 000
Avustus Liikkuva Koulu -ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v.)	7 000 000
Yhteensä	155 446 000

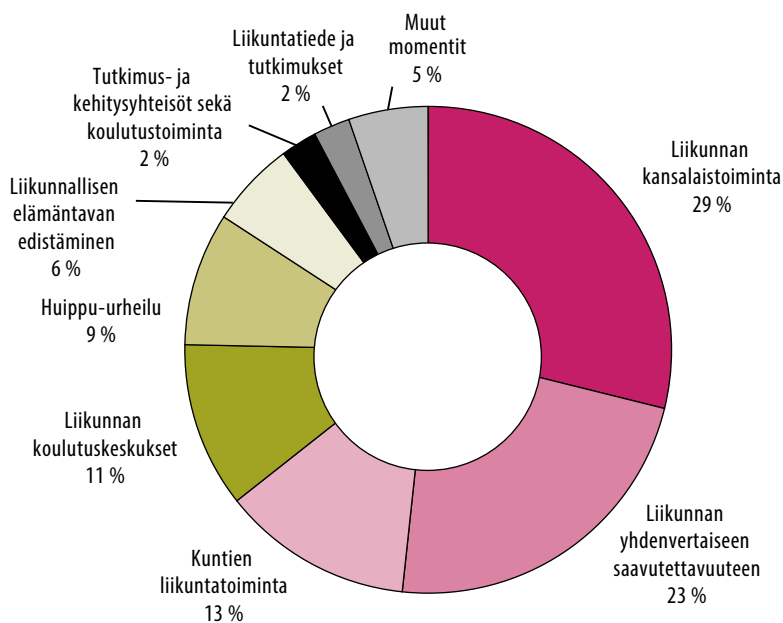
* Budjettirahoituksen osuus liikuntamäärärahoista on 824 000 euroa: Valtionosuudet valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille sekä liikuntatieteellisen tutkimuksen arvioinnin hallintokustannuksiin.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2017

Määrärahojen kehityksen vertailemiseksi tässä kappaleessa esitellään vuodelle 2017 liikuntaan budjetoidut määrärahat. Valtion tilinpäätös-, kuntatalouden ja muiden tietojen saamisen vuoksi tilastokirjan tuottaminen venyy aina seuraavan kalenterivuoden loppuun, jolloin on aiheellista tuoda esille kuluvan vuoden budjettitiedot.

Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2017 ovat 155,9 miljoonaa euroa. Määräraha kasvoi edellisvuoteen verrattuna noin 7,5 miljoonaa euroa. Suoraan valtion budjetista tulevien varojen määrä vuodelle 2017 oli 1 826 000 euroa, mikä tarkoittaa reilun miljoonan euron korotusta edellisvuoteen verrattuna. On huomioitavaa, että budjetoitujen määrärahojen kokonaissumma voi muuttua tarkasteluvuoden aikana mahdollisten lisätalousarvioiden myötä. Kuviossa 4 ja taulukossa 6 esitetään liikuntamäärärahat vuodelle 2017 valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti.

Kuvio 4. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2017.

Lähde: Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2017.

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2017.

	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	44 500 000	28,5
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	40 500 000	
Seuratoiminnan kehittämiseen	4 000 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 500 000	12,5
Huippu-urheilu	13 615 000	8,7
Huippu-urheiluyksikölle	7 200 000	
Urheilijoiden apurahoihin	2 200 000	
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemiaa ja Urheilijoiden ammatinedistämissäätiölle	3 915 000	
Olympiavoittajien eläkkeisiin ja Pro Urheilu -tunnustuspalkintoihin*	40 000	
Ylimääräisiin urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu -palkintoihin	260 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	18 667 000	12,0
Valtionosuudet valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille	15 949 000	
Valtionosuudet alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille	572 000	
Valtionosuus budjettivaroista valtakunnallisille koulutuskeskuksille*	1 746 000	
Opintototeutuksiin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	400 000	
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	3 720 000	2,4
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämissyhteisöille	3 100 000	
Urheiluvoimistelun professuuriin	70 000	
Suomen Urheilumuseosäätiölle	400 000	
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	150 000	
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	8 800 000	5,6
Liikkuva koulu -ohjelmaan	2 700 000	
Liikunta elämäntapa-ohjelmalla -hanketukiin	3 800 000	
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 300 000	
Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen	35 171 000	22,6
Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin	30 921 000	
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoimintaan	2 500 000	
Liikunnan yhdenvertaisuuteen	1 750 000	
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 810 000	2,4
Tutkimusprojekteihin	2 500 000	
Tieteellisen tason arviointiin Suomen akatemialle veikkausvoittovaroista	30 000	
Tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin budjettivaroista*	80 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	500 000	
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen	700 000	
Muut momentit	8 140 000	5,2
Liikunnan ja urheilun suur tapahtumiin	1 900 000	
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	3 500 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000	
Kansainväliseen yhteistyöhön	480 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 430 000	
Yhteensä	155 923 000	100,0

*Valtiovarainministeriön maksuperusteisesti budjetoitu määräraha.

Suurin osuus valtion liikuntamäärärahoista vuonna 2017 on budjetoitu liikunnan kansalaistoimintaan, joka oli 44,3 miljoonaa euroa. Määräraha jakautui lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen avustuksiin sekä seuratukeen.

Valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan ovat pysyneet vuodesta 2008 lukien noin 19,5 miljoonassa eurossa ja vuonna 2017 valtionosuus oli edellisvuosien tapaan samassa suuruusluokassa.

Huippu-urheilulle osoitetut 13,6 miljoonaa euroa jakautuivat Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikölle, urheilijoiden apurahoihin, urheilijaeläkkeisiin ja Pro -urheilu -tunnustuspalkintoihin. Lisäksi huippu-urheilun määrärahoihin kuuluivat kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, urheiluakatemioille ja Urheilijoiden ammatinedistämissätiöille osoitetut varat.

Liikunnan koulutuskeskuksille osoitettiin yhteensä 18,6 miljoonaa euroa, josta 1 826 000 euroa muodostui valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista. Veikkausvoittovarojen osalta tämä momentti jakautui valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan myönnettäviin vapaan sivistystyön valtionosuuksiin sekä harkinnanvaraisiin avustuksiin eli laatu- ja kehittämishankkeisiin ja opintoseteleihin.

Tutkimus- ja kehitysyhteisöjen sekä koulutustoiminnan momentille oli vuodelle 2017 osoitettu 3,7 miljoonaa euroa. Tämä jakautui tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittäisyhteisöille, urheiluoikeuden professuuriin, Suomen Urheilumuseosäätiölle sekä tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin myönnettäviin avustuksiin.

Liikuntatieteen ja tutkimuksen momentti sisälsi liikuntatieteelliset tutkimusprojektit, liikuntapaikkarakentamisen tutkimuksen ja kehittämisen, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämisen sekä veikkausvarojen osuuden tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle. Momentille osoitettiin yhteensä 3,8 miljoonan euron määräraha. Valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista osoitettiin lisäksi 80 000 euroa tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin.

Liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi osoitettiin yhteensä 8,8 miljoonaa euroa. Tämä sisältää Liikkuva koulu -ohjelmalle, Liikunta elämäntapa -hanketukiin ja Kunnossa kaiken ikää -ohjelmalle myönnettävät avustukset.

Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen osoitettiin 35,1 miljoonaa euroa, josta suurin osa suunnattiin liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin. Tähän momenttiin sisältyvät lisäksi liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatilojen rakentamiseen sekä liikunnan yhdenvertaisuushankkeisiin suunnatut avustukset.

Muita valtion talousarvion tilijaotteluun vuodelle 2017 sisältyviä liikuntatoimen momentteja olivat liikunnan ja urheilun suurtahtumat, liikunnan ja urheilun eettinen toiminta, kansainvälinen yhteistyö, liikunnan aluehallinnon toiminta, valtion liikuntaneuvoston toiminta, sekä opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi osoitettu osuus. Näiden momenttien yhteissumma on noin 10 miljoonaa euroa.

Lähteitä

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. Opetusministeriön hallinnonala.

Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.

Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/rki>.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2016. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2017. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpäätös

3 Kuntien liikuntatoiminta

Kunnat ovat merkittäviä liikuntapalvelujen tuottajia ja liikunnan toimintaedellytysten luojia. Kuntien tehtävät liikunnan edellytysten luomisessa on määritelty liikuntalaissa (390/2015), jonka mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Tämä tarkoittaa liikuntapalvelujen järjestämistä erityisryhmät huomioon ottaen, kansalaistoiminnan tukemista sekä liikuntapaikkojen rakentamista ja ylläpitämistä.

Tässä luvussa esitetyt tilastot kunnallisen liikuntatoiminnan käyttötaloudesta perustuvat Tilastokeskuksen keräämiin kuntien talouden ja toiminnan tunnuslukuihin. Tilastokeskuksen tuottamat kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden tunnusluvut eivät sisällä kuntien liikelaitosten tulo- ja menoeriä. Lisäksi kuntien liikuntatoiminnasta esitettyjä tilastoja tarkasteltaessa tulee huomioida, että kunnallisten palveluiden tuotantotavoissa voi paikakuntakohtaisesti olla merkittäviäkin eroja. Viime vuosina toteutettujen kuntaliitosten ja yhteistoiminta-alueiden perustamisten yhteydessä on kunnissa ryhdytty uudistamaan myös vanhoja hallinto- ja palvelurakenteita. Edellä mainituista syistä johtuen tässä tilastojulkaisussa esitettyjä keskiarvotietoja kuntien liikuntatoiminnan taloudesta voidaan siis pitää vain suuntaa antavina.

Vuonna 2016 osoitettiin 19,4 miljoonaa euroa valtion liikuntamäärärahoista kuntien liikuntatoimintaan ja valtionosuutta liikuntatoimintaan sai yhteensä 297 kuntaa. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista valtionosuudet kattoivat noin 2,7 prosenttia. Kunnat osoittavat kunnallisveroista keräämiään varoja liikuntaan ja urheiluun vuosittain noin 600–700 miljoonaa euroa. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien valtionavustusten osuus oli kaikista tukea saaneiden hankkeiden kokonaiskustannuksista 13,6 prosenttia. Valtionosuuden merkitys kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin vaihtelee suhteessa kuntien asukaslukuun, kuten taulukosta 8 käy ilmi.

3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset

Kunnille myönnetään valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin kunnan asukasmäärään ja valtion talousarviossa määritellyyn asukaskohtaiseen yksikköhintaan perustuen. Valtionosuus (VOS) kattaa lasketusta kuntakohtaisesta euromäärästä 29,7 prosenttia. Vuonna 2008 yksikköhinta oli 10,90 euroa. Vuonna 2009 se nostettiin 12,00 euroon, jonka jälkeen se on pysynyt nykyisellä tasolla. Valtionosuuden perustana toimii laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Liikuntalain mukaisesti valtionosuus tulee myös käyttää liikunnan edellytysten luomiseen. Tämän lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö tukee harkinnanvaraisilla avustuksilla kuntien liikuntapaikkojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamishankkeita, joita käsitellään tarkemmin luvussa 4. Harkinnanvaraisia avustuksia voidaan myöntää myös paikallisen liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä muihin liikuntaa edistäviin hankkeisiin. Myöhemmissä luvuissa tarkemmin käsiteltävät liikunnallisen elämäntavan sekä maahanmuuttajien liikunnan tukeminen tapahtuu kuntien ja aluehallintovirastojen kautta.

Taulukossa 7 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet sekä liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset sekä niiden kokonaiskustannukset vuosina 2007–2016. Tilastokeskuksen aineistosta kootut kuntien liikuntatoiminnan vuosittaiset käyttökustannukset ja investointimenot eivät sisällä kuntien liikelaitosten menoeriä. Vastaavasti investointeihin liittyvien valtionavustusten kohdalla luvut sisältävät kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnetty määrärahat, mutta eivät kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille tai muille yhteisöille myönnettyjä hankeavustuksia. Laskettaessa liikuntatoimintaan myönnettyjen valtionosuuksien sekä liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten osuutta kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista ja investointimenoista, tarkastelussa on huomioitu vain kyseisiin määrärahoihin oikeutetut Manner-Suomen kunnat.

Taulukossa 8 esitetään Manner-Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2016. Pääsääntöisesti valtionosuuden prosentuaalinen osuus kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista kasvaa kuntakoon supistuessa. Tämän prosentuaalisen osuuden kuntakohtainen vaihtelu on suurempaa asukasluvultaan pienien kuntien joukossa. Taulukossa esitetään myös kuntaryhmän sisällä esiintyvä valtionosuuden ja käyttökustannuksien suhteen prosenttiosuuden vaihteluväli sekä vaihteluvälin keskiarvo ryhmittäin.

**Taulukko 7. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikunta-
paikkarakentamiseen vuosina 2007–2016 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.**

Vuosi	Vos- peruste €/as	Valtion- osuus	Liikunta- toimen käyttö- kustannukset	Vos / Käyttökust. (%)	Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin valtion avustusta saaneiden kokonaiskustannukset	Valtion- avustukset liikuntapaikkojen perustamis- hankkeisiin	Valtion- avustukset / Inv. (%)
2007	10,8	19 836	596 618	3,3	118 902	15 323	13,0
2008	10,9	19 087	606 188	3,1	111 179	12 657	11,5
2009	12,0	20 793	624 164	3,3	107 791	18 383	17,1
2010	12,0	20 518	624 280	3,3	115 775	15 510	13,4
2011	12,0	20 064	627 222	3,2	113 982	16 064	14,1
2012	12,0	20 004	646 989	3,1	126 497	13 569	10,7
2013	12,0	19 391	667 937	2,9	126 070	15 622	12,4
2014	12,0	19 459	669 026	2,9	35 083	7 040	20,1
2015	12,0	19 556	689 518	2,8	135 272	16 880	12,5
2016	12,0	19 540	722 549	2,7	127 596	17 410	13,6

Huom. Sarakkeissa Vos / Käyttökust. ja Valtionavustukset / Inv. huomioidaan vain kyseisiin määrärahoihin oikeutettujen Manner-Suomen kuntien käyttökustannukset ja investointimenot.

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta, SALAMA, Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

**Taulukko 8. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun
mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2016.**

Kuntaryhmä (Manner-Suomi)	Kuntien lukumäärä	Asukasluku yhteensä	Käyttö- kustannukset yhteensä (1 000 €)	Valtionosuus yhteensä (1 000€)	Vos/käyttö- kustannuk- set (%)	Vaihteluväli (%) VOS/ Käyttökust	Keskiarvo (%) VOS/ Käyttökust
Alle 2 000	32	46 479	4 651	166	3,57	1,6–13,4	4,5
2 000–6 000	109	400 989	39 072	1 429	3,66	0,5–16,0	4,8
6 001–10 000	60	479 846	51 671	1 710	3,31	1,1–11,7	4,3
10 001–20 000	41	613 133	69 455	2 185	3,15	1,8–6,7	3,6
20 001–40 000	29	804 375	98 100	2 867	2,92	1,8–4,9	3,2
40 001–100 000	17	1 016 239	139 033	3 622	2,61	1,9–4,2	2,8
Yli 100 000	9	2 121 551	314 224	7 561	2,41	2,3–3,0	2,6
Koko maa	297	5 482 612	716 206	19 540	2,73	0,5–16,0	3,7

Valtionosuudet laskettu lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) ja kuntien asukaslukuun 31.12.2016 perustuen

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta, Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Valtionosuuksien lisäksi kunnille voidaan myöntää harkinnanvaraisia valtionavustuksia liikuntatoi-
minnan kehittämiseen sekä erilaisiin hankkeisiin, kuten terveyttä edistävän liikunnan projekteihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama liikuntapaikkarakentamisen tutkimus sekä Jyväskylän yliopiston ylläpitämä suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki LIPAS (liikuntapaikat.fi) palvelevat niin ikään kunnallista liikuntahallintoa.

3.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous

Taulukossa 9 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakaantuminen vuosina 2007–2016. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenot muodostuvat (a) henkilöstömenoista kuten palkoista, palkkioista ja henkilösivukuluista, (b) ulkoisista ja sisäisistä vuokrat, (c) asiakas- ja muiden palveluiden ostoista, (d) avustuksista, (e) materiaalikustannuksista sekä (f) muista käyttömenoista. Toimintamenoihin eivät sisälly poistot ja arvonalentumiset tai vyörytyserät, jotka kuitenkin lasketaan mukaan kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin.

Vuonna 2016 vuokrien osuus, noin 245 miljoonaa euroa, oli kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista suurin osa noin 38 prosentilla. Henkilöstömenoihin kului yhteensä noin 165 miljoonaa euroa eli 25,3 prosenttia toimintamenoista. Ostopalveluihin kului 136,4 miljoonaa euroa ja materiaalikustannuksiin 50,5 miljoonaa euroa. Avustuksiin kunnat käyttivät 50,4 miljoonaa euroa eli 7,7 prosenttia toimintamenoistaan. Muiden käyttömenojen osuus kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista oli 4,4 miljoonaa euroa.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakautuminen vuosina 2007–2016 (1 000 €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Henkilöstömenot		Vuokrat		Ostopalvelut		Avustukset		Materiaalikustannukset		Muut käyttömenot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2007	149 096	32,8	141 842	31,2	78 945	17,4	40 482	8,9	40 757	9,0	2 995	0,7	454 117	100,0
2008	156 777	32,0	153 394	31,3	90 699	18,5	42 603	8,7	43 987	9,0	3 136	0,6	490 596	100,0
2009	154 810	30,1	171 510	33,3	94 982	18,4	47 715	9,3	43 448	8,4	2 406	0,5	514 871	100,0
2010	154 694	29,4	178 750	34,0	99 625	19,0	45 303	8,6	44 052	8,4	3 092	0,6	525 516	100,0
2011	158 215	28,9	188 578	34,5	105 491	19,3	46 366	8,5	45 647	8,3	2 728	0,5	547 025	100,0
2012	163 271	28,3	201 834	34,9	116 051	20,1	48 422	8,4	44 499	7,7	3 674	0,6	577 751	100,0
2013	163 890	27,3	215 819	35,9	120 579	20,0	51 016	8,5	46 320	7,7	3 803	0,6	601 427	100,0
2014	161 997	26,5	227 581	37,2	120 380	19,7	51 606	8,4	46 414	7,6	4 255	0,7	612 234	100,0
2015	165 694	26,4	234 504	37,3	122 873	19,6	50 747	8,1	49 767	7,9	4 672	0,7	628 257	100,0
2016	164 861	25,3	245 114	37,6	136 405	20,9	50 408	7,7	50 592	7,8	4 431	0,7	651 811	100,0

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakautuminen vuosina 2007–2016 (1 000 €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Maksut		Myyntitulot		Vuokratulot		Tuet ja avustukset		Muut tulot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2007	35 849	39,5	29 136	32,1	18 044	19,9	4 330	4,8	3 296	3,6	90 655	100,0
2008	36 866	38,0	33 497	34,5	19 085	19,7	3 866	4,0	3 742	3,9	97 056	100,0
2009	37 204	37,5	34 530	34,8	19 324	19,5	4 364	4,4	3 773	3,8	99 195	100,0
2010	36 672	35,6	36 904	35,8	20 888	20,3	4 796	4,7	3 749	3,6	103 009	100,0
2011	37 830	35,3	39 367	36,7	21 080	19,6	5 008	4,7	4 008	3,7	107 293	100,0
2012	40 393	34,9	43 275	37,4	22 534	19,5	5 587	4,8	3 944	3,4	115 733	100,0
2013	44 071	35,1	44 437	35,4	26 486	21,1	7 026	5,6	3 551	2,8	125 571	100,0
2014	46 094	35,7	46 635	36,1	26 940	20,8	6 414	5,0	3 187	2,5	129 270	100,0
2015	48 515	36,6	45 934	34,7	28 133	21,3	5 258	4,0	4 539	3,4	132 379	100,0
2016	48 750	35,6	47 712	34,9	29 246	21,4	6 132	4,5	5 045	3,7	136 885	100,0

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukossa 10 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakaantuminen vuosina 2007–2016. Taulukossa esitetyt kuntien liikuntatoiminnan toimintatulot koostuvat (a) maksuista, (b) sisäisistä ja ulkoisista myyntituloista, (c) sisäisistä ja ulkoisista vuokratuloista, (d) tuista ja avustuksista sekä (e) muista tuloista. Toimintatuloihin ei ole laskettu mukaan valmistevarastojen muutoksesta, omaan käyttöön valmistuksesta tai vyörytyseristä aiheutuvia tuottoja, jotka kuitenkin sisältyvät kuntien liikuntatoiminnan käyttötuottoihin.

Vuonna 2016 kuntien liikuntatoiminnan toimintatuloista 35,6 prosenttia eli noin 48,8 miljoonaa euroa muodostui maksuista. Myös myyntitulojen 47,7 miljoonan euron osuus oli merkittävä. Vuokrasta kunnille kertyi reilu viidesosa toimintatuloista, 29,2 miljoonaa euroa, ja avustuksista 6,1 miljoonaa euroa. Muiden tulojen osuus oli noin 5 miljoonaa euroa. Toimintatulojen kehityssuuntia tarkasteltaessa voidaan todeta, että suhteessa maksujen määrä on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana samalla, kun myyntitulot ovat lisääntyneet.

Taulukkoja 9 ja 10 tarkasteltaessa on otettava huomioon, että taulukot ovat indeksikorjaamattomia. Vuosien välistä vertailua voidaan kuitenkin tehdä prosenttilukuja vertailemalla.

3.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin

Tilastokeskus käyttää kuntien käyttötalouden tunnuslukujen esittämiseksi hyväkseen kuntaryhmitystä, jonka mukaisesti kunnat jaetaan kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maa-

seutumaisiin kuntiin. Kaupunkimaisia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman asukasluku on vähintään 15 000. Taajaan asuttuja kuntia ovat ne, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000. Maaseutumaisia ovat kunnat, joissa väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 4 000.

Vuonna 2016 Manner-Suomessa oli 297 kuntaa, joista kaupunkimaisia oli 57, taajaan asuttuja 63 ja maaseutumaisia 177. Kaupunkimaisissa kunnissa asui vuoden lopun tilanteen mukaan 3 893 793 henkeä, taajaan asutuissa 840 720 henkeä ja maaseutumaisissa kunnissa 748 099 henkeä.

Taulukossa 11 esitetään kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannusten, -tuottojen ja asukaskohtaisten nettokustannusten jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavin kuntaryhmiin eriteltynä sekä asukaskohtaisten nettokustannusten prosentuaalinen muutos edellisvuoteen verrattuna. Liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja -tuotot sekä nettokustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suurimmat kaupunkimaisissa kunnissa ja pienimmät maaseutumaisissa kunnissa. Vuonna 2016 kaupunkimaisten kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset muodostivat 77,4 prosenttia kaikkien Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista, taajaan asuttujen kuntien osuuden ollessa 12,4 prosenttia ja maaseutumaisten kuntien 10,2 prosenttia.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin vuosina 2007–2016 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Kaupunkimaiset kunnat				Taajaan asutut kunnat				Maaseutumaiset kunnat				Yhteensä	
	Käyttökust.	Käyttötuo-	Nettokust.	Muutos %	Käyttökust.	Käyttötuo-	Nettokust.	Muutos %	Käyttökust.	Käyttötuo-	Nettokust.	Muutos %	Käyttökust.	Käyttötuo-
	kust.	tuotot	€/as	/asukas	kust.	tuotot	€/as		kust.	tuotot	€/as		kust.	tuotot
2007	374 674	76 643	89,0	2,3 %	67 288	11 227	61,0	3,4 %	62 507	9 554	51,0	2,0 %	596 618	115 220
2008	407 013	85 850	92,0	3,4 %	67 706	11 397	66,0	8,2 %	65 070	10 629	55,0	7,8 %	606 188	121 146
2009	435 067	81 082	97,0	5,4 %	68 501	11 264	68,0	3,0 %	60 590	10 419	58,0	5,5 %	624 164	104 457
2010	440 404	83 997	97,0	0,0 %	72 746	12 147	71,0	4,4 %	61 443	10 791	60,0	3,4 %	624 280	116 182
2011	456 401	88 044	100,0	3,1 %	77 850	13 293	74,0	4,2 %	64 270	11 598	63,0	5,0 %	632 936	119 429
2012	486 175	97 784	104,0	4,0 %	81 001	13 691	78,0	5,4 %	68 791	12 654	67,0	6,3 %	652 419	127 340
2013	504 414	105 566	106,0	1,9 %	86 663	14 549	81,0	3,8 %	68 487	13 145	69,0	3,0 %	667 986	134 962
2014	516 580	106 459	108,0	1,9 %	84 887	14 222	80,0	-1,2 %	70 358	14 426	69,0	0,0 %	673 949	135 534
2015	536 666	112 671	106,9	-1,0 %	82 844	14 951	83,7	4,6 %	73 104	13 867	65,0	-5,8 %	693 160	141 601
2016	553 987	121 514	108,0	1,0 %	88 854	15 408	89,1	6,5 %	73 365	14 253	79,8	22,8 %	716 206	151 175

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukossa 12 esitetään kuntien liikuntatoiminnan nettokäyttökustannukset asukasta kohden kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2007–2016. Nettokäyttökustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suuremmat asukasluvultaan suuremmissa kunnissa. Suhteellisesti eniten nettokäyttökustannukset ovat kasvaneet asukasluvultaan pienempien kuntien ryhmissä, mitä osaltaan selittävät niissä tapahtuneet kuntaliitokset ja sulautuminen osaksi suurempia kuntakokonaisuuksia.

Kaikkein pienimmät nettokustannukset asukasta kohden ovat 2 000–6 000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa kunnat ovat käyttäneet liikuntatoimintaan keskimäärin 75,2 euroa asukasta kohden. Myös 6 000–10 000 asukkaan kuntaryhmässä nettokustannukset asukasta kohden ovat pienempiä kuin väestömäärältään suurissa kunnissa. Suurimmat nettokustannukset asukasta kohden ovat maan suurimmissa kaupungeissa. Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä keskimääräiset nettokustannukset ovat asukasta kohden 112,2 euroa.

Toimintakate kertoo käyttökustannusten ja käyttötuottojen suhteesta. Lähes poikkeuksetta kuntien toimintakate on liikuntatoiminnan osalta negatiivinen. Liikuntatoiminnan käyttötuotot muodostuvat suurelta osin liikuntapaikka- ja sisäänpääsymaksuista. Suhteessa suurimmat käyttötuotot ovat 2 000–6 000 asukkaan, 20 001–40 000 asukkaan sekä yli 100 000 asukkaan kuntaryhmissä, joissa käyttötuotot ovat noin 30 prosenttia käyttökustannuksista. Alhaisin suhde on alle 2 000 asukkaan kunnissa, joissa käyttötuotot ovat keskimäärin 14,8 prosenttia käyttökustannuksista. Taulukossa 13 esitetään kuntien keskimääräisiä toimintakatteita asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä.

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden nettokustannuksien keskiarvo kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2007–2016 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Kuntaryhmä (as.)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Muutos %, 2007–2016
Alle 2 000	50,4	55,3	65,6	70,0	74,1	69,2	79,5	77,0	88,4	91,2	81,1
2 000–6 000	48,4	50,6	54,1	56,1	61,0	63,7	64,3	63,2	69,9	75,2	55,5
6 001–10 000	60,0	65,3	66,1	68,0	68,5	74,0	79,9	82,3	86,1	90,2	50,3
10 001–20 000	70,0	74,3	74,7	77,9	80,8	85,7	87,9	87,7	91,5	92,9	32,8
20 001–40 000	73,4	77,8	73,3	73,5	76,2	81,4	81,7	85,2	88,7	94,7	29,0
40 001–100 000	83,5	88,0	96,3	94,3	92,9	99,6	102,0	106,5	104,6	106,1	27,1
Yli 100 000	98,3	101,5	107,2	107,5	102,0	105,0	114,6	113,2	114,5	112,2	14,2
Koko maa	69,1	73,3	76,8	78,2	79,4	82,7	87,1	87,9	92,0	94,6	36,9

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoiminnan toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2016.

Kuntaryhmä (Manner-Suomi)	Käyttötulot ryhmässä yhteensä (1 000 €)	Nettokustannukset ryhmän keskiarvo (€/as.)	Toimintakate (1 000 €)	Käyttötulot osuus käyttö- kustannuksista (%)
Alle 2 000	627	91	-3 602 589	14,8
2 000–6 000	8 962	75	-21 112 175	29,8
6 001–10 000	8 372	90	-34 818 640	19,4
10 001–20 000	12 696	93	-44 325 369	22,3
20 001–40 000	23 435	95	-52 980 625	30,7
40 001–100 000	27 786	106	-79 935 334	25,8
Yli 100 000	69 297	112	-168 316 712	29,2
Yhteensä	151 175	95	-408 056 524	24,6

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Lähteitä

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2016. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>.

Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Helsinki.

4 Liikuntapaikkarakentaminen

Kattavilla liikunnan olosuhteilla on keskeinen merkitys liikunnallisen elämäntavan edistämisessä. Suomessa on noin 36 000 liikuntapaikkaa, joista noin 75 prosenttia on kuntien rakentamia ja ylläpitämiä. Lopuistakin liikuntapaikoista merkittävä osa on kuntien määräämisvallassa olevien osakeyhtiöiden ja yhteisöjen hallinnassa tai kuntien osittaisessa omistuksessa. Täysin yksityisiä liikuntapaikkoja on muodostunut lähinnä suuriin kaupunkeihin ja taajamiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää veikkausvoittovaroista vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatilojen rakentamiseen. Valtion talousarvioon asetetaan vuosittain määräraha näiden avustusten myöntämiseksi. Avustuksia myönnetään liikuntalain (390/2015) 13 §:n mukaisesti kunnille tai kuntayhtymille sekä kunnan tai kuntayhtymän määräämisvallassa oleville yhteisöille. Lain mukaan avustuksia voidaan myöntää erityisestä syystä myös muuhun liikuntapaikkarakentamiseen.

Rakentamisavustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö avustaa tutkimus- ja kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on lisätä liikuntapaikkarakentamisen laatua sekä liikuntapaikkojen saavutettavuutta, turvallisuutta, esteettömyyttä ja monikäyttöisyyttä. Vuoden 2016 liikuntapaikkarakentamisen päätökset ovat ensimmäiset vuonna 2015 voimaan astuneen liikuntalain mukaisesti tehdyt.

Valtion liikuntamäärärahoista tuettiin liikuntapaikkarakentamista vuonna 2016 yhteensä 26 621 000 eurolla. Summa kattaa liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustukset 25 921 000 euroa ja sen lisäksi myös liikuntapaikkarakentamiseen myönnetyt kehittämis- ja tutkimusavustukset, joita tuettiin 700 000 eurolla. Taulukossa 14 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin sekä liikuntapaikkarakentamisen kehittämis- ja tutkimustoimintaan myönnetty avustukset vuosina 2007–2016. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettujen avustuksen kehitys vuosina 2007–2016 esitetään kuviossa 5.

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyt valtionavustukset vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

Vuosi	Perustamishankkeet		Kehittämisen- ja tutkimustoiminta		Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjatut
	Avustukset	Indeksikorjatut (RKI)	Avustukset	Indeksikorjatut (JMHI)		
2007	16 450 000	18 636 250	672 200	796 376	17 122 200	19 432 627
2008	16 500 000	17 992 382	750 000	844 758	17 250 000	18 837 141
2009	25 983 000	28 644 090	765 000	847 976	26 748 000	29 492 066
2010	20 750 000	22 630 747	800 000	872 160	21 550 000	23 502 907
2011	28 080 000	29 636 298	800 000	847 892	28 880 000	30 484 190
2012	28 106 000	28 966 578	800 000	823 587	28 906 000	29 790 165
2013	25 898 000	26 426 357	800 000	812 278	26 698 000	27 238 635
2014	24 110 000	24 356 420	800 000	801 914	24 910 000	25 158 333
2015	24 600 000	24 727 070	700 000	700 000	25 300 000	25 427 070
2016	25 921 000	25 921 000	700 000	700 000	26 621 000	26 621 000

Lähde: SALAMA

Kuvio 5. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2007–2016, indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.

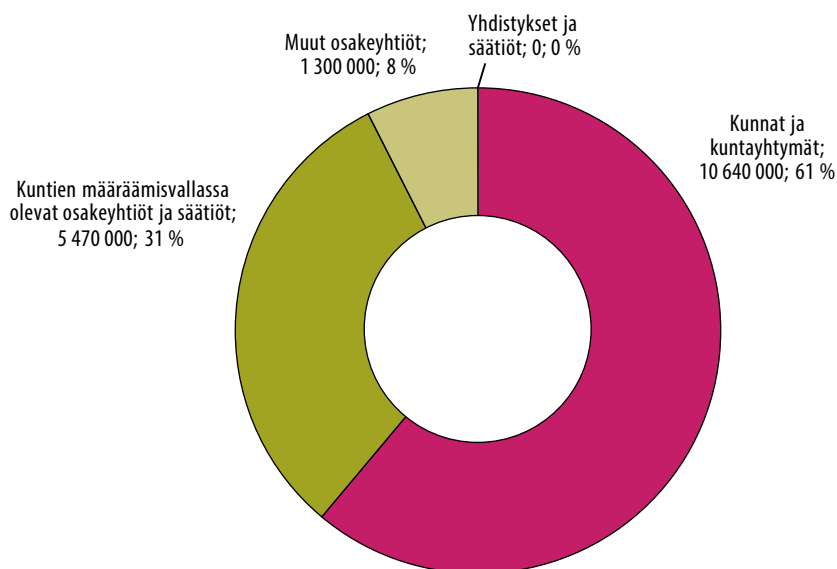
Lähde: SALAMA

Valtion liikuntapaikkojen avustuspolitiikkaa linjataan valtion liikuntaneuvoston laatimassa *Liikuntapaikkarakentamisen suunta* -asiakirjassa (Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4). Suunta-asiakirjassa määritellään säädöksiin, määräyksiin ja ohjeisiin pohjautuvat avustamisen ehdot, avustamista puoltavat kriteerit ja resurssipainotukset. Avustuspolitiikassa painotetaan laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia hankkeita, tarveperustelua, esteettö-

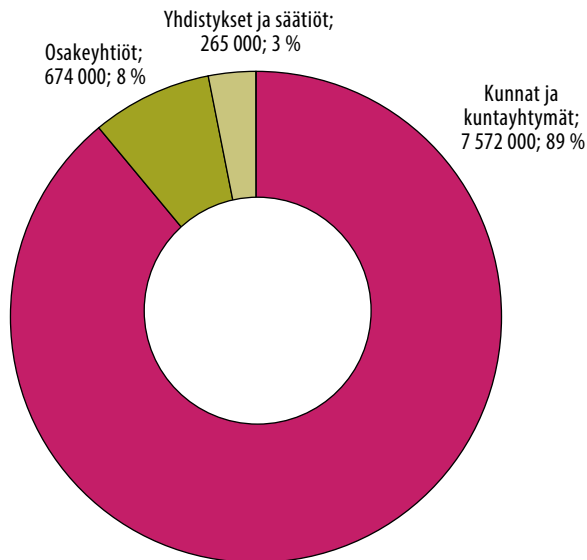
myyttä, energiatehokkuutta, tasa-arvoa, suunnitelmallisuutta ja ennakoivuutta sekä yhteistoimintaa. Liikuntapaikkarakentamisen laadun kehittämisen tarkastelussa korostuvat liikuntapaikkojen toiminnallisuuden ohella terveellisuuden, taloudellisuuden, turvallisuuden, ekologisuuden sekä esteettisyyden näkökulmat. Liikuntapaikkojen rakentamispoliittikan painopistealueet on johdettu yleisten rakentamispoliittisten tavoitteiden ohella hallitusohjelman perusteella määritellyistä liikunnan toimintapoliittisista tavoitteista.

4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet

Vuonna 2016 valtio avusti liikuntapaikkojen perustamishankkeita 25 921 000 eurolla. Valtionavustukset kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Aluehallintovirastot toimivat puolestaan valtionapuviranomaisina kustannusarvioltaan korkeintaan 700 000 euron (alv 0 %) liikuntapaikkahankkeissa. Kuviossa 6 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien valtionavustusten jakautuminen hakijayhteisöittäin vuonna 2016. Näistä valtionavustuksista kunnille ja kuntayhtymille osoitettiin 61 ja kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille ja säätiöille 31 prosenttia. Aluehallintovirastojen (AVI) myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen on esitetty kuviossa 7. Aluehallintoviraston myöntämistä valtionavustuksista kunnille ja kuntayhtymille osoitettiin yhteensä 89 prosenttia.

Kuvio 6. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2016.

Kuvio 7. AVI:n myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2016.

Vuonna 2016 aluehallintovirastojen jakamien valtionavustusten osuus valtion liikuntapaikkarakentamisen määrärahoista oli noin 8,5 miljoonaa euroa. Aluehallinnon myöntämien avustusten indeksikorjattu arvo nousi edellisvuodesta noin 750 000 euroa ja opetus- ja kulttuuriministeriön osuus nousi noin 440 000 euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä aluehallinnon jakamat liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2015–2016 on esitetty taulukossa 15.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2015–2016 (1 000 €), indeksikorjattu RKI 2005=100.

AVI	2015			2016		
	OKM	AVI	Yht.	OKM	AVI	Yht.
Etelä-Suomi	4 352 366 €	3 467 821 €	7 820 187	4 550 000 €	3 451 000 €	8 001 000
Länsi- ja Sisä-Suomi	3 065 755 €	1 608 265 €	4 674 019	3 160 000 €	1 880 000 €	5 040 000
Lounais-Suomi	2 201 312 €	653 358 €	2 854 670	2 460 000 €	870 000 €	3 330 000
Itä-Suomi	713 667 €	703 616 €	1 417 283	2 360 000 €	850 000 €	3 210 000
Pohjois-Suomi	3 246 684 €	673 461 €	3 920 145	2 630 000 €	930 000 €	3 560 000
Lappi	1 748 988 €	653 358 €	2 402 345	250 000 €	530 000 €	780 000
Valtakunnalliset	1 638 420 €	0 €	1 638 420	2 000 000 €	0 €	2 000 000
Yhteensä	16 967 193	7 759 877	24 727 070	17 410 000	8 511 000	25 921 000

Lähde: Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustaminen vuonna 2015 ja 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatimassa ja vuosittain päivitettävässä liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelmassa nimetään ennakoivasti hankkeet, joita valtio varautuu avustamaan seuraavan neljän vuoden aikana edellyttäen, että liikuntapaikkarakentamisen rahoitus säilyy vähintään arvioidun suuruisena. Lisäksi valtion liikuntaneuvosto ja asianomaiset aluehallintovirastot antavat lausuntonsa avustettavista hankkeista. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustuksia säädellään lailla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Taulukossa 16 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2015–2016. Vuonna 2016 aluehallintovirastojen päätösvallassa olleista avustushakemuksista myönteisen päätöksen sai 72 prosenttia hakijoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön osalta vastaava luku oli 44 prosenttia.

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2015–2016.

AVI-alue	2015				2016			
	Hakemuksia		Myöntöjä		Hakemuksia		Myöntöjä	
	OKM	AVI	OKM	AVI	OKM	AVI	OKM	AVI
Etelä-Suomi	22	80	5	56	22	76	7	58
Länsi- ja Sisä-Suomi	10	41	4	28	13	43	6	34
Lounais-Suomi	4	12	4	10	9	19	4	13
Itä-Suomi	5	25	2	14	6	28	4	18
Pohjois-Suomi	7	20	4	12	6	17	4	13
Lappi	3	24	3	16	2	22	1	15
Valtakunnalliset	3	0	2	0	3	0	1	0
Yhteensä	54	202	24	148	61	205	27	151

Lähde: Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustaminen, esittelymuistiot 2015–2016.

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatyypit vuosina 2007–2016 (lkm).

Liikuntapaikkatyyppi	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Uimahallit	11	10	7	8	9	2	4	5	9	3
Jäähallit	14	16	17	9	13	6	8	8	3	9
Liikuntahallit	19	21	13	18	30	8	17	14	28	18
Kentät	6	4	3	8	12	28	5	0	6	8
Muut	14	18	31	36	14	13	31	19	8	23
Yhteensä	64	69	71	79	78	57	65	46	54	61

Lähde: Liikuntapaikkarakentamisen avustushakemukset vuosina 2007–2016 – isot hankkeet, esittelymuistiot

Taulukossa 17 esitetään opetus- ja kulttuuriministeriön päätösvallassa olleiden, kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa yleisimmin esiintyneet liikuntapaikkatyypit vuosina 2007–2016. Merkittävimmäksi ryhmäksi taulukossa 2017 nousevat muut liikuntapaikat 23 hakemuksella. Tähän ryhmään sisältyvät kaikki yksittäisiä liikuntalajeja palvelevat erikoistilat, kuten jalkapallohallit, keilahallit, tennishallit ja salibandyhallit. Muita tähän kategoriaan kuuluvia ovat muun muassa ratsastusmaneesit, ampumaurheilukeskukset, urheilutalot (sisältävät useita erilaisia liikuntatiloja), liikuntapaikkojen katsomoiden korjauksia koskevat hakemukset sekä Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishankkeen hakemus. Toiseksi suurin ryhmä avustushakemuksissa olivat liikuntahallit 18 hakemuksella.

4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta

Valtion liikuntamäärärahoista myönnetään vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen rakentamiseen, ylläpitoon tai käyttöön kohdistuvaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Tätä tutkimus- ja kehittämistyötä tekevät etenkin tutkimuslaitokset ja korkeakoulut. Vuonna 2016 liikuntapaikkarakentamiseen liittyvään tutkimukseen myönnettiin avustuksia yhteensä 700 000 euroa. Hakemuksia tuli yhteensä 31 kappaletta, joista avustettuja hankkeita oli yhteensä 19 kappaletta hankeavustusten mediaanin ollessa 30 000 euroa. Suurin yksittäinen avustus, 128 000 euroa, osoitettiin edellisen vuoden tavoin Jyväskylän yliopiston hallinnomalle [LIPAS/liikuntapaikat.fi](#) -hankkeelle, joka kokoaa yhteen tietoja suomalaisista liikuntapaikoista. Toiseksi suurin avustus osoitettiin Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:lle, jolle myönnettiin 60 000 euroa nollaenergialiikuntarakennuksien tutkimiseen.

Taulukossa 18 on esitetty liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2012–2016. Vuonna 2016 myönnettyistä

avustuksista eniten osoitettiin rakennustekniikkaa, taloutta ja välineistöä koskevaan tutkimukseen, yhteensä 31,7 prosenttia kokonaisavustuksista. Toiseksi suurin teema oli tietojärjestelmiin liittyvät tutkimus- ja kehittämishankkeet, joille myönnettiin 26,6 prosenttia kokonaisavustuksista.

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2012–2016.

Teema	2013			2014			2015			2016		
	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%
Yhdyskuntasuunnittelu	1	70 000	8,8	1	42 400	5,3	1	70 000	10,0	3	102 000	14,6
Lähi- ja arkiliikuntapaikat	5	180 000	22,5	3	57 800	7,2	0	0	0,0	0	0	0,0
Rakennustekniikka, talous ja välineistö	7	245 000	30,6	11	390 000	48,7	6	156 000	22,3	8	222 000	31,7
Turvallisuus	1	40 000	5,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0
Ympäristö ja kestävä kehitys	3	105 000	13,1	2	70 000	8,8	4	160 000	22,9	3	130 000	18,6
Erityisryhmät ja tasa-arvo	0	0	0,0	1	48 800	6,1	1	17 000	2,4	0	0	0,0
Liikuntapaikkojen käyttö, kysyntä ja tarjonta	1	20 000	2,5	1	30 000	3,8	2	50 000	7,1	1	30 000	4,3
Tietojärjestelmät	1	140 000	17,5	2	161 000	20,1	2	205 000	29,3	3	186 000	26,6
Muut tutkimukset	0	0	0,0	0	0	0,0	2	42 000	6,0	1	30 000	4,3
Yhteensä	19	800 000	100,0	21	800 000	100,0	18	700 000	100,0	19	700 000	100,0

Lähteitä

Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2007–2016. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>

LIPAS Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2014:4. Helsinki: Opetusministeriö.

Liikuntapaikkarakentamisen rahoitussuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

5 Liikunnan koulutuskeskukset

Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista liikunnan koulutuskeskusta. Liikunnan koulutuskeskuksissa toteutettava liikunta-alan koulutus ja muu toiminta ryhmitellään koulutustehtävittäin vapaaseen sivistystyöhön, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Vapaan sivistystyön koulutuksessa liikunnan koulutuskeskukset järjestävät muun muassa urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Samalla liikunnan koulutuskeskukset toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveysliikunnan koulutuskeskuksina.

Liikunnan koulutuskeskusten lakisääteisiä valtionosuuksia katetaan sekä veikkausvoittovaroista että yleisistä budjettivaroista. Liikunnan koulutuskeskukset saavat vapaan sivistystyön koulutustoimintaan suoriteperusteista valtionosuutta, joka rahoitetaan pääosin valtion liikuntabudjetin veikkausvoittovaroista. Tästä valtionosuudesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja asetuksessa (805/1998). Lisäksi pieni osa valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksista rahoitetaan yleisistä budjettivaroista. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaan valtionosuuden laskentaperusteena valtakunnallisilla liikunnan koulutuskeskuksilla on opiskelijavuorokausi ja alueellisilla liikunnan koulutuskeskuksilla opiskelijapäivä, sekä niille määrättävä yksikköhinta. Valtionosuusprosentti on 65.

Liikunnan koulutuskeskukset saavat koulutustehtävänsä perusteella valtion rahoitusta myös usean muun lain nojalla. Koulutusta ja sen rahoitusta ohjaavat valtionavustuslaki (688/2001), laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998), laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä niihin liittyvät asetukset.

Liikunnan koulutuskeskuksilla on lainsäädännön puitteissa mahdollisuus järjestää valtionosuuskelpoisen koulutuksen lisäksi myös maksullista palvelutoimintaa. Siihen sisältyvät esimerkiksi ammattikorkeakoulun ostama tutkintotavoitteinen koulutus, työvoimapolitiittinen koulutus, oppisopimuskoulutus, työnantajien tilaama henkilöstökoulutus sekä urheiluseurojen, liikuntajärjestöjen ja muu järjestetty koulutus, joka ei täytä valtionavustuslain vähimmäisvaatimuksia valtionosuuskelpoiselle koulutukselle. Lisäksi koulutuskeskukset järjestävät ammatillista perus- ja lisäkoulutusta.

5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset

Vuonna 2016 valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä noin 17,6 miljoonaa euroa. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausia niissä kertyi 415 146 kappaletta.

Vapaassa sivistystyössä opiskelijavuorokausi on valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena oleva suorite. Opiskelijavuorokaudella tarkoitetaan yhden opiskelijan vuorokauden mittaista opiskelujaksoa, jonka aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kullekin oppilaitokselle valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijavuorokausien määrän. Vapaan sivistystyön koulutuksessa valtionosuuteen oikeuttavan koulutuksen vähimmäistuntimäärä on kymmenen tuntia.

Valtion talousarviossa valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismääräksi vuonna 2016 oli vahvistettu 279 900. Yhtä valtionapukelpoista opiskelijavuorokautta valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa tuettiin keskimäärin 63 eurolla.

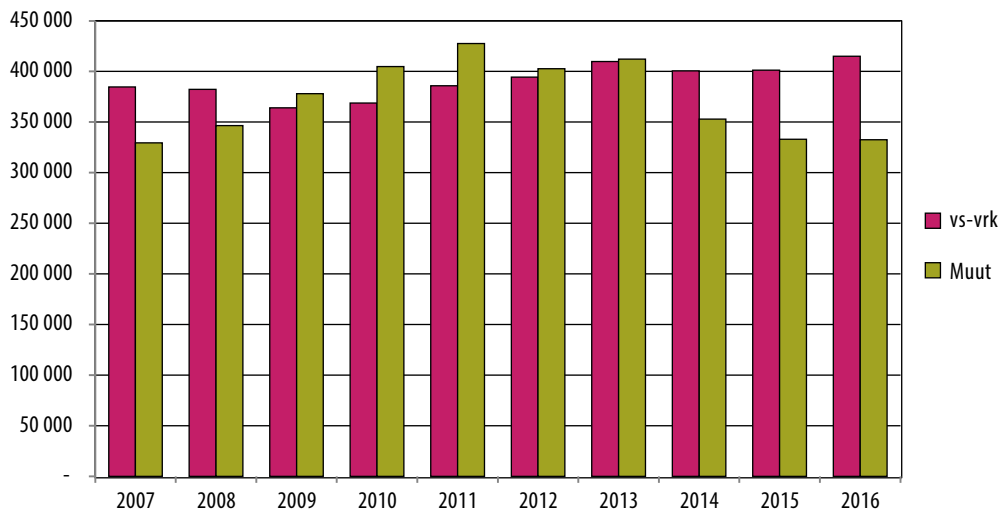
Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta lasketaan jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä kalenterivuonna keskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden opiskelijavuorokausien määrällä. Vuonna 2016 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonlisäveroton yksikköhinta opiskelijavuorokautta kohden oli 88,85 euroa, arvonlisäverollinen 97,07 euroa. Kuviossa 8 on esitetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuskelpoisten ja muiden opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2007–2016.

Taulukossa 19 esitetään valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijavuorokaudet ja muut opiskelijavuorokaudet, vapaan sivistystyön opiskelijavuorokauden saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausien osuus kaikista vuorokausista vuosina 2007–2016.

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttö-kustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus		Toteutuneet opiskelijavuorokaudet			Toteutuneet vs-vrk		vs-vrk %-osuus kaikista
	Milj. €	Indeksi-korjattu	vs-vrk	Muut	Yht.	€/vs-vrk	Indeksi-korjattu	
2007	13,20	15,64	384 781	329 427	714 208	34	41	54
2008	14,77	16,64	382 382	346 458	728 840	39	44	52
2009	15,63	17,33	364 026	378 101	742 127	43	48	49
2010	16,03	17,48	368 806	404 901	773 707	43	47	48
2011	17,95	19,02	386 014	427 715	813 729	47	49	47
2012	17,20	17,71	394 519	402 838	797 357	44	45	49
2013	17,20	17,46	409 773	412 180	821 953	42	43	50
2014	17,20	17,24	400 693	352 968	753 661	43	43	53
2015	17,10	17,10	401 365	332 996	734 361	43	43	55
2016	17,60	17,60	415 146	332 527	747 673	42	42	56

Lähde: Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2016. SALAMA.

Kuvio 8. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2007–2016.

Lähde: Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2016

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus oli vuonna 2016 yhteensä 21 002 543 euroa, joka on samaa tasoa vuoden 2015 kokonaisrahoituksen kanssa. Summaan sisältyvät suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet, myönnetty rakentamisavustukset sekä kehittämis-, laatu- ja opintoseteliavustukset.

Valtion vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa on esitetty taulukossa 20.

Taulukko 20. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2016.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Opiskelijavuorokaudet						
		OKM:n päätös			Toteutuneet			
		Suoriteperusteinen vs-vos (€)	vs-vrk	€/vs-vrk	vs-vrk	€/vs-vrk	muut vrk	kaikki vrk
Eerikkilän Urheiluopisto	2 544 642	2 160 642	34 244	63	63 962	34	17 480	81 442
Kisakallion Urheiluopisto	2 009 983	1 858 983	29 463	63	61 962	30	45 638	107 600
Kuortaneen Urheiluopisto	2 822 051	2 131 051	33 775	63	52 225	41	33 493	85 718
Lapin Urheiluopisto	1 553 820	897 820	15 464	58	19 929	45	37 263	57 192
Liikuntakeskus Pajulahti	2 697 010	2 491 010	39 480	63	58 636	42	34 491	93 127
Solvalla Idrottsinstitut	663 568	543 568	8 615	63	11 466	47	14 085	25 551
Suomen Urheiluopisto	2 769 889	2 411 889	38 226	63	45 778	53	40 102	85 880
Tanhuvaaran Urheiluopisto	1 272 965	1 227 965	19 462	63	28 960	42	15 387	44 347
Urheiluopisto Kisakeskus	834 920	772 920	12 250	63	14 821	52	3 111	17 932
Varalan Urheiluopisto	1 086 702	961 702	15 242	63	18 351	52	63 616	81 967
Vuokatin Urheiluopisto	2 746 993	2 124 993	33 679	63	39 056	54	27 861	66 917
Yhteensä	21 002 543	17 582 543	279 900		415 146		332 527	747 673
Keskiarvo				62,6		44,9		

Lähde: SALAMA Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2016.

5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset

Alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vuonna 2016 vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä 571 871 euroa. Toisin kuin valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa, alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksien laskentaperusteena käytetään opiskelijapäivää. Opiskelijapäivään sisältyy yhden opiskelijan vähintään neljän tunnin mittainen päiväkohtainen opiskelujakso. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijapäiviä alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa kertyi yhteensä 90 138 kappaletta.

Opiskelijapäivän yksikköhinta määritetään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan rajoissa. Vuonna 2016 yksikköhinta säilyi edellisvuosien tasolla, 16,60 eurossa. Val-

tion talousarviossa määritetään myös alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön opiskelijapäivien enimmäismäärä, joka vuonna 2016 oli 53 000 kappaletta. Taulukossa 21 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijapäivät ja muut opiskelijapäivät, vapaan sivistystyön opiskelijapäivän saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijapäivien osuus kaikista opiskelijapäivistä vuosina 2007–2016. Kuviossa 9 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2007–2016.

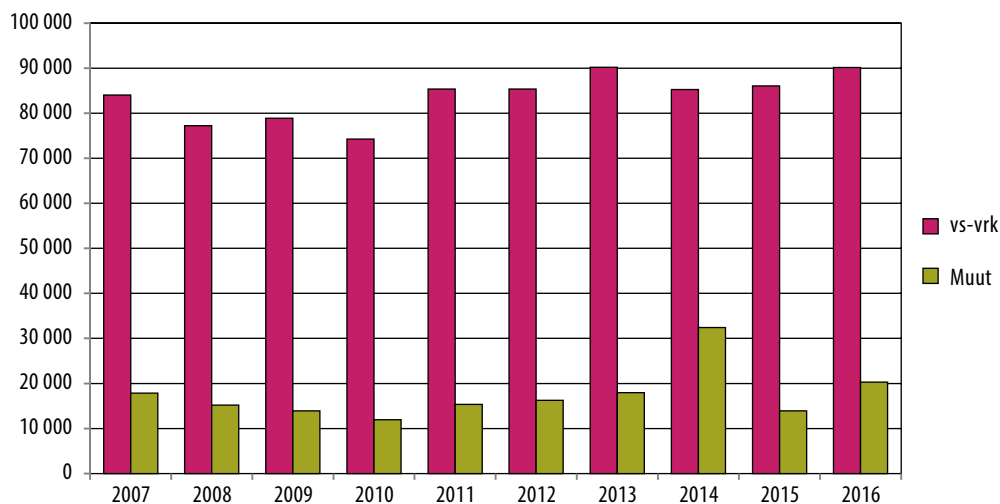
Vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa on esitetty taulukossa 22.

Taulukko 21. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttö-
kustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2007–2016. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus		Toteutuneet opiskelijapäivät			Toteutuneet vs-päivät		vs-pv %-osuus kaikista
	€	Indeksikorjattu	vs-pv	muut	Yhteensä	€/vs-pv	Indeksikorjattu	
2007	550 289	651 945	84 044	17 855	101 899	7	8	82
2008	550 290	619 816	77 238	15 179	92 417	7	8	84
2009	550 290	609 978	78 846	13 915	92 761	7	8	85
2010	561 080	611 689	74 243	11 932	86 175	8	8	86
2011	561 080	594 669	85 381	15 373	100 754	7	7	85
2012	571 870	588 731	85 347	16 242	101 589	7	7	84
2013	571 870	580 647	90 201	17 973	108 174	6	6	83
2014	571 881	573 249	85 237	32 409	117 646	7	7	72
2015	571 870	571 870	86 033	13 906	99 939	7	6	86
2016	571 871	571 871	90 138	20 274	110 412	6	6	82

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä

Lähde: SALAMA Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2016.

Kuvio 9. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2007–2016.

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2016

Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2016.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Suoriteperusteinen vs-vos (€)	Opiskelijapäivät					
			OKM:n päätös		Toteutuneet			
			vs-pv	€/vs-pv	vs-pv	€/vs-pv	muut pv	kaikki pv
Itä-Suomen liikuntaopisto	218 100	218 100	20 213	10,8	31 807	6,9	13 656	45 463
Norrvalle Idrottsinstitut	192 484	192 484	17 839	10,8	45 981	4,2	0	45 981
Virpiniemen liikuntaopisto	161 287	161 287	14 948	10,8	12 350	13,1	6 618	18 968
Yhteensä	571 871	571 871	53 000		90 138		20 274	110 412
Keskiarvo				10,8		8,0		

* Sis. Suoritusperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnettyt kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset. Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä, vs-vos = vapaan sivistystyön valtionosuus.

5.3 Liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraiset valtionavustukset

Valtionosuuden lisäksi liikunnan koulutuskeskukset voivat saada harkinnanvaraista kehittämisavustusta, valtionavustusta liikuntapaikkarakentamiseen, laatu- ja kehittämishankkeisiin sekä opintoseteliavustusta.

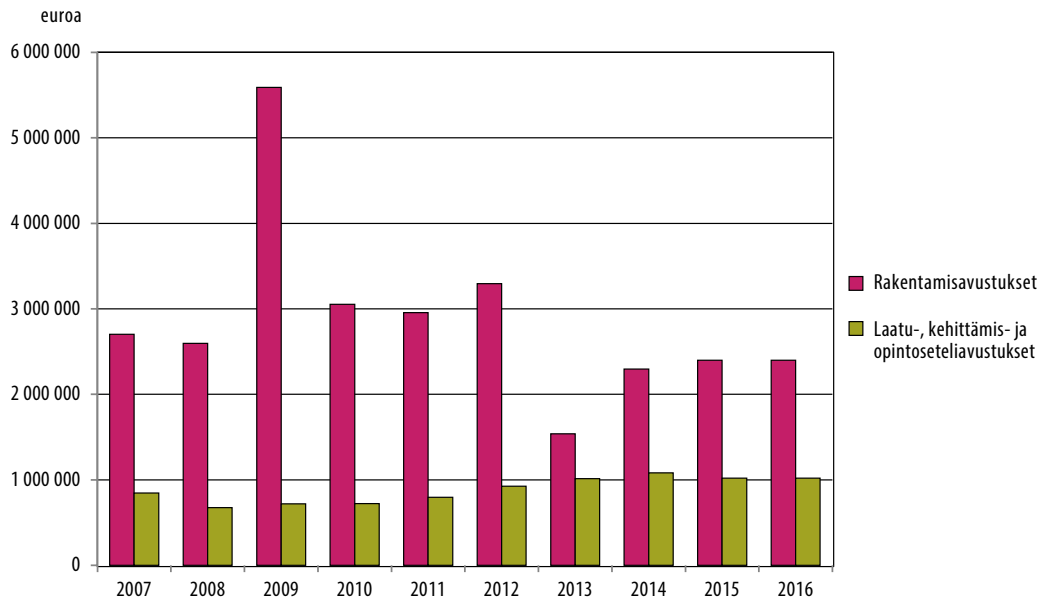
Rakentamisavustuksia myönnetään liikuntapaikkojen ja vapaa-aikatiilojen rakentamiseen, peruskorjaukseen, hankkimiseen ja varustamiseen. Vuonna 2016 liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnettiin yhteensä 2,4 miljoonaa euroa. Suurimmat avustukset kohdistuivat Lapin urheiluopiston majoitusrakennuksen uudistamishankkeeseen (640 000 euroa), Vuokatin urheiluopiston ruokala- ja keittiötilojen saneeraukseen ja toimintojen uudelleen järjestelyyn (610 000 euroa) sekä Vierumäen liikuntakeskuksen alueen kehittämiseen (332 000 euroa). Taulukossa 23 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnettyt valtionavustukset vuosina 2007–2016.

Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyt rakentamisavustukset vuosina 2007–2016, indeksikorjattu RKI 2005=100.

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2007	2 385 000	2 701 973
2008	2 381 000	2 596 355
2009	5 070 000	5 589 252
2010	2 800 000	3 053 788
2011	2 800 000	2 955 186
2012	3 200 000	3 294 349
2013	1 516 000	1 539 267
2014	2 290 000	2 295 478
2015	2 400 000	2 400 000
2016	2 400 000	2 400 000

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyillä opintoseteli-, laatu- ja kehittämisavustuksilla vahvistetaan liikunnan koulutuskeskusten osaamista ja asiantuntemusta sekä verkostoyhteistyötä, sekä tuetaan koulutusta aliedustetuissa kohderyhmissä (maahanmuuttajat ja pitkäaikaistyöttömät). Kehitysavustuksia myönnettiin kaikkiaan 19 hankkeelle ja avustusten yhteismäärä oli 1 020 000 euroa.

Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2007–2016, indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.

Lähde: SALAMA

Kuviossa 10 on esitetty liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjen harkinnanvaraisten valtionavustusten kokonaiskehitys vuosina 2007–2016.

5.4 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus

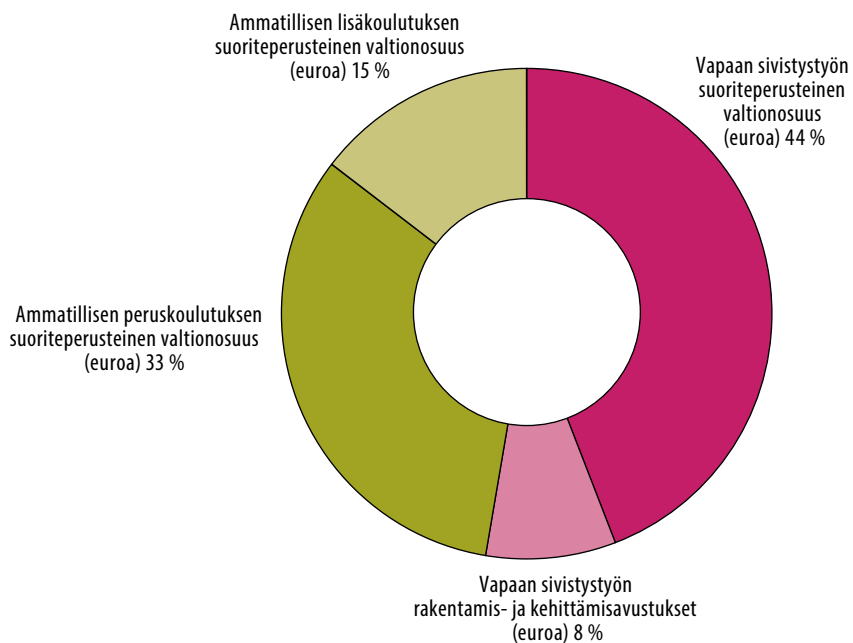
Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus muodostuu vapaan sivistystyön suoriteperusteisten valtionosuuksien sekä rakentamis-, kehittämis-, laatu- ja opintoteliavustusten lisäksi myös suoriteperusteisista ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen valtionosuuksista. Vuonna 2016 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus oli noin 40 miljoonaa euroa ja alueellisten koulutuskeskusten 1,3 miljoonaa euroa. Liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus on esitetty taulukoissa 24 ja 25.

Kuvioissa 11 ja 12 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten saaman valtion kokonaisrahoituksen jakautuminen vuonna 2016. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta vapaan sivistystyön osuus kokonaisrahoituksesta oli 44 prosenttia ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 43 prosenttia.

Taulukko 24. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2016.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Eerikkilän Urheiluopisto	3 046 758	2 160 642	384 000	-	502 116
Kisakallion Urheiluopisto	3 936 921	1 858 983	151 000	1 847 421	79 517
Kuortaneen Urheiluopisto	4 810 775	2 131 051	691 000	1 321 656	667 068
Lapin Urheiluopisto	5 235 700	897 820	656 000	1 466 869	2 215 011
Liikuntakeskus Pajulahti	4 613 805	2 491 010	206 000	1 581 617	335 178
Solvalla Idrottsinstitut	2 457 119	543 568	120 000	1 553 943	239 608
Suomen Urheiluopisto	5 824 217	2 411 889	358 000	2 084 167	970 161
Tanhuvaaran Urheiluopisto	2 476 864	1 227 965	45 000	1 156 160	47 739
Urheiluopisto Kisakeskus	881 804	772 920	62 000	-	46 884
Varalan Urheiluopisto	2 470 078	961 702	125 000	1 231 036	152 340
Vuokatin Urheiluopisto	4 108 276	2 124 993	622 000	798 523	562 760
Yhteensä	39 862 317	17 582 543	3 420 000	13 041 392	5 818 382

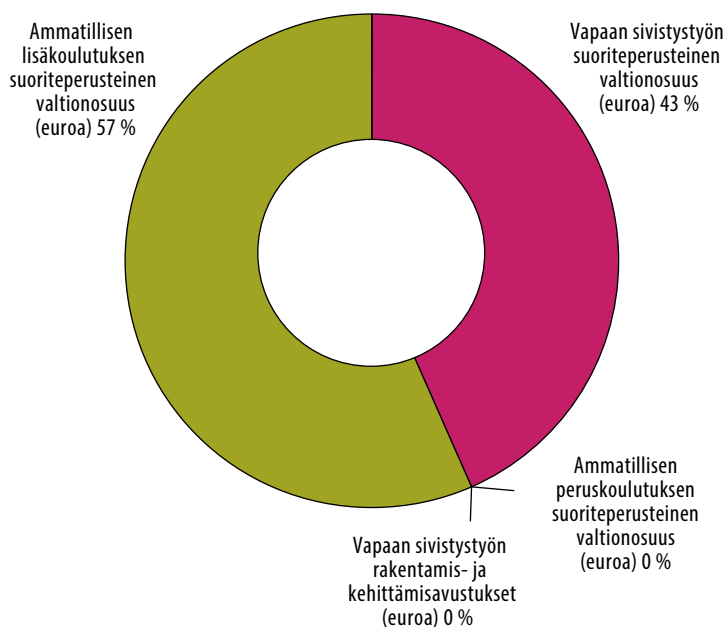
Lähde: SALAMA Opetushallitus

Kuvio 11. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2016.

Taulukko 25. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2016.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Itä-Suomen liikuntaopisto	848 281	218 100	-	-	630 181
Norralla Idrottsinstitut	192 484	192 484	-	-	
Virpiniemen liikuntaopisto	277 142	161 287	-	-	115 855
Yhteensä	1 317 907	571 871	0	0	746 036

Lähde: SALAMA Opetushallitus

Kuvio 12. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2016.

Valtionapuviranomainen liikunnan koulutuskeskusten käyttökustannuksia ja perustamishankkeita koskevissa asioissa, laatu- ja kehittämisavustuksissa sekä opintoseteliavustuksissa on opetus- ja kulttuuriministeriö. Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998) uudistui 1.1.2010 sekä 1.1.2015.

5.5 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät

Liikunnan koulutuskeskusten järjestämä koulutus voidaan jaotella neljään ryhmään: vapaan sivistystyön koulutukseen, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Näistä merkittävimmän osan muodostaa vapaan sivistystyön koulutus. Vuonna 2016 valtakunnallisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista 62,7 prosenttia ja alueellisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista 90,7 prosenttia opiskeli vapaan sivistystyön koulutuksissa. Toisen merkittävän osa-alueen muodostaa maksullinen palvelutoiminta, jonka prosenttiosuudet opiskelijoiden kokonaismäärästä olivat valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa 36,4 ja alueellisissa koulutuskeskuksissa 8,1 prosenttia.

Vuonna 2014 vapaan sivistystyön koulutuksen luokittelu muuttui edellisvuosiin verrattuna. Uusiksi koulutuksen osa-alueiksi asetettiin liikuntaharrastusta edistävä koulutus, valmentaja- ja ohjaajakoulutus, huippu-urheilu, muu kansalaisjärjestötoimintaa edistävä koulutus sekä muu koulutus. Lukumäärällisesti mitattuna eniten opiskelijoita oli huippu-urheiluun keskittyvässä koulutuksessa. Taulukossa 26 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2016.

Taulukko 26. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2016.

Koulutuksen osa-alue	Valtakunnalliset koulutuskeskukset		Alueelliset koulutuskeskukset	
	n	%	n	%
Vapaan sivistystyön koulutus	152 818	62,7 %	31 337	90,7 %
- liikuntaharrastusta edistävä koulutus	63 350		21 591	
- valmentaja- ja ohjaajakoulutus	7 623		1 669	
- huippu-urheilu	79 493		3 699	
- muu kansalaisjärjestötoimintaa edistävä koulutus	1 046		4 055	
- muu koulutus	1 306		323	
Ammatillinen peruskoulutus (valtion rahoittama)	1 066	0,4 %	0	0 %
- liikunnanohjauksen perustutkinto	1 066		0	
- vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus	0		0	
Ammatillinen lisäkoulutus	1 137	0,5 %	398	1,2 %
- tutkintoon tähtäävä koulutus	1 002		186	
- muu pitkäkestoinen lisäkoulutus	0		31	
- lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	135		181	
Maksullinen palvelutoiminta	88 837	36,4 %	2 810	8,1 %
- ammattikorkeakoulun tutkintotavoitteiden koulutus	23		0	
- työvoimapolitiittinen koulutus	0		0	
- oppisopimuskoulutus/teoriakurssit	494		34	
- työnantajan tilaama koulutus	29 561		1 984	
- muu ammatillinen koulutus	0		0	
- urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen koulutus	26 050		0	
- muun lainsäädännön perusteella toteutettava koulutus	1 130		0	
- muut	31 579		792	
Yhteensä	243 858	100 %	34 545	100 %

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta vuonna 2016
Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2016

Valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa liikunnanohjauksen perustutkintoon tai vammaisten valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen pätevöittävän ammatillisen peruskoulutuksen osuus opiskelijamäärästä oli 0,4 prosenttia, mutta koulutuksen keston vuoksi opiskelijavuorokausissa mitattuna osuus on huomattavasti suurempi. Liikunta-alan ammatilliseen lisäkoulutukseen kuuluvat liikunnan ammattitutkinto, liikuntapaikkojen hoitajan ammattitutkinto, valmentajan ammattitutkinto, valmentajan erikoisammattitutkinto ja liikuntapaikkamestarin erikoisammattitutkinto. Lisäkoulutuksen osuus opiskelijamääristä oli 0,5 prosenttia.

Taulukoissa 27 ja 28 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutus-tehtävittäin ja sukupuolittain. Sekä valtakunnallisissa että alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa naisopiskelijat muodostavat niukan enemmistön. Kaikista valtakunnallisista ja alueellisista liikunnan koulutuskeskusten opiskelijoista miesten osuus oli noin 49 ja naisten noin 51 prosenttia.

Taulukko 27. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2016.

Liikunnan koulutuskeskukset	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen peruskoulutus		Ammatillinen lisäkoulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		Kaikki
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	
Eerikkilän Urheiluopisto	17 558	7 823	0	0	98	63	7 867	3 955	25 523	11 841	37 364
Kisakallion Urheiluopisto	9 519	16 592	61	55	28	16	3 841	19 487	13 449	36 150	49 599
Kuortaneen Urheiluopisto	10 024	10 509	65	99	123	104	3 953	3 887	14 165	14 599	28 764
Lapin Urheiluopisto	2 460	2 174	73	73	154	44	0	0	2 687	2 291	4 978
Liikuntakeskus Pajulahti	11 451	9 435	56	53	35	16	1 431	580	12 973	10 084	23 057
Solvalla Idrottsinstitut	1 765	1 222	70	54	6	6	0	0	1 841	1 282	3 123
Suomen Urheiluopisto	11 354	8 916	63	74	189	71	1 113	420	12 719	9 481	22 200
Tanhuvaaran Urheiluopisto	4 132	5 563	35	39	9	23	2 991	2 898	7 167	8 523	15 690
Urheiluopisto Kisakeskus	2 331	4 161	0	0	2	15	700	842	3 033	5 018	8 051
Varalan Urheiluopisto	2 270	2 996	51	59	14	21	15 159	15 126	17 494	18 202	35 696
Vuokatin Urheiluopisto	5 711	4 852	44	42	36	64	2 827	1 760	8 618	6 718	15 336
Yhteensä	78 575	74 243	518	548	694	443	39 882	48 955	119 669	124 189	243 858
%-osuus	51,4 %	48,6 %	48,6 %	51,4 %	61,0 %	39,0 %	44,9 %	55,1 %	49,1 %	50,9 %	100,0 %

Lähde: Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2016.

Taulukko 28. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2016.

Liikunnan koulutuskeskus	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen peruskoulutus		Ammatillinen lisäkoulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		Kaikki
	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	
Itä-Suomen Liikuntaopisto	6 845	6 675	0	0	90	89	99	119	7034	6 883	13 917
Norrvalle Idrottsinstitut	4 617	4 545	0	0	0	0	0	0	4617	4 545	9 162
Virpinen Liikuntaopisto	3 968	4 687	0	0	30	189	1 225	1 367	5 223	6243	11 466
Yhteensä	15 430	15 907	0	0	120	278	1 324	1 486	16 874	17 671	34 545
%-osuus	49,2 %	50,8 %	0,0 %	0,0 %	30,2 %	69,8 %	47,1 %	52,9 %	48,8 %	51,2 %	100 %

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2016.

Miehet muodostavat useimmiten enemmistön vapaan sivistystyön koulutuksessa sekä ammatillisessa lisäkoulutuksessa. Naisia on osallistunut enemmän maksullisen palvelutoiminnan koulutuksiin ammatillisen peruskoulutuksen jakautuessa melkein tasan miesten ja naisten välillä. Selkeimmät prosentuaaliset sukupuolierot vapaan sivistystyön koulutuksessa löytyvät valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valmentaja- ja ohjaajaopiskelijoiden keskuudesta, jossa lähes 62,5 prosenttia opiskelijoista on miehiä. Naisvaltaisin koulutuksen osa-alue on valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten liikuntaharrastusta edistävässä koulutuksessa sekä muissa koulutuksissa, 56,9 prosenttia sekä muissa koulutuksissa 55,9 prosenttia.

5.6 Muu liikunta-alan koulutustoiminta

Suomen Urheiluliikluopisto on ilmailun harrastajien opisto, joka toimii Räyskälän ilmailukeskuksessa Lopen kunnassa. Opiston päätoimintoina ovat eri lajitaitoja ja osaamista kehittävät kurssit sekä ilmailulajien opettajakurssit. Opisto järjestää kursseja ja tapahtumia ympäri Suomea sekä tarvittaessa myös Euroopassa. Aiemmin opisto sai harkinnanvaraista yleisavustusta omalta momentiltaan, kunnes avustus siirtyi vuonna 2016 osaksi Suomen ilmailuliiton yleisavustusta. Ministeriö tukee myös Suomen Urheilumuseosäätiön toimintaa. Avustuksen määrä vuonna 2016 oli 339 000 euroa. Lisäksi Suomen Urheilumuseosäätiö sai vuonna 2016 erityisavustuksia yhteensä 112 000 euroa.

Lähteitä

Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Vapaa sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012. Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.

6 Liikunnan kansalaistoiminta

Suomalainen liikunta perustuu merkittävässä määrin vapaaehtoiseen järjestö- ja kansalais-toimintaan. Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimuksen (ATH 2015) mukaan 29 prosenttia yli 20 vuotiaista osallistuu aktiivisesti vähintään kerran viikossa liikunta- tai urheiluseurojen toimintaan.

Kokonaisuudessaan seurojen ja järjestöjen organisoimaan liikuntatoimintaan osallistuu yli miljoona suomalaista lasta, nuorta, aikuista ja ikääntyvää ihmistä. Vaikka tiedot kansalais-toiminnassa mukana olevien kansalaisten ja urheiluseurojen määristä ovat osin puutteellisia (Lehtonen & Hakonen 2013), voidaan liikunnan kansalaistoiminta silti todeta Suomen suurimmaksi kansanliikkeeksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa osan liikuntaa edistävien järjestöjen menoista myöntämällä niille vuosittain harkinnanvaraisia valtionavustuksia, joiden myöntämisestä säädetään liikuntalain (390/2015) 10 §:ssä. Jotta valtionavustusta voi saada, sen käyttötarkoituksen on oltava yhteiskunnallisesti hyväksyttävää. Tarve tulee osoittaa hankkeen tai toiminnan laatuun, laajuuteen ja muihin tukiin nähden. Liikuntalain määritelmään liikuntaa edistävästä järjestöstä kuuluvat valtakunnalliset ja alueelliset liikuntajärjestöt, joille voidaan myöntää lisäksi erityisavustuksia erilaisiin kehittämishankkeisiin.

Liikuntaa edistävät järjestöt järjestävät koulutus-, valmennus- ja kilpailutoimintaa jäsenyhdistyksilleen sekä paikallisille seuroille, mutta eivät voi ilman opetus- ja kulttuuriministeriön lupaa delegoida saamaansa valtionavustusta edelleen. Liikuntalain mukaan kuntien tulee tukea paikallisten seurojen toimintaa. Ne voivat tähän tarkoitukseen käyttää niiden liikuntatoimintaan osoitettuja valtionosuuksia, joita tarkastellaan lähemmin luvussa 3. Opetus- ja kulttuuriministeriö jakoi vuonna 2016 paikalliseen seuratoimintaan 4,0 miljoonaa euroa seuratoiminnan kehittämistukea, jota esitellään tarkemmin tämän luvun lopussa.

Liikunta-asetuksen (550/2015) mukaan valtionapukelvolliseksi liikuntaa edistäväksi järjestöksi voidaan hyväksyä järjestö, jonka tarkoituksena on liikunnan edistäminen ja joka toimii 2 §:ssä säädetyn tavoitteen mukaisesti. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestöllä on vähintään 30 jäsenyhdistystä, joissa on yhteensä vähintään tuhat jäsentä tai harrastajaa. Kyseisistä edel-

lytyksistä voidaan poiketa, jos järjestön toiminta palvelee liikuntapoliittisesti ja toiminnallisesti merkittävää erityisryhmää. Lajiliitoista avustettaviksi voidaan hyväksyä vain yksi valtakunnallinen liitto kustakin lajista, hyväksymisen edellytyksen ollessa se, että lajiliitolla on kansainvälinen organisaatio tai kilpailujärjestelmä taikka laji on kansallisesti merkittävä.

Vuoden 2016 valtionavustuksia myönnettäessä otettiin huomioon liikuntaa edistävien järjestöjen toiminnan laajuus ja laatu sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus harrasteliikunnan, huippu-urheilun sekä järjestö- ja seurapalveluiden alueilla. Avustuksen määrää harkittaessa huomioitiin myös Suomea sitovien kansainvälisten säännösten noudattaminen sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen. Liikuntaa edistäviltä järjestöiltä edellytetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa oman toimintansa osalta. Lisäksi arvioitiin järjestöjen toimintaa eettisesti kestävästi liikunnan osalta ottaen huomioon erityisesti järjestön antidopingtoiminta sekä liikuntalain (390/2015) mukaisesti toiminta yhteisöllisyyden, monikulttuurisuuden, terveiden elämäntapojen ja ympäristön kunnioittamisen näkökulmista.

6.1 Liikuntajärjestöille myönnetyt valtionavustukset

Taulukossa 29 on esitetty liikuntajärjestöille myönnetyt valtionavustukset vuosina 2007–2016, pois lukien Suomen Olympiakomitea ry sekä Valtakunnallinen Liikunta- ja Urheiluorganisaatio Valo ry.

Taulukossa 30 on esitetty liikuntajärjestöjen valtionavustusten jakautuminen järjestöryhmittäin vuosina 2014–2016 ja kuviossa 13 valtionavustusten järjestöryhmäkohtaiset prosenttiosuudet vuonna 2016. Vuonna 2016 valtion liikuntamäärärahoista liikuntajärjestöjen avustamiseen osoitettiin yhteensä noin 40 miljoonaa euroa. Vuoteen 2014 verrattuna liikuntajärjestöjen valtionavustukset nousivat 2 755 000 euroa vuonna 2015 eli noin 7 prosenttia ja vuonna 2016 pysyivät samalla tasolla kuin vuonna 2015.

Taulukko 29. Liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100 (ei sisällä Valo ry:n eikä Olympiakomitean avustuksia).

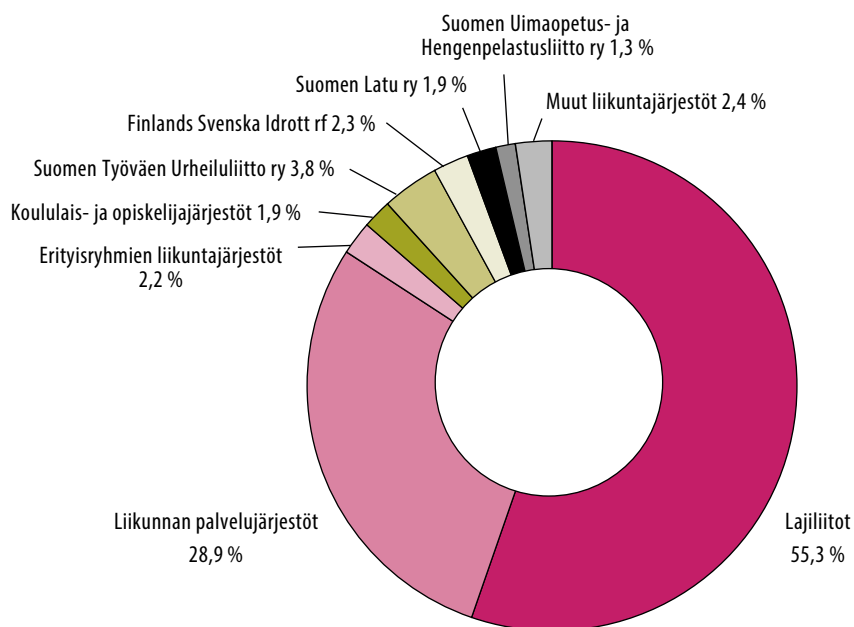
Vuosi	Valtionavustuksiin oikeuttavat menot	Valtionavustukset	Avustus %	Indeksikorjatut avustukset	Reaalimuutos ed. vuoteen
2007	100 972 134	27 544 000	27,3	32 632 241	4,3 %
2008	106 907 384	28 960 000	27,1	32 618 925	0,0 %
2009	113 588 864	32 250 000	28,4	35 748 016	9,6 %
2010	116 324 692	34 000 000	29,2	37 066 782	3,7 %
2011	119 786 897	34 870 000	29,1	36 957 496	-0,3 %
2012	121 551 991	35 970 000	29,6	37 030 541	0,2 %
2013	126 324 501	33 223 000	26,3	33 732 884	-8,9 %
2014	131 256 701	33 620 000	25,6	33 700 431	-0,1 %
2015	134 119 639	34 936 000	26,0	34 936 000	3,7 %
2016	137 808 730	34 269 000	24,9	34 269 000	-1,9 %

Lähteet: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2016 SALAMA

Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2014–2016, indeksikorjaamaton.

Järjestöryhmä	Avustus					
	2014		2015		2016	
	euroa	%	euroa	%	euroa	%
Liikuntaa edistävät järjestöt						
Lajiliitot	21 600 000	56,7	22 686 000	55,6	22 273 000	55,3
Erityisliikuntajärjestöt	929 000	2,4	929 000	2,3	885 000	2,2
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	862 000	2,3	862 000	2,1	770 000	1,9
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 650 000	4,3	1 585 000	3,9	1 515 000	3,8
Finlands Svenska Idrott rf	985 000	2,6	985 000	2,4	940 000	2,3
Suomen Latu ry	710 000	1,9	760 000	1,9	770 000	1,9
Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry	520 000	1,4	520 000	1,3	520 000	1,3
Muut liikuntajärjestöt	861 000	2,3	873 000	2,1	966 000	2,4
Liikunnan palvelujärjestöt						
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	6 255 000	16,4	7 927 000	19,4	7 850 000	19,5
Liikunnan aluejärjestöt	3 708 000	9,7	3 708 000	9,1	3 770 000	9,4
Yhteensä	38 080 000	100,0	40 835 000	100,0	40 259 000	100,0

Lähde: SALAMA

Kuvio 13. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2016.

Lähde: SALAMA

Taulukko 31. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2007–2016 (lkm).

Järjestöryhmä	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liikuntaa edistävät järjestöt										
Lajiliitot	73	74	74	74	73	73	69	70	70	65
Erityisryhmien liikuntajärjestöt	14	14	14	10	10	10	10	10	10	10
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Finlands Svenska Idrott rf	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Latu ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Uimaopetus ja Hengenpelastusliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Muut liikuntajärjestöt	14	14	14	14	14	14	14	15	16	19
Liikunnan palvelujärjestöt										
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	5	5	5	6	6	6	4	4	4	4
Liikunnan aluejärjestöt	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yhteensä	129	130	130	127	126	126	120	122	123	120

Vuonna 2016 valtion yleisavustusta myönnettiin yhteensä 120 järjestölle, joista valtakunnallisia urheilun lajiliittoja oli 65, erityisryhmien liikuntajärjestöjä 10, koululais- ja opiskeli-

jajärjestöjä 3, valtakunnallisia palvelujärjestöjä 4, varsinaisia liikuntajärjestöjä 4, liikunnan aluejärjestöjä 15 ja muita liikuntajärjestöjä 19 kappaletta.

Jäljempänä esitetyissä taulukoissa käsitellään liikuntajärjestöjen talouden tunnuslukuja järjestöryhmittäin: (a) lajiliitot, (b) erityisliikuntajärjestöt, (c) koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöt, (d) omassa taulukossaan Suomen Työväen Urheiluliitto, Finlands Svenska Idrottsförbundet, Suomen Latu ry ja Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry sekä (e) muut varsinaiset liikuntajärjestöt. Liikunnan palvelujärjestöistä omiin taulukoihinsa on eritelty (a) valtakunnalliset palvelujärjestöt sekä (b) liikunnan aluejärjestöt.

Vuoteen 2015 verrattuna avustettavien lajiliittojen määrässä tapahtui pieni muutos alaspäin ja viisi lajiliittoa tippui pois avustettavien listalta. Lisäksi yksi uusi lajiliitto sai avustusta. Avustussummissa tapahtui pieniä muutoksia ja toiminta-avustusta pienennettiin yhteensä 18 lajiliiton kohdalla ja edellisvuotta suurempaa avustusta saivat puolestaan 26 lajiliittoa. Erityisliikuntajärjestöjen, koululais- ja opiskelijajärjestöjen sekä liikunnan palvelujärjestöjen avustukset säilyivät suurimmaksi osaksi vuoden 2015 tasolla. Muut järjestöt – kategoriassa uusia avustuksensaajia oli viisi järjestöä ja avustettavista oli tippunut pois kaksi järjestöä. Taulukossa 40. esitetyistä luvuista on huomioitava, että opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustus kohdistuu vain kyseisten järjestöjen liikuntatoimintaan.

Taulukoissa 32–38 on esitetty liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016.

Taulukko 32. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2016 (€).
Liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	2015	2016	%-muutos
1 AKK-Motorsport ry	240 000	250 000	4,0
2 IFBB Finland ry	-	10 000	-
3 Sukeltajaliitto ry	160 000	170 000	5,9
4 Suomen Aikidoliitto ry	50 000	50 000	0,0
5 Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	120 000	140 000	14,3
6 Suomen Ampumahiihtoliitto ry	240 000	240 000	0,0
7 Suomen Ampumaurheiluliitto ry	710 000	685 000	-3,6
8 Suomen Biljardiliitto ry	70 000	75 000	6,7
9 Suomen Castingliitto ry	3 500	-	-
10 Suomen Cheerleadingliitto ry	80 000	90 000	11,1
11 Suomen Curlingliitto ry	100 000	100 000	0,0
12 Suomen Frisbeegolfliitto ry	40 000	50 000	20,0
13 Suomen Dartsliitto ry	35 000	27 000	-29,6
14 Suomen Golfliitto ry	510 000	510 000	0,0
15 Suomen Hiihtoliitto ry	1 070 000	1 070 000	0,0
16 Suomen Hockeyliitto ry	30 000	30 000	0,0
17 Suomen Ilmailuliitto ry	150 000	387 500*	61,3
18 Suomen ITF Taekwon-Do ry	15 000	20 000	25,0
19 Suomen Jousiampujain Liitto ry	82 000	90 000	8,9
20 Suomen Judoliitto ry	320 000	320 000	0,0
21 Suomen Jääkiekkoliitto ry	1 375 000	1 480 000	7,1
22 Suomen Jääpalloliitto ry	142 000	130 000	-9,2
23 Suomen Karateliitto ry	245 000	245 000	0,0
24 Suomen Kaukalopalloliitto ja ringetteliitto	290 000	290 000	0,0
25 Suomen Keilailuliitto ry	265 000	250 000	-6,0
26 Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	12 000	12 000	0,0
27 Suomen Kiipeilyliitto ry	66 000	70 000	5,7
28 Suomen Koripalloliitto ry	945 000	965 000	2,1
29 Suomen Krikettiliitto ry	30 000	40 000	25,0
30 Suomen Kyykkäliitto ry	10 000	7 000	-42,9
31 Suomen Käsipalloliitto ry	230 000	270 000	14,8
32 Suomen Lentopalloliitto ry	960 000	960 000	0,0
33 Suomen Liitokiekkoliitto ry	20 000	25 000	20,0
34 Suomen Luisteluliitto ry	250 000	296 000	15,5
35 Suomen Lumilautaliitto ry	175 000	190 000	7,9
36 Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	440 000	410 000	-7,3
37 Suomen Miekka- ja 5-otteliittoliitto ry	165 000	155 000	-6,5

*Ilmailuliiton avustaminen muuttunut, katso luku 5.6.

Lajiliitot	2015	2016	%-muutos
38 Suomen Moottoriliitto ry	170 000	175 000	2,9
39 Suomen Muay Thai-Liitto ry	12 000	8 000	-50,0
40 Suomen Nyrkkeilyliitto ry	190 000	185 000	-2,7
41 Suomen Oriental Moodo -liitto ry	7 500	-	-
42 Suomen Painiliitto ry	320 000	325 000	1,5
43 Suomen Painonnostoliitto ry	200 000	200 000	0,0
44 Suomen Palloliitto ry	2 000 000	2 025 000	1,2
45 Suomen Pesäpalloliitto ry	580 000	580 000	0,0
46 Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry	25 000	25 000	0,0
47 Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	30 000	-	-
48 Suomen Purjehdus ja Veneily ry	560 000	560 000	0,0
49 Suomen Pyöräilyunioni ry	175 000	170 000	-2,9
50 Suomen Pöytätennisliitto ry	120 000	120 000	0,0
51 Suomen Ratagolfliitto ry	15 000	-	-
52 Suomen Ratsastajainliitto ry	640 000	680 000	5,9
53 Suomen Rugbyliitto ry	12 000	20 000	40,0
54 Suomen Saappaanheittoliitto ry	3 500	-	-
55 Suomen Salibandyliitto ry	945 000	1 000 000	5,5
56 Suomen Shakkiliitto ry	45 000	50 000	10,0
57 Suomen Squashliitto ry	180 000	160 000	-12,5
58 Suomen Sulkapalloliitto ry	325 000	320 000	-1,6
59 Suomen Suunnistusliitto ry	875 000	850 000	-2,9
60 Suomen Taekwondoliitto ry	165 000	165 000	0,0
61 Suomen Taitoluisteluliitto ry	360 000	360 000	0,0
62 Suomen Tanssieurheiluliitto ry	345 000	330 000	-4,5
63 Suomen Tennisliitto ry	285 000	300 000	5,0
64 Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry	27 000	20 000	-35,0
65 Suomen Triathlonliitto ry	75 000	-	-
66 Suomen Uimaliitto ry	740 000	725 000	-2,1
67 Suomen Urheiluliitto ry	1 035 000	1 035 000	0,0
68 Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	27 000	25 000	-8,0
69 Suomen Vesihiihtourheilu ry	3 500	5 500	36,4
70 Suomen Voimanostoliitto ry	50 000	55 000	9,1
71 Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	1 760 000	1 690 000	-4,1
Yhteensä	21 948 000	22 273 000	101,4 %

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).
Liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

	2013	2014	2015	2016	% -muutos edellisvuoteen
Epilepsialiitto ry	14 000	14 000	14 000	12 000	-16,7
Hengitysliitto Heli ry	46 000	52 000	52 000	57 000	8,8
Mielenterveyden Keskusliitto ry	79 000	79 000	79 000	64 000	-23,4
Neuroliitto Ry	0	0	46 000	43 000	-45,6
Soveltava Liikunta Soveli ry	200 000	227 000	227 000	215 000	-5,6
Suomen CP-liitto ry	50 000	50 000	50 000	45 000	-11,1
Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	345 000	345 000	345 000	345 000	0,0
Suomen MS-liitto ry	46 000	46 000	-	-	-
Suomen Parkinson-liitto ry	18 000	18 000	18 000	16 000	-12,5
Suomen Reumaliitto ry	46 000	46 000	46 000	41 000	-12,2
Suomen Sydänliitto ry	46 000	52 000	52 000	47 000	-10,6
Yhteensä	890 000	929 000	929 000	885 000	-5,0

Lähde: SALAMA

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).
Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	2013	2014	2015	2016	% -muutos edellisvuoteen
1 Koululiikuntaliitto ry	320 000	320 000	320 000	310 000	-3,2
2 Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	390 000	390 000	390 000	300 000	-30,0
3 Suomen ammat. koul. kultt.- ja urheiluliitto SAKU ry	150 000	150 000	150 000	160 000	6,3
4 Suomen Koulukotien Urheiluyhdistys ry	2 000	2 000	2 000	-	-
Yhteensä	862 000	862 000	862 000	770 000	-11,9

Lähde: SALAMA

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).
Liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH.

TUL, CIF, Suomen Latu, SUH	2013	2014	2015	2016	% -muutos edellisvuoteen
1 Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 650 000	1 650 000	1 585 000	1 515 000	-4,6
2 Finlands Svenska Idrott CIF rf	985 000	985 000	985 000	940 000	-4,8
3 Suomen Latu ry	710 000	710 000	760 000	770 000	1,3
4 Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry	500 000	520 000	520 000	520 000	0,0
Yhteensä	3 845 000	3 865 000	3 850 000	3 745 000	-2,8

Lähde: SALAMA

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).**Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.**

Muut liikuntajärjestöt	2013	2014	2015	2016	% -muutos edellisvuoteen
1 Kalotturheilu ry (Urheilun kalottikeskus)	36 000	50 000	50 000	40 000	-25,0
2 Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat	90 000	90 000	90 000	90 000	0,0
3 Reserviläisurheiluliitto ry	50 000	50 000	50 000	50 000	0,0
4 Suomen Agilityliitto ry	-	-	-	30 000	-
5 Suomen Aikuisurheiluliitto	-	-	75 000	75 000	0,0
6 Suomen Erotuomarien Liitto ry	29 000	27 000	27 000	24 000	-12,5
7 Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	170 000	170 000	170 000	152 000	-11,8
8 Suomen Metsästäjäliitto ry	22 000	20 000	20 000	10 000	-100,0
9 Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	45 000	45 000	45 000	60 000	25,0
10 Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	80 000	80 000	80 000	80 000	0,0
11 Suomen Sotilasurheiluliitto ry	54 000	54 000	54 000	60 000	10,0
12 Suomen Työpaikkaurheilu ry	4 000	4 000	4 000	-	-
13 Suomen Urheilufysioterapeutit	-	-	-	20 000	-
14 Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	-	-	-	10 000	-
15 Suomen Urheilumanagerit ry	-	-	-	10 000	-
16 Suomen Valmentajat ry	140 000	150 000	150 000	145 000	-3,4
17 Suomen Veteraanurheiluliitto ry	75 000	75 000	-	-	-
18 Työväen Retkeilyliitto ry	21 000	21 000	18 000	18 000	0,0
19 Urheiluopistojen Yhdistys ry	-	-	-	40 000	-
20 Urheilutoimittajain liitto ry	6 000	5 000	5 000	12 000	58,3
21 Suomen Vapaotteluliitto	-	-	15 000	-	-
22 WAU ry	-	20 000	20 000	40 000	50,0
Yhteensä	822 000	861 000	873 000	966 000	9,6

Lähde: SALAMA

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).**Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.**

Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt	2013	2014	2015	2016	% -muutos edellisvuoteen
1 VALO RY*	3 757 000	3 360 000	4 802 000	4 690 000	-2,4
5 Suomen Olympiakomitea	1 100 000	1 100 000	1 300 000	1 300 000	0,0
6 Suomen Paralympiakomitea	270 000	270 000	300 000	300 000	0,0
7 Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	1 525 000	1 525 000	1 525 000	1 560 000	2,2
Yhteensä	6 652 000	6 255 000	7 927 000	7 850 000	-1,0

Lähde: SALAMA

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2013–2016 (€).
Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt	2013	2014	2015	2016	% -muutos edellisvuoteen
1 Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	160 000	160 000	160 000	166 000	3,6
2 Etelä-Savon Liikunta ry	190 000	190 000	190 000	200 000	5,0
3 Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	483 000	470 000	470 000	450 000	-4,4
4 Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	351 000	351 000	351 000	375 000	6,4
5 Kainuun Liikunta ry	192 000	192 000	192 000	198 000	3,0
6 Keski-Pohjanmaan liikunta ry	159 000	159 000	159 000	162 000	1,9
7 Keski-Suomen Liikunta ry	208 000	208 000	208 000	200 000	-4,0
8 Kymenlaakson Liikunta ry	150 000	150 000	150 000	154 000	2,6
9 Lapin Liikunta ry	187 000	178 000	178 000	162 000	-9,9
10 Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	546 000	546 000	546 000	560 000	2,5
11 Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	302 000	302 000	302 000	302 000	0,0
12 Pohjois-Karjalan Liikunta ry	193 000	193 000	193 000	202 000	4,5
13 Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	236 000	236 000	236 000	221 000	-6,8
14 Pohjois-Savon Liikunta ry	182 000	182 000	182 000	221 000	17,6
15 Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	191 000	191 000	191 000	197 000	3,0
Yhteensä	3 730 000	3 708 000	3 708 000	3 770 000	1,7

Lähde: SALAMA

6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2016

Taulukoissa 39–46 on esitetty liikuntajärjestöjen varsinaisen toiminnan kulut, myönnetty yleisavustus, myönnetty erityisavustukset, avustukset yhteensä sekä opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämien tukien osuus toiminnan kuluista vuonna 2016. Taulukot on koottu liikuntajärjestöjen omien selvitysten perusteella.

Liikuntalain (390/2015) mukaan valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoa ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuneita menoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön käytännön mukaan valtionavun ulkopuolelle jäävät myös välitystoiminnasta, varainhankinnasta, sijoitustoiminnasta, järjestön työntekijälle rahapalkan lisäksi antamista työsuhde-eduista, tietyistä palkkausmenoista, lainojen lyhennyksistä ja koroista, vuokratuloista, poistoista ja varauksista sekä keskinäisistä avustuksista aiheutuvat menot. Kilpailujen järjestämisestä ja julkaisutoiminnasta aiheutuvat menot on mahdollista hyväksyttää tappiota lukuun ottamatta haettaessa valtionavustusta. Järjestön toiselle myymistä tavaroista tai hallinto- ja tietohallintopalveluista saaduilla tuloilla katettuja menoja pidetään myös valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoa ja ne on mahdollista hyväksyttää. Hyväksyttäviin menoihin ei erikseen määriteltyjä

irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoja. Taulukoissa 39–46 esitetyistä järjestöjen varsinaisen toiminnan kuluista ei ole vähennetty hyväksyttävien kulujen ulkopuolisia kuluja.

Kaikkien järjestöjen keskimääräinen julkisen tuen osuus varsinaisen toiminnan menoista oli 34 prosenttia. Lajiliittojen kohdalla vastaava luku oli noin 22 prosenttia. Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustukset -sarake koskee nimenomaan vuonna 2016 myönnettyjä avustuksia. On huomioitava, että joidenkin järjestöjen osalta tiedot tilinpäätöksessä esitettävistä varsinaisen toiminnan kuluista puuttuvat.

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).
Liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty yleis-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 AKK-Motorsport ry	1 846 923	250 000	0	250 000	13,54 %
2 IFBB Finland ry	-	10 000	0	10 000	-
3 Sukeltajaliitto ry	682 945	170 000	13 500	183 500	26,87 %
4 Suomen Aikidoliitto ry	130 643	50 000	0	50 000	38,27 %
5 Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	1 014 030	140 000	0	140 000	13,81 %
6 Suomen Ampumahiihtoliitto ry	1 325 711	240 000	0	240 000	18,10 %
7 Suomen Ampumaurheiluliitto ry	2 132 963	685 000	0	685 000	32,11 %
8 Suomen Biljardiliitto ry	265 386	75 000	10 000	85 000	32,03 %
9 Suomen Cheerleadingliitto ry	1 176 885	90 000	0	90 000	7,65 %
10 Suomen Curlingliitto ry	283 599	100 000	37 000	137 000	48,31 %
11 Suomen Frisbeegolfliitto ry	-	50 000	0	50 000	-
12 Suomen Dartsliitto ry	196 553	27 000	0	27 000	13,74 %
13 Suomen Golfliitto ry	5 144 151	510 000	190 000	700 000	13,61 %
14 Suomen Hiihtoliitto ry	5 341 749	1 070 000	450 000	1 520 000	28,46 %
15 Suomen Hockeyliitto ry	-	30 000	0	30 000	-
16 Suomen Ilmailuliitto ry	979 501	387 500	0	387 500	39,56 %
17 Suomen ITF Taekwon-Do ry	173 696	20 000	0	20 000	11,51 %
18 Suomen Jousiampujain Liitto ry	394 034	90 000	0	90 000	22,84 %
19 Suomen Judoliitto ry	1 520 548	320 000	120 000	440 000	28,94 %
20 Suomen Jääkiekkoliitto ry	18 415 129	1 480 000	0	1 480 000	8,04 %
21 Suomen Jäähalliliitto ry	404 697	130 000	0	130 000	32,12 %
22 Suomen Karateliitto ry	489 250	245 000	0	245 000	50,08 %
23 Suomen Kaukalopalloliitto ja ringetteliitto	1 132 087	290 000	0	290 000	25,62 %
24 Suomen Keilailuliitto ry	980 209	250 000	0	250 000	25,50 %
25 Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	64 306	12 000	0	12 000	18,66 %
26 Suomen Kiipeilyliitto ry	305 788	70 000	0	70 000	22,89 %
27 Suomen Koripalloliitto ry	-	965 000	300 000	1 265 000	-
28 Suomen Krikettiliitto ry	55 622	40 000	0	40 000	71,91 %
29 Suomen Kyykkäliitto ry	14 125	7 000	0	7 000	49,56 %
30 Suomen Käsipalloliitto ry	1 431 024	270 000	0	270 000	18,87 %

Lajiliitot	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty yleis-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
31 Suomen Lentopalloliitto ry	5 343 971	960 000	0	960 000	17,96 %
32 Suomen Liitokiekkoliitto ry	254 252	25 000	0	25 000	9,83 %
33 Suomen Luisteluliitto ry	1 285 047	296 000	0	296 000	23,03 %
34 Suomen Lumilautaliitto ry	-	190 000	20 000	210 000	-
35 Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	856 052	410 000	0	410 000	47,89 %
36 Suomen Miekkailu- ja 5-otteliittoliitto ry	352 934	155 000	4 000	159 000	45,05 %
37 Suomen Moottoriliitto ry	933 889	175 000	0	175 000	18,74 %
38 Suomen Muay Thai-Liitto ry	27 113	8 000	0	8 000	23,03 %
39 Suomen Nyrkkeilyliitto ry	441 005	185 000	0	185 000	41,95 %
40 Suomen Painiliitto ry	975 816	325 000	15 000	340 000	34,84 %
41 Suomen Painonnostoliitto ry	443 467	200 000	0	200 000	45,10 %
42 Suomen Palloliitto ry	16 092 396	2 025 000	140 000	2 165 000	13,45 %
43 Suomen Pesäpalloliitto ry	1 929 807	580 000	100 000	680 000	35,24 %
44 Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry	96 010	25 000	0	25 000	26,04 %
45 Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	-	-	10 000	10 000	-
46 Suomen Purjehdus ja Veneily ry	-	560 000	0	560 000	-
47 Suomen Pyöräilyunioni ry	434 714	170 000	0	170 000	39,11 %
48 Suomen Pöytätennisliitto ry	437 458	120 000	5 000	125 000	28,57 %
49 Suomen Ratagolfliitto ry	-	-	5 000	5 000	-
50 Suomen Ratsastajainliitto ry	3 729 679	680 000	65 000	745 000	19,97 %
51 Suomen Rugbyliitto ry	147 372	20 000	0	20 000	13,57 %
52 Suomen Salibandyliitto ry	8 747 475	1 000 000	0	1 000 000	11,43 %
53 Suomen Shakkiliitto ry	226 400	50 000	0	50 000	22,08 %
54 Suomen Squashliitto ry	278 917	160 000	0	160 000	-
55 Suomen Sulkapalloliitto ry	717 249	320 000	15 000	335 000	46,71 %
56 Suomen Suunnistusliitto ry	2 259 217	850 000	110 000	960 000	42,49 %
57 Suomen Taekwondoliitto ry	552 868	165 000	0	165 000	29,84 %
58 Suomen Taitoluisteluliitto ry	2 066 214	360 000	177 000	537 000	25,99 %
59 Suomen Tanssiruheiluliitto ry	594 711	330 000	17 000	347 000	58,35 %
60 Suomen Tennisliitto ry	1 661 357	300 000	100 000	400 000	24,08 %
61 Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry	-	20 000	0	20 000	-
62 Suomen Triathlonliitto ry	-	0	10 000	10 000	-
63 Suomen Uimaliitto ry	2 134 226	725 000	30 000	755 000	35,38 %
64 Suomen Urheiluliitto ry	5 872 250	1 035 000	0	1 035 000	17,63 %
65 Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	-	25 000	0	25 000	-
66 Suomen Vesihiihtourheilu ry	4 011	5 500	0	5 500	137,13 %
67 Suomen Voimanostoliitto ry	-	55 000	0	55 000	-
68 Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	5 377 813	1 690 000	0	1 690 000	31,43 %
Yhteensä	110 175 244	22 273 000	1 943 500	24 216 500	21,98 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2016

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).**Liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.**

Erityisliikuntajärjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty yleis-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Epilepsialiitto ry	-	12 000	0	12 000	-
2 Hengitysliitto Heli ry	124 042	57 000	92 000	149 000	120 %
3 Mielenterveyden Keskusliitto ry	-	64 000	0	64 000	-
4 Neuroliitto Ry	109 024	43 000	0	43 000	39 %
5 Soveltava Liikunta SoveLi ry	218 886	215 000	0	215 000	98 %
6 Suomen CP-liitto ry	-	45 000	0	45 000	-
7 Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	396 634	345 000	0	345 000	87 %
8 Suomen Parkinson-liitto ry	19 705	16 000	0	16 000	81 %
9 Suomen Reumaliitto ry	64 432	41 000	0	41 000	64 %
11 Suomen Sydänliitto ry	67 315	47 000	0	47 000	70 %
Yhteensä	1 000 038	885 000	92 000	977 000	98 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2016

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).**Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.**

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtion-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Koululiikuntaliitto ry	-	310 000	140 000	450 000	-
2 Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	416 797	300 000	86 000	386 000	92,61 %
3 Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto ry	410 007	160 000	130 000	290 000	70,73 %
Yhteensä	826 804	770 000	356 000	1 126 000	136,19 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2016

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).
Liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH.

TUL, FSI, Suomen Latu, SUH	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtionavustus	OKM:n erityisavustukset	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry	2 181 276	1 515 000	12 500	1 527 500	70,03 %
2 Finlands Svenska Idrott rf	1 609 814	940 000	47 400	987 400	61,34 %
3 Suomen Latu ry	2 538 142	770 000	134 000	904 000	35,62 %
4 Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	-	520 000	15 000	535 000	-
Yhteensä	6 329 232	3 745 000	208 900	3 953 900	62,47 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2016

Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).
Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Muut liikuntajärjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtionavustus	OKM:n erityisavustukset	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Kalottiturheilu ry (Urheilun kalottikeskus)	58 870	40 000	0	40 000	67,95 %
2 Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat	296 961	90 000	0	90 000	30,31 %
3 Reserviläisurheiluliitto ry	-	50 000	0	50 000	-
4 Suomen Agilityliitto ry	450 645	30 000	0	30 000	6,66 %
5 Suomen Aikuisurheiluliitto	-	75 000	0	75 000	-
6 Suomen Erotuomarien Liitto ry	-	24 000	0	24 000	-
7 Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	274 847	152 000	0	152 000	55,30 %
8 Suomen Metsästäjäliitto ry	2 470 322	10 000	0	10 000	0,40 %
9 Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	-	60 000	0	60 000	-
10 Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	240 261	80 000	80 000	160 000	66,59 %
11 Suomen Sotilasurheiluliitto ry	214 467	60 000	50 000	110 000	51,29 %
12 Suomen Urheilufysioterapeutit	160 165	20 000	0	20 000	12,49 %
13 Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	-	10 000	0	10 000	-
14 Suomen Urheilumanagerit ry	-	10 000	0	10 000	-
15 Suomen Valmentajat ry	393 775	145 000	50 000	195 000	49,52 %
16 Työväen Retkeilyliitto ry	69 820	18 000	0	18 000	25,78 %
17 Urheiluopistojen Yhdistys ry	-	40 000	0	40 000	-
18 Urheilutoimittajain liitto ry	105 263	12 000	0	12 000	11,40 %
19 WAU ry	-	40 000	0	40 000	-
Yhteensä	4 560 313	966 000	180 000	1 146 000	25,13 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2016

Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).**Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.**

Liikunnan palvelujärjestöt: valtakunnalliset palvelujärjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtionavus- tus	OKM:n erityis- avustukset	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Valo ry	5 632 329	4 690 000	14 500	4 704 500	83,53 %
2 Suomen Olympiakomitea ry	10 495 355	1 300 000	8 209 500	9 509 500	90,61 %
3 Suomen Paralympiakomitea ry	885 326	300 000	74 300	374 300	42,28 %
4 Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	3 058 199	1 560 000	130 000	1 690 000	55,26 %
Yhteensä	20 071 209	7 850 000	8 428 300	16 278 300	81,10 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2016

Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2016 (€).**Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt.**

Liikunnan palvelujärjestöt: alueelliset yhteisöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtion- avustus	OKM:n erityis- avustukset	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	497 851	166 000	5 000	171 000	34,35 %
2 Etelä-Savon Liikunta ry	980 047	200 000	69 000	269 000	27,45 %
3 Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	753 826	450 000	0	450 000	59,70 %
4 Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	1 541 895	375 000	0	375 000	24,32 %
5 Kainuun Liikunta ry	670 107	198 000	40 000	238 000	35,52 %
6 Keski-Pohjanmaan liikunta ry	588 389	162 000	0	162 000	27,53 %
7 Keski-Suomen Liikunta ry	522 318	200 000	0	200 000	38,29 %
8 Kymenlaakson Liikunta ry	523 785	154 000	5 000	159 000	30,36 %
9 Lapin Liikunta ry	-	162 000	0	162 000	-
10 Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	2 075 492	560 000	200 000	760 000	36,62 %
11 Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	895 158	302 000	0	302 000	33,74 %
12 Pohjois-Karjalan Liikunta ry	1 578 228	202 000	30 000	232 000	14,70 %
13 Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	524 481	221 000	0	221 000	42,14 %
14 Pohjois-Savon Liikunta ry	722 943	221 000	0	221 000	30,57 %
15 Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	1 076 076	197 000	0	197 000	18,31 %
Yhteensä	12 950 596	3 770 000	349 000	4 119 000	31,81 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2016

Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2016 (€).

Järjestöryhmä	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtionavustus	OKM:n erityisavustukset ¹	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
Varsinaiset liikuntajärjestöt	121 344 321	29 052 000	2 780 400	31 832 400	26,23 %
Liikunnan palvelujärjestöt	33 021 805	11 620 000	8 777 300	20 397 300	61,77 %
Kaikki liikuntajärjestöt yhteensä	154 366 126	40 672 000	11 557 700	52 229 700	33,83 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2016

6.3 Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2016

Yleisten toiminta-avustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää liikuntajärjestöille vuosittain erityisavustuksia erilaisiin liikuntaa edistäviin tarkoituksiin. Tyypillisesti nämä erityisavustukset ovat hankemuotoisia. Erityisavustuksia myönnetään tilijaottelun eri momenteilta sen mukaan, mihin osa-alueeseen hanke kuuluu. Niitä voidaan myöntää myös muille kuin valtakunnallisille tai alueellisille liikuntajärjestöille. On huomioitava, että joidenkin järjestöjen erityisavustukset kohtaan voi kuulua aikaisempina vuosina useammalle vuodelle tarkoitettuja tukia.

Vuonna 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi kaikkiaan noin 11,5 miljoonaa euroa erityisavustuksia. Eniten erityisavustuksia myönnettiin Suomen Olympiakomitealle, noin 8,2 miljoonaa euroa, joka oli yli puolet erityisavustusten kokonaissummasta. Erityisavustuksia myönnettiin lisäksi muun muassa kilpailujen ja tapahtumien järjestämiseen, erilaisiin hankkeisiin ja ohjelmiin, julkaisujen ja historiikkien tekemiseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön, kongresseihin ja kokouksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön osoitetusta määrärahasta (momentti 14) on myös jaettu erityisavustuksia liikuntajärjestöjen erilaisille yksittäisille hankkeille, joita ei ole taulukoitu.

6.4 Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetty erityisavustukset vuonna 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt tukea urheiluseuroille veikkausvoittovaroista vuodesta 1999 lähtien. Kokonaisuutena tukea on myönnetty 17 vuoden aikana lähes 34 miljoonaa euroa. Aikaisemmin seuratuki oli delegoitu myönnettäväksi keskusjärjestöjen kautta, mutta järjestömuutosten seurauksena vuodesta 2013 eteenpäin seuratoiminnan kehittämistuki on myönnetty suoraan opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki) on tarkoitettu urheilu- ja liikuntaseurojen perustoiminnan kehittämiseen. Seuratuen avulla vahvistetaan seuratoiminnan laatua, kehitetään ja uudistetaan perustoimintaa, sekä mahdollistetaan liikunnan harrastaminen taloudellisesti erityisesti lapsille ja nuorille. Seuratuen avulla vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja tuetaan seurojen tekemää vapaaehtoistyötä. Seuratuen avulla edistetään monimuotoisen liikunnan kansalaistoiminnan toteutumista.

Seuratukea myönnetään lasten ja nuorten liikuntaan sekä perheliikuntaan liikuntalain (390/2015) 14 §:n nojalla. Liikuntalain yhtenä tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Seuratuen avulla toteutetaan hallitusohjelman linjauksia erityisesti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, sekä edistetään matalan kynnyksen seuratoiminnan kehittämistä ja toimenpiteitä.

Seuratoiminnan kehittämistukeen myönnettiin vuonna 2016 yhteensä 4,0 miljoonaa euroa. Myönteisen tukipäätöksen sai 409 hakijaa, mikä on hieman alle puolet kaikista hakijoista. Taulukossa 47 esitetään haettujen ja myönnettyjen seuratukien määrät vuonna 2016.

Taulukko 47. Seuratukihakemukset sekä myönnettyt tuet vuosina 2013–2016.

Vuosi	Hakemukset, kpl	Myönnöt, kpl	Hakumäärä, €	Myönnöt, €	Seuroja tuen piirissä	Toiminnalliset	Palkkaus	Jatkohankkeet
2013	1 205	309	19 300 000	3 850 000	388	188	121	0
2014	1 162	378	19 900 000	5 000 000	478	157	55	166
2015	981	409	12 800 000	4 500 000	478	148	47	213
2016	848	398	9 400 000	4 000 000	496	203	114	81

Lähteitä

Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH. 2015. <http://www.terveytemme.fi/ath/>
SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä
Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010.

Saatavilla: http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/
Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa.
Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6.

Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf
Liikunta-asetus 30.04.2015/550. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150550>

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/Avustukset_seuratoiminnan_kehittamiseen.html?lang=fi.

7 Liikuntatiede

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee vuosittain liikuntatieteellistä toimintaa rahoittamalla liikuntatieteellisiä tutkimusprojekteja sekä liikuntatieteellisten ja tiedonvälitysyhteisöjen toimintaa. Vuonna 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustuksia liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille, liikuntatieteellisille tutkimusyhteisöille, kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen, liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen sekä tiede- ja tiedonvälitysyhteisöjen muihin hankkeisiin yhteensä noin 6,4 miljoonaa euroa.

Vuonna 2013 julkaistiin liikuntatutkimuksen rahoitusta linjaava asiakirja: *Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017 – Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja*. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:15). Ministeriön rahoitus liikuntatieteelliseen tutkimukseen on suunnattu asiakirjan linjausten mukaisesti vuodesta 2014 alkaen. Tuettava liikuntatieteellinen tutkimus painottuu eduskunnan linjaamiin liikuntatoiminnan yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavoitteisiin, jotka liittyvät koko väestön liikunnan edistämiseen, liikunnan saavutettavuuteen sekä liikunta- ja urheilukulttuurin erityispiirteisiin. Lisäksi tietoa tarvitaan liikuntapolitiikan eri teema-alueita poikkileikkaavista kokonaisuuksista kuten liikunnan edistämistoimien vaikuttavuudesta ja poikkihallinnollisuudesta. Rahoitettavien tutkimushankkeiden tulee keskeisiltä osiltaan käsitellä liikuntaa ja noudattaa julkaisun linjauksia. Rahoitettavan tutkimuksen tulee lisäksi olla liikuntatieteellisesti korkeatasoista ja innovatiivista sekä sovellettavuusarvoltaan korkeaa.

Edellä mainittujen avustuskohdeiden lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtionavustuksia myös liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa tai käyttöä palvelemaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Näitä asioita on käsitelty tarkemmin luvussa 4. Kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen myönnettyjä valtionavustuksia puolestaan tarkastellaan luvussa 8.

7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit

Ministeriöön tulee vuosittain noin 25–30 uutta tutkimusprojektihakemusta. Avustusta liikuntatieteen tutkimusprojekteihin voivat hakea yliopistot, tutkimuslaitokset ja yksittäiset tutkijat. Suurin osa tutkimusprojektien avustushakemuksista tulee yliopistojen kautta. Vuonna 2016 rahoitusta haki yhteensä 45 tutkimusprojektia, joista opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustusta 20 projektille, yhteensä 1 878 000 eurolla.

Hakemusten tieteellinen taso arvioidaan Suomen Akatemian kansainvälisessä arviointipaneelissa. Valtion liikuntaneuvosto antaa lausunnon liikuntatieteellisten tutkimusprojektien liikuntapoliittisesta relevanssista.

Valtion liikuntaneuvoston tutkimus- ja arviointijaosto (eniten liikuntatieteen jaosto) on esittänyt, että rahoituksen painopistettä olisi suunnattava aikaisempaa harvemmille hankkeille suuremmalla keskimääräisellä avustusprosentilla, jotta projektien toteutumisesta voidaan varmistua. Biolääketieteellisten tutkimusprojektien osuus rahoitettavista hankkeista on vähennetty suunta-asiakirjan mukaisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi liikuntatutkimusta rahoittavat muun muassa Suomen Akademia, TEKES, Euroopan unioni, Kansaneläkelaitos, sosiaali- ja terveysministeriö, entinen Raha-automaattiyhdistys eli nykyinen STEA sekä lukuisat säätiöt.

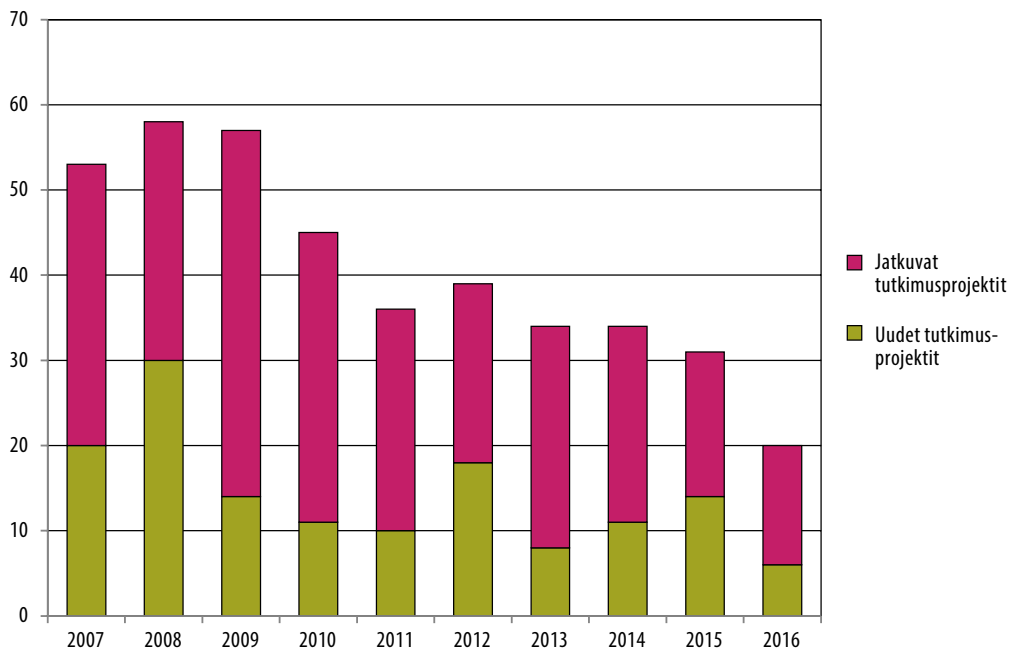
Taulukko 48. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2015–2016.

Projektit	2015					2016				
	Haettu		Myönnetty			Haettu		Myönnetty		
	kpl	€	kpl	€	%	kpl	€	kpl	€	%
Biolääketieteelliset projektit	12	952 613	5	294 000	30,9	7	764 685	2	225 000	29,4
Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteelliset projektit	29	2 553 417	23	1 825 700	71,5	27	2 399 714	14	1 328 000	55,3
Monitieteelliset projektit	5	412 724	5	379 400	91,9	11	933 762	4	325 000	34,8
Yhteensä	46	3 918 754	33	2 499 100	63,8	45	4 098 161	20	1 878 000	39,9

Taulukossa 48 on esitetty liikuntatieteellisten tutkimusprojektien avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärä, myöntöprosentit sekä myönnettyt avustussummat tieteenaloittain vuosina 2015–2016.

Vuonna 2007 ministeriössä otettiin käyttöön ehdolliset, pidempiaikaiset rahoituspäätökset, joiden myötä liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille voidaan myöntää ehdollinen tuki pääsääntöisesti enintään kolmelle vuodelle. Edellytyksenä on, että hanke etenee suunnitelmansa mukaisesti ja että eduskunta osoittaa liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille

vuosittain riittävät määrärahat. Kuviossa 14 on esitetty valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien lukumäärä vuosina 2007–2016. Vuonna 2016 valtionavustusta saaneista 26 tutkimusprojektista 20 oli jatkuvia tutkimusprojekteja.

Kuvio 14. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2007–2016.

7.2 Liikuntalääketieteen keskuksset

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa kuuden liikuntalääketieteen keskuksen toimintaa. Liikuntalääketieteen keskusten saaman valtionavustuksen yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä perusteena on pidetty keskusten toteuttamaa liikuntatieteellistä tutkimustyötä, koulutustoimintaa ja tiedonvälitystä sekä liikuntalääketieteen erikoislääkärinkoulutusta. Viimeisen kymmenen vuoden aikana yleisavustusten määrärahojen kokonaismäärä on ollut kasvujohteinen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynyt keskusten kanssa vuosittaiset tavoiteohjauskustelut vuodesta 2012 lähtien. Tavoiteohjauksen tarkoituksena on lisätä keskusten toiminnan tuloksellisuutta sekä liikunnan edistämiseen liittyvän tiedon, asiantuntemuksen ja osaamisen vaikuttavuutta liikuntakulttuurissa. Kullakin keskuksella on oma liikunta- tai liikuntalääketieteellisen tutkimuksen painopistealueensa.

7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta

Suomessa liikuntatieteellisestä tiedonvälityksestä vastaavat useat eri yksiköt. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki kohdistuu pääasiassa Liikuntatieteelliselle Seuralle (LTS ry), jonka tehtäviin on perinteisesti kuulunut tieteellisen tiedon popularisointi ja sen saattaminen liikuntaelämän toimijoiden käyttöön. Muita liikunnan tiedonvälitysyksiköitä ovat mm. Suomen Urheilukirjaston tietopalvelu ja Suomen Urheiluarkisto Helsingissä, UKK-instituutin kirjasto Tampereella ja Jyväskylän yliopiston kirjaston tietopalvelu.

Liikuntalääketieteen keskusten ja Liikuntatieteellisen Seuran ohella liikuntatieteellisille yhteisöille tarkoitettua toiminta-avustusta sai vuonna 2016 Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry.

Liikuntatieteellisten yhteisöjen vuosina 2012–2016 saamat valtionavustukset on esitetty taulukossa 49. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) toiminnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 9, sillä KIHU:n toiminta-avustus myönnetään kilpa- ja huippu-urheilun kehittämisen momentilta valtion talousarviossa.

Taulukko 49. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2012–2016.

1. Liikuntalääketieteen keskus	2012	2013	2014	2015	2016
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö / Liikuntalääketieteen Klinikka*	620 000	645 000	645 000	545 000	545 000
Urheilulääketieteen säätiö / Helsingin urheilulääkäriasema	330 000	360 000	360 000	360 000	350 000
Terveysliikunnan ja ravinnon tutkimussäätiö / Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitos	400 000	415 000	415 000	415 000	800 000
Paavo Nurmi -keskuksen kannatusyhdistys ry / Paavo Nurmi -keskus	305 000	325 000	325 000	325 000	315 000
Urho Kekkosen Kuntoinstituuttsäätiö / Tampereen Urheilulääkäriasema	325 000	350 000	350 000	350 000	340 000
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö / Oulun Liikuntalääketieteellinen Klinikka	305 000	325 000	325 000	325 000	630 000
Yhteensä	2 285 000	2 420 000	2 420 000	2 320 000	2 982 016
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	54,3 %	55,5 %	50,7 %	49,5 %	56,4 %
2. Liikuntatieteelliset tiedonvälitysyksiköt					
Liikuntatieteellinen Seura ry	675 000	680 000	680 000	680 000	650 000
Yhteensä	675 000	680 000	680 000	680 000	650 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	16,0 %	15,6 %	14,3 %	14,5 %	12,3 %
3. Muut					
Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry	7 000	7 000	7 500	7 500	10 000
Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	7 000	7 000	7 000	0	10 000
Suomen Urheilupsykologinen Yhdistys ry	7 000	7 000	7 000	10 000	0
Suomen Urheilufysioterapeutit ry	0	7 000	35 000	55 000	20 000
Yhteensä	21 000	28 000	56 500	72 500	40 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	0,5 %	0,6 %	1,2 %	1,5 %	0,8 %
4. KIHU-tutkimuskeskus					
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	29,2 %	28,2 %	33,8 %	34,5 %	30,5 %
Kaikki yhteensä	4 211 000	4 358 000	4 771 500	4 687 500	5 287 016

Lähde: SALAMA

* Vuodesta 2012 alkaen Liikuntalääketieteen Klinikan valtionavustus on sisällytetty osaksi Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiön avustusta

7.4 Liikunta-alan tiedolla johtaminen

Valtion talousarvion mukaisesti liikunnan toimialan strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä liikuntapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten jatkuvalle arvioinnille. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastualue on viime vuosien aikana vahvistanut tiedolla johtamisen kokonaisuutta usein eri keinoin.

Valtion liikuntatoimen talousarvioissa on vuodesta 2012 alkaen osoitettu määräraha liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen ja tietopohjan vahvistamiseen. Määrärahan tarkoituksena on osaltaan edesauttaa liikuntapolitiikan ja -alan eheän strategisen tason tiedollisen kokonaisuuden rakentamista. Vuonna 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi yhteensä 368 000 euroa yhdeksälle liikunta-alan tiedolla johtamisen hankkeelle.

Myönnettyt summat olivat 4 000–100 000 euron välillä. Suurin summa (100 000 euroa) myönnettiin UKK terveystalouksille aktiivisuusmittariston luomiseen väestötutkimuksissa käytettäväksi. Avustuksia jaettiin myös erilaisten indikaattoritietojen tietokantojen kehittämiseen sekä seurantatutkimusten ja selvitysten tekemiseen.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.okm.fi/OPM/Liikunta>.
Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö
Liikunta-alan tiedolla johtamisen hankeavustukset 2016. Muistio. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö / tiedote Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta

Suomi osallistuu liikunta-alan kansainväliseen toimintaan eri maiden kahdenvälisen ja monenkeskisen hallitusten välisen yhteistyön sekä pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Euroopan unionilla on ollut toimivalta liikunnan ja urheilun alalla vuodesta 2009. EU:n liikuntapolitiikan tavoitteena on tukea jäsenvaltioiden toimia liikunnan ja urheilun alalla. Käytännössä unionin tason yhteistyötä ohjaa kolmivuotinen työsuunnitelma. Lisäksi liikunnan ja urheilun ala on voinut saada rahoitusta Erasmus+ -ohjelmasta vuoden 2014 alusta. Ohjelman tavoitteena on tukea erityisesti ruohonjuuritason liikuntaa ja urheilua. EU:n urheiluministerit kokoontuvat vuosittain kahdesti urheiluneuvostossa. Muita liikunnan ja urheilun kannalta merkittäviä kansainvälisiä yhteistyöjärjestöjä ovat Euroopan neuvosto, YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Maailman antidopingtoimisto WADA.

Suomen tavoitteena on vaikuttaa kansainväliseen liikuntapolitiikkaan ja EU:n liikunnan alan yhteistyöhön suomalaisen liikunnan ja urheilun kannalta merkittävien asioiden edistämiseksi. Kansainvälisen yhteistyön painoalueita ovat muun muassa urheilun eettiset kysymykset, kuten urheilutulosten manipuloinnin ja dopingin vastaisen yhteistyön kehittäminen, hyvän hallinnon periaatteiden ja osallisuuden edistäminen sekä terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen ja tukeminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2016 valtionavustuksia Tieteellisten seurain valtuuskunnalle Suomessa järjestettävien kansainvälisten liikuntatieteellisten kongressien tukemiseen sekä liikunta-alan yhteisöille erityisiin kansainvälisiin hankkeisiin. Kansainvälinen toiminta nähdään pääosin osaksi liikuntaa edistävien järjestöjen perustoimintaa.

8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö

Suomen ja eri maiden kahdenvälinen yhteistyö on perinteisesti perustunut kulttuurivaihtosopimuksiin tai muihin yhteistyöjärjestelyihin. Kahdenvälinen yhteistyö liikunnan alalla

on nykyään vähäistä, sillä yhteistyötä tehdään pitkälti alueellisen, EU- ja monenkeskisen yhteistyön puitteissa.

Monenkeskisessä yhteistyössä Suomi on mukana erityisesti UNESCO:n ja Euroopan neuvoston kautta. Euroopan neuvosto järjestää joka toinen vuosi eurooppalaisen urheiluministerikokouksen.

Suomi on liittynyt kahteen Euroopan neuvoston urheilualan yleissopimukseen, jotka ovat Dopingin vastainen yleissopimus (1990) sekä Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa (1985). Jälkimmäinen sopimus uudistui vuonna 2016 (ja uusi Euroopan neuvoston katsomoturvallisuussopimus astui voimaan 2017). Suomi ei ole ratifioinut sopimusta. Vuonna 2014 Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi myös Urheilukilpailujen manipuloinnin vastaisen yleissopimuksen, jonka Suomi allekirjoitti Euroopan neuvoston urheiluministerikokouksessa 18.9.2014. Näitä yleissopimuksia tarkkailevien valvontaryhmien toimintaan Suomi osallistuu aktiivisesti. Euroopan neuvoston puitteissa koordinoidaan myös Euroopan kannat WADA:n hallintoelimissä. Järjestön liikuntapoliittinen yhteistyö järjestetään osallistujamaiden erillisrahoituksella toimivalla osittaissopimuksella (EPAS).

Suomi ottaa aktiivisesti osaa UNESCO:n antidopingyhteistyöhön. Kansainvälisen dopingin vastaisen yleissopimuksen (2005) puitteissa Suomi osallistuu UNESCO:n kahden vuoden välein järjestämiin sopimusmaiden kokouksiin. Suomi oli Unescon antidopingrahaston valintakomitean Länsi-Euroopan ja Pohjois-Amerikan alueen edustajana kaudella 2013–2015 ja edelleen 2015–2017. Kansainvälisen antidopingtyön osalta Suomi on mukana myös kehittyneiden antidopingmaiden International Antidoping Arrangement IADA-yhteistyön puitteissa järjestetyissä kokouksissa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rakenteissa liikunnalla ei ole virallista asemaa, mutta hallitustenvälinen yhteistyö on aktiivista. Yhteistyö perustuu vuonna 2008 uudistettuun urheiluministereiden julistukseen Pohjoismaiden hallitusten yhteistyöstä urheilun alueella. Erityisesti Pohjoismaita yhdistää liikunnan kansalaistoiminnan merkitys sekä valtion roolin edistäjänä.

8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa

Euroopan unionin neuvoston urheilutyöryhmä valmistelee liikuntaa ja urheilua koskevat päätökset kaksi kertaa vuodessa kokoontuvan urheiluministerineuvoston päätettäväksi. Urheilun ja liikunnan painopisteistä ja prioriteeteista unionin tason yhteistyössä on sovittu urheilualan työsuunnitelmassa 2014–2017.

Työsuunnitelman mukaan EU-yhteistyön työsuunnitelmakauden painopistealueet ovat:

1. urheilun integriteetti, erityisesti dopingin ja manipuloinnin torjuminen, alaikäisten suojeleminen, hyvä hallintotapa ja sukupuolten tasa-arvo;
2. urheilun taloudellinen ulottuvuus, erityisesti urheilun kestävä rahoitus, suurten urheilutapahtumien perintö, urheilun ja innovoinnin taloudelliset hyödyt;
3. urheilu ja yhteiskunta, erityisesti terveyttä tukeva liikunta, vapaaehtoisuus sekä urheilualan työllisyys ja koulutus.

Painopistealueiden mukaisia tehtävänantoja valmistelemaan on perustettu viisi asiantuntijatyöryhmää, jotka koostuvat jäsenvaltioiden edustajista. Lisäksi urheilujärjestöt ovat edustettuina niissä tarkkailijoina.

Käytännössä keskeisiä välineitä unionin liikunta- ja urheilupolitiikan toteutuksessa ovat unionin rahoitusvälineet ja erityisesti Erasmus+ -ohjelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö osallistuu Erasmus+ -ohjelman vuosittaisen rahoitussuunnitelmien ja painopistealueiden valmisteluun ja hyväksymiseen ohjelmakomiteassa.

8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain valtionavustusta Tieteellisten seuran valtuuskunnalle edelleen jaettavaksi Suomessa järjestettävälle kansainvälisille liikuntatieteellisille kongresseille. Vuonna 2016 määräraha oli 150 000 euroa. Kongresseja järjestettiin yhteensä seitsemän, joista suurimman 15 500 euron tuen sai Jyväskylän yliopiston Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHUn ja Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö Likesin järjestämä Children's Physical Activity and Sport -kongressi. Seuraavaksi suurimmat avustuksen saajat olivat Jyväskylän yliopiston Biomechanics of human movement: Mechanisms and Methods -kongressi (8 000 €) ja Liikuntatieteellisen seuran järjestämät Kunto-testauspäivät 2017 (6 000 €).

8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain harkinnanvaraisia valtionavustuksia myös liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainvälisen toiminnan menoihin, Suomessa toimivien kansainvälisten lajiliittojen toimintamenoihin sekä kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksista aiheutuviin hallinnollisiin kuluihin. Vuonna 2016 näitä valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 222 500 euroa. Se on 112 00 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Taulukossa 50 on esitetty avustusten kokonaismäärä vuosina 2007–2016.

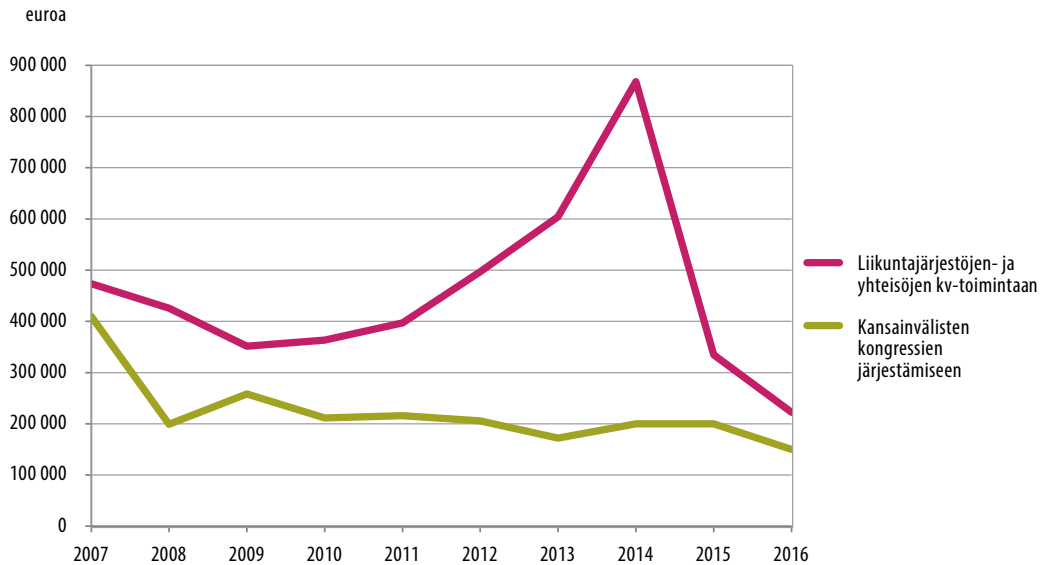
Taulukko 50. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Avustukset, €	Indeksikorjatut avustukset, €
2007	397 000	470 338
2008	377 500	425 195
2009	318 000	352 492
2010	334 200	364 345
2011	375 500	397 979
2012	483 700	497 961
2013	596 900	606 061
2014	868 000	870 077
2015	334 500	334 500
2016	222 500	222 500

Lähde: SALAMA

Merkittävin valtionavustus myönnettiin Suomen Salibandyliitto ry:lle Kansainvälisen Salibandyliiton (IFF) päätoimipaikan sijoittumiseen Suomeen, joka sai 60 000 euroa. Toiseksi merkittävin avustussumma 40 000 euroa myönnettiin Etelä-Savon liikunta ry:lle liikunnan ja urheilun lähiyhteistyöhankkeelle.

Kuviossa 15 on esitetty sekä kongressien järjestämiseen että liikuntajärjestöjen ja yhteisöjen kansainväliseen toiminnan kuluihin myönnettyjen harkinnanvaraisten avustusten kehitys vuosina 2007–2016.

Kuvio 15. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen- ja yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Lähteitä

European Non-Governmental Sports Organization. Saatavilla: <http://www.engso.eu/>
 SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.
 International Floorball Federation Saatavilla: <http://www.floorball.org/>
 Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
 The International Working Group on Women and Sport. Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>
 Tieteellisten seurain valtuuskunta. Kansainvälisten liikunta-alan konferenssien ja kokousten järjestämiseen myönnettyt avustukset

9 Huippu-urheilu

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on osaltaan edistää myös kilpa- ja huippu-urheilua sekä luoda sille menestymisen edellytyksiä. Huippu-urheilulla tarkoitetaan tässä tarkastelussa määrätietoista kansainväliseen menestykseen tähtäävää, eettisesti kestävää yksilö- ja joukkueurheilua. Keskeisiä huippu-urheilun kehittämiskeinoja ovat (a) valmennuksen tehostaminen, (b) valmentajakoulutus, (c) urheilijoiden henkilökohtaiset tuet, (d) antidopingtoiminta sekä (e) huippu-urheilun koordinaatio. Valtio ei kuitenkaan tue taloudellista voittoa tavoittelevaa ammattilaisurheilua, kuten kansallisten ammattilaissarjojen järjestämiskustannuksia.

Suomen Olympiakomitea johtaa ja kehittää eettisesti kestävää ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää suomalaista huippu-urheilua. Olympiakomitean toiminnan ydin on vuonna 2013 perustettu Huippu-urheiluyksikkö, joka johtaa ja koordinoi huippu-urheiluverkoston toimintaa vammaishuippu-urheilu mukaan lukien ja vastaa yhdessä lajiliittojen kanssa pitkänaikavälin huippu-urheilumenestyksestä. Huippu-urheiluyksikön kautta kohdistetaan asiantuntija-apua ja muita resursseja urheilijoiden, valmentajien ja muiden verkoston toimijoiden arjen tukemiseen kolmen ohjelman kautta. Ohjelmat ovat Huippuvaiheen ohjelma, Osaamisohjelma ja Urheiluakatemiaohjelma.

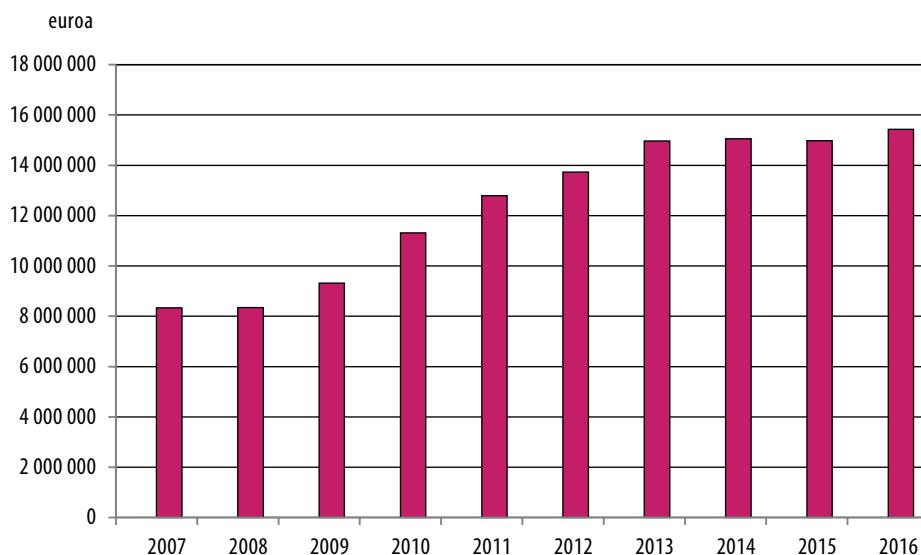
Suomen Paralympiakomitea vastaa yhteistyössä Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikön kanssa vammaishuippu-urheilun valmennustoiminnasta ja valmennustuen tulosperusteisesta suuntaamisesta. Huippu-urheiluyksikön avustuksesta 600 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi Suomen Paralympiakomitea ry:n huippu-urheiluyksikössä työskentelevien henkilöiden palkkaukseen sekä paralympiaurheilun kehittämiseen. Paralympiakomitea vastaa lisäksi vammaishuippu-urheilun kansainvälisestä vaikuttamisesta sekä sen viestinnästä ja mielikuvista Suomessa. Vammaishuippu-urheilua ja sen rahoitusta käsitellään myös kappaleessa 13, soveltava liikunta.

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU vastaa osaltaan alan soveltavasta tutkimus- ja kehitystyöstä sekä tutkimustiedon välityksestä. Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry puolestaan koordinoi antidopingtoimintaa ja toteuttaa dopingtestit. Urheilun eettistä ja antidopingtoimintaa tarkastellaan laajemmin luvussa 10.

Vuonna 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö oli budjetoinut huippu-urheiluun 11 560 000 euroa. Todellisuudessa huippu-urheilun kokonaisrahoitus on suurempi, sillä myös muita kuin suoraan kohdennetuista tuista kohdistuu rahaa suomalaiseen huippu-urheiluun. Huippu-urheilun valtionavustukset jakautuvat usealle eri toimijalle, joista merkittävimmän avustuksen sai Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikkö. Toimintaa on keskitetty huippu-urheiluyksikköön, joka saa aiemmin Olympia- ja Paralympiakomitean kautta lajiliitoille maksetut valmennuksen kehittämistuet ja nuorten valmennukseen ja joukkuepalloiluprojekteihin osoitetut avustukset.

Kuviossa 16 on esitetty huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2007–2016.

Taulukossa 51 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät määrärahat ja niiden jakautuminen vuosina 2007–2016. Vuonna 2016 kokonaissumma oli noin 15,5 miljoonaa euroa. Huomattavaa on, että osa taulukossa esitetyistä rahoista on esillä myös muissa kappaleissa, kuten Olympiakomitean ja Paralympiakomitean yleisavustukset kansalaistoimintaa käsittelevässä kappaleessa 6. Näin siksi, että heille osoitetuista yleisavustuksista kohdentuu rahaa myös huippu-urheilun edistämiseen. Huippu-urheilun määrärahat ovat kokonaisuudessaan kasvaneet huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Kuvio 16. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2007–2016, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Taulukko 51. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Olympia-komitea	Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikkö	Paralympia-komitea	Nuorten valmennus (OK ja PARA)	Urheilijoiden ja valmentajien apurahat *	Urheilu-akatemit	URA-säätiö
2007	3 658 000	-	635 000	-	860 000	-	130 000
2008	3 740 000	-	700 000	-	991 500	117 000	130 000
2009	4 100 000	-	820 000	-	1 236 500	155 000	135 000
2010	4 300 000	-	863 000	400 000	1 700 000	260 000	135 000
2011	4 300 000	-	870 000	532 000	1 700 000	260 000	135 000
2012	4 300 000	235 000	870 000	532 000	1 700 000	260 000	135 000
2013	1 100 000	6 860 000	270 000	0	1 700 000	800 000	135 000
2014	1 100 000	6 860 000	270 000	0	1 700 000	850 000	135 000
2015	1 300 000	6 860 000	300 000	0	1 700 000	850 000	135 000
2016	1 300 000	6 860 000	300 000	0	1 675 000	950 000	135 000
Vuosi	Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU	Huippu-urheilun muutosryhmä	Arvokisat ja kisojen tappion-takuut	Joukkue-palloilu	Muut	Yhteensä	Yhteensä, indeksi-korjattu
2007	860 000	-	560 000	330 000	-	7 033 000	8 332 216
2008	900 000	-	500 000	330 000	-	7 408 500	8 344 520
2009	1 050 000	-	500 000	405 000	-	8 401 500	9 312 774
2010	1 170 000	380 000	500 000	670 000	-	10 378 000	11 314 090
2011	1 230 000	1 200 000	1 100 000	742 000	-	12 069 000	12 791 512
2012	1 230 000	900 000	1 500 000	842 000	828 000	13 332 000	13 725 081
2013	1 550 000	0	1 700 000	0	620 000	14 735 000	14 961 143
2014	1 615 000	0	1 700 000	0	787 000	15 017 000	15 052 926
2015	1 615 000	0	1 700 000	0	515 000	14 975 000	14 975 000
2016	1 615 000	0	1 700 000	0	899 500	15 434 500	15 434 500

Lähde: SALAMA.

*Vuodesta 2016 eteenpäin sisältää vain urheilijoiden apurahat

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen KIHU määräraha oli vuonna 2016 sama kuin edellisvuonna, eli 1 615 000 euroa. Ministeriön liikuntatutkimuksen tuki huippu-urheilututkimukselle koostuu suurelta osin KIHU:n yleisavustuksista. KIHU:n toimenkuvaan kuuluvat keskeisesti kilpa- ja huippu-urheilua tukevan monitieteisen tutkimuksen tekeminen sekä soveltavan palvelutoiminnan harjoittaminen. Jatkossakin huippu-urheilun kehittämistoiminnan tulee pohjautua tieteellisesti päteväksi todistetuille menetelmille.

Urheiluakatemiatoiminnan kehittämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2016 määrärahaa 950 000 euron edestä urheiluakatemioiden valtakunnalliseen koor-

dinointiin ja kehittämiseen. Urheiluakatemit ovat alueellisia yhteistyöverkostoja, joiden perustehtävänä on mahdollistaa huippu-urheilu-uran ja opintojen yhteensovittaminen. Urheiluakatemioiden kautta tuetaan valmentautumisen, opiskelun ja muun elämän integrointia sekä edistetään laadukkaaseen valmentautumiseen ja urheilijan elämään liittyvien tukipalvelujen saatavuutta. Vuonna 2016 Suomessa toimi 20 urheiluakatemiaa, jotka olivat mukana Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön urheiluakatemiaohjelmassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt vuosittain valtionavustusta Urheilijoiden ammattinedistämissäätiölle (URA). Vuonna 2016 säätiö sai avustusta 135 000 euroa. Urheilijoiden ammattinedistämissäätiö tukee sekä aktiivisesti valmentautuvien että uransa jo päättäneiden urheilijoiden koulutusta apurahoin.

Taulukossa on nähtävillä myös urheilun arvokilpailuihin, vuosina 2010–2012 toimineelle Huippu-urheilun muutostyöryhmälle sekä muulle huippu-urheilua edistävälle toiminnalle myönnettyt valtionavustukset. Kohdassa Urheilijoiden ja valmentajien apurahat on huomioitava, että vuodesta 2016 eteenpäin se sisältää vain urheilijoiden saamat apurahat. Taulukon Muut kohtaan sisältyvät Suomen Olympiakomitealle valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseen myönnettyt määrärahat sekä kesä- ja talvilajien henkilökohtaisten valmentajien apurahat.

Ministeriö on myöntänyt lisäksi Pro Urheilu -tunnustuspalkintoja suomalaisille urheilijoille tunnustuksena merkittävästä urheilu-urasta tai huomattavasta urheilusaavutuksesta. Ensimmäiset Pro Urheilu -palkinnot jaettiin vuonna 2000. Vuodesta 2013 Pro Urheilu-tunnustuspalkinto myönnettiin vuosittain olympiavoittajille ottaen huomioon heidän toimeentulomahdollisuutensa. Sitä ei ilman erityistä syytä myönnetä alle 60-vuotiaille. Muutoksella olympiavoittajat halutaan rinnastaa taiteen alan toimijoihin, jotka voivat saada taiteilijaeläkettä. Pro Urheilu tunnustuspalkinto oli vuoteen 2015 asti 20 000 euroa, kunnes 1.2.2015 astui voimaan uusi urheilijaeläkelaki. Sen puitteissa jatkossa myönnetään kuukausittaista urheilijaeläkettä olympiavoittajille sosiaalisen perustein kertaluonteisen tunnustuksen sijaan. Vuonna 2016 täysimääräinen urheilijaeläke, 1 324,32 euroa kuukaudessa, myönnettiin kolmelle urheilijalle ja osaeläke, joka on puolet täysimääräisestä eläkkeestä, yhdelle urheilijalle. Urheilijaeläkkeet eivät näy taulukossa.

9.1 Urheilijoiden apurahat

Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa urheilijoille vuosittain valmennus- ja harjoitteluapurahoja, joilla pyritään turvaamaan urheilijan mahdollisuus täysipainoiseen harjoitteluun. Apurahat on tarkoitettu urheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen ja joilla arvioidaan olevan menestymismahdollisuuksia tulevaisuudessa kan-

sainvälisissä arvokilpailuissa. Vuonna 2016 urheilijoiden harjoitteluapurahoja myönnettiin yhteensä 1 675 000 euroa. Urheilija-apurahojen ohella ministeriö myöntää avustuksia Olympiakomitealle urheilija-apurahan saaneiden urheilijoiden henkilökohtaisten valmentajien tukemiseen. Vuonna 2016 tähän tarkoitukseen myönnettiin 159 500 euroa.

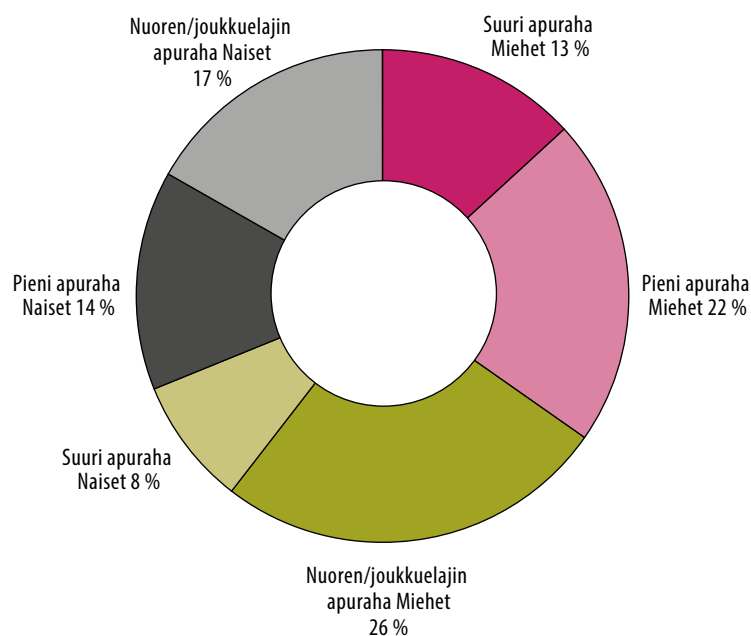
Suuret 20 000 euron urheilija-apurahat tarkoitettiin kansainvälisellä huipulla oleville yksilöurheilijoille. Arvioinnin perustana on se, että urheilijat ovat olleet viimeisimmissä olympialaisissa tai paralympialaisissa lajiensa finaaleissa ja ei-olympialajeissa MM-kisoissa mitaleilla.

Pienet 10 000 euron apurahat suunnattiin erityisesti lahjakkaille yksilölajien nuorille urheilijoille, jotka ovat jo menestyneet kansainvälisissä arvokilpailuissa ja jotka arvioidaan tulevaisuuden mitaliehdokkaiksi. Apuraha voidaan myöntää myös erityisen lahjakkaille nuorille urheilijoille, vaikka heillä ei vielä olisikaan menestystä aikuisten kansainvälisissä arvokilpailuissa.

Vuodesta 2014 lähtien on jaettu nuorten urheilijoiden apurahaa, joka on suuruudeltaan 5 000 euroa. Apuraha on tarkoitettu sellaisille nuorille urheilijoille, jotka myös muiden kuin yllä mainittujen kansainvälisten näyttöjen sekä urheilu-uran kehityksen perusteella arvioidaan tulevaisuuden arvokilpailumenestyjiksi. Vuonna 2016 uutena apurahan saajien ryhmänä ovat joukkuelajien urheilijat, joiden avustuksen suuruus voi olla 5 000 tai 10 000 euroa.

Apurahoja harkittaessa on tavoitteena ollut myös nykyistä pitkäjänteisempi tukijärjestelmä urheilijoille. Lisäksi harkinnassa on kiinnitetty huomiota urheilijan valmentautumisen kokonaisuuteen. Arviointi tapahtuu lajikohtaisesti ottaen huomioon lajien erityispiirteet. Apurahoja myönnettäessä otetaan huomioon sekä naisten että miesten menestymismahdollisuudet lajeittain, tavoitteena sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen huippu-urheilussa. Apurahoja myönnettäessä on käytetty myös tarveharkintaa niiden urheilijoiden osalta, joiden kilpailu- tai muut verotettavat tulot ovat erityisen korkeita. Vuonna 2016 apuraha myönnettiin kaikkiaan 167 urheilijalle, kun vuonna 2015 tukea sai 152 urheilijaa.

Kuviossa 17 on esitetty urheilija-apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2016. Suuria 20 000 euron apurahoja myönnettiin yhteensä 36 kappaletta, joista 14 naisurheilijoille ja 22 miesurheilijoille. Pieniä 10 000 euron apurahoja myönnettiin 60 kappaletta, joista 24 naisurheilijoille ja 36 miesurheilijoille. Nuorten ja joukkueurheilulajien apurahoja jaettiin yhteensä 71 kappaletta, joista 28 naisurheilijoille ja 43 miesurheilijoille. Kaikista apurahan saaneista urheilijoista naisia oli 39 prosenttia ja miehiä 61 prosenttia.

Kuvio 17. Urheilijoiden apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2016.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Suomen Olympiakomitea. Saatavilla <https://www.olympiakomitea.fi/>

Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla <https://www.paralympia.fi/>

Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/>

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU. Saatavilla <https://www.kihu.fi/>

10 Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta

Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita, yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa liikunnassa kaikessa toiminnassaan, kuten esimerkiksi liikuntaa edistävien järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustuksen määrää harkittaessa. Valtion liikuntapolitiikkaa ohjaavan liikuntalain (390/2015) yhtenä tavoitteena on edistää liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita. Lain 10 § mukaan valtionapukelpoiseksi järjestöksi voidaan hyväksyä sellainen rekisteröity yhdistys, jonka tarkoituksena on liikunnan edistäminen ja joka toimii 2 §:ssä säädetyn tavoitteen mukaisesti. Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon, kuinka liikuntaa edistävä järjestö toteuttaa muun muassa liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita ja edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Lain tavoitteiden toteuttamisessa läpileikkaavina lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat ja kestävä kehitys.

Urheilun dopingvalvonta perustuu Suomessa lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan sekä urheilun itsesäätelyn yhdistelmään. Dopingvalvonnan tarkoituksena on estää urheilijoiden terveydelle vaarallisten sekä suorituskykyä parantavien aineiden tai menetelmien käyttö. Antidopingtyön tehokkuuden perustana on eri tahojen välinen yhteistyö. Lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan toimet keskittyvät ehkäisemään dopingaineiden saatavuutta ja levittämistä sekä ohjaamaan urheilujärjestöjä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa antidopingtoiminnan edistämisestä ja tukemisesta Suomessa sekä hallitusten välisestä antidopingyhteistyöstä. Sosiaali- ja terveysministeriö puolestaan vastaa lääkelakiin liittyvästä säädöstyöstä ja oikeusministeriö rikoslain kehittämisestä. Urheilun itsesäätelytoimet kohdistuvat pääasiassa dopingaineiden ja -menetelmien käytön estämiseen.

Vuonna 2016 perustettiin Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry, joka vastaa antidopingyleissopimusten sekä urheilun osalta kilpailumanipulaatioyleissopimuksen ja katso-moturvallisuusyleissopimuksen toimeenpanosta Suomessa. Tätä ennen dopingvalvon-nasta vastasi Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry, joka toimii nykyään SUEK ry:n aputoimi-nimenä. Uusi nimi SUEK otettiin käyttöön 1.1.2016. SUEK:n toiminta ja säännöstö pohjau-tuvat Maailman antidopingsäännöstöön, jonka kanssa Suomen antidopingsäännöstö on yhdenmukainen. Valvonnan lisäksi SUEK:n toiminta-alueita ovat koulutus, kansainvälinen

toiminta, alan tutkimustyön edistäminen, viestintä- ja julkaisutoiminnan edistäminen sekä toiminnassa tarvittavien sopimusten tekeminen ja niiden valvonta ja toteuttaminen.

Liikunnan ja urheilun eettisen toiminnan parissa toimii myös eettisten asioiden neuvottelukunta, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuosiksi 2015–2018. Neuvottelukunta toimii eri hallinnonalojen ja urheilun toimijoiden välisenä koordinaatio- ja yhteistyöelimenä ja sen tavoitteena on edistää urheilun eettisyyttä ja siihen liittyvien kansainvälisten sopimusten toimeenpanoa. Sen tehtäviä ovat toimia urheiluliikkeen ja julkisen vallan yhteistoiminnan seuraajana ja kehittäjänä urheilun eettisissä kysymyksissä, seurata kansainvälistä yhteistyötä urheilun eettisten ongelmien ratkaisemiseksi, tehdä ehdotuksia urheilun eettisistä kysymyksistä, toimia kansallisena yhteistyö- ja koordinaatioelimenä urheilujärjestöjen, julkisen vallan ja rahapelisektorin kesken urheilukilpailujen manipuloinnin estämistä koskeissa kysymyksissä ja toimia Urheilukilpailujen manipuloinnin vastaisen yleissopimuksen mukaisena kansallisena toimintaryhmänä.

Lajiliitoilla on vastuu kunkin lajin antidopingtyöstä ja eettisestä toiminnasta. Antidopingsäännösten noudattaminen on yksi järjestöjen valtionapuperuste. Urheilijat ovat velvollisia noudattamaan SUEK:n vahvistamaa antidopingsäännöstöä, lajiliiton ja kansainvälisen lajiliiton antidopingsäännöstöjä sekä olympiakisoissa Kansainvälisen Olympiakomitean antidopingsäännöstöjä.

Suomi osallistuu urheilun eettisyyttä koskevaan kansainväliseen toimintaan aktiivisesti ja keskeisiä yhteistyötahoja ovat YK:n kasvatustieteiden ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Euroopan neuvosto. Suomi osallistuu myös Euroopan unionissa ja Pohjoismaissa tehtävään eettiseen yhteistyöhön, Maailman antidopingtoimiston (WADA) kautta tehtävään yhteistyöhön sekä kehittyneiden antidopingmaiden International Antidoping Arrangement -yhteistyöhön (IADA).

10.1 Valtionavustukset eettiseen toimintaan

Vuonna 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi SUEK ry:lle 3 350 000 euron toiminta-avustuksen käytettäväksi urheilun eettiseen toimintaan. Tämän lisäksi Jalkapallon pelaajayhdistys ry sai erityisavustusta 29 500 euroa Red Button -mobiilisovelluksen laajentamiseen Suomessa yli lajirajojen.

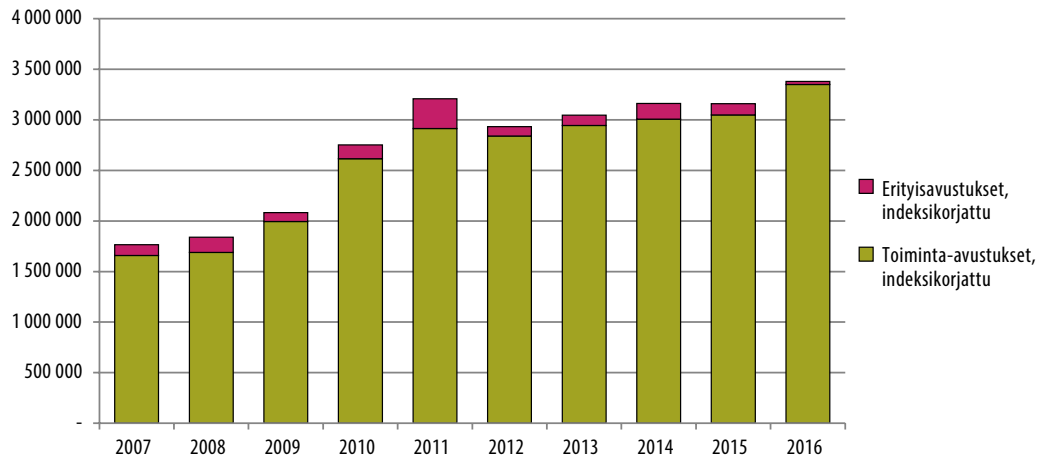
Taulukossa 52 ja kuviossa 18 on esitetty eettiseen ja antidopingtoimintaan myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2007–2016. SUEK ry:lle (entiselle Antidopingtoimikunnalle) myönnetty vuosittainen toiminta-avustus on kasvanut lähes kaksinkertaiseksi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2007 indeksikorjattu toiminta-avustus oli noin

1,8 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2016 oli 3,4 miljoonaa euroa. SUEK käytti avustuksensa antidopingtoiminnan lisäksi osan myös muuhun eettiseen toimintaan. Toiminta-avustuksensa lisäksi toimikunta on vuosittain saanut erityisavustuksia muun muassa testauslaitteiden hankintoihin, tiedotustyöhön sekä erilaisiin projekteihin. Vaikka erityisavustuksia jaettiin vuonna 2016 noin 80 000 euroa vähemmän kuin edellisvuonna, oli silti antidopingtoimintaan osoitetut määrärahat yli 200 000 euroa enemmän kuin vuonna 2015.

Taulukko 52. Antidopingtoimintaan myönnetyt määrärahat vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Toiminta-avustukset	Toiminta-avustukset, indeksikorjattu	Erityis-avustukset	Erityis-avustukset, indeksikorjattu	Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjattu
2007	1 400 000	1 658 624	90 000	106 626	1 490 000	1 765 250
2008	1 500 000	1 689 516	134 000	150 930	1 634 000	1 840 446
2009	1 800 000	1 995 238	80 000	88 677	1 880 000	2 083 915
2010	2 400 000	2 616 479	125 000	136 275	2 525 000	2 752 754
2011	2 750 000	2 914 629	278 000	294 642	3 028 000	3 209 272
2012	2 800 000	2 840 890	90 000	91 314	2 890 000	2 930 204
2013	2 900 000	2 944 507	100 000	101 535	3 000 000	3 046 042
2014	3 000 000	3 007 177	155 000	155 371	3 155 000	3 162 548
2015	3 050 000	3 050 000	110 000	110 000	3 160 000	3 160 000
2016	3 350 000	3 350 000	29 500	29 500	3 379 500	3 379 500

Lähde: SALAMA

Kuvio 18. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2007–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Dopingvalvonta on prosessi, johon sisältyvät testauksen suunnittelu, näytteenotto ja näytteiden käsittely, laboratorioanalyysi, tulosten käsittely, dopingrikkomuksen käsittely ja seuraamusten määrääminen sekä mahdollinen muutoksenhaku. SUEK, WADA ja kansainväliset lajiliitot tekivät vuonna 2016 dopingtestejä Suomessa ja ulkomailla yhteensä 3092 kappaletta, joka oli melkein 400 testiä enemmän kuin edellisvuonna. Testeistä 2 774 oli SUEK:n kansallisen testausohjelman testejä, kansallisen lajiliiton pyynnöstä SUEK teki 9 dopingtestiä ja yhteensä 309 oli kansainvälisen lajiliiton tai WADAn tilaamaa. Lisäksi SUEK otti osana kansallista Urheilijan biologista passia 285 verinäytettä. Taulukossa 53 esitetään vuoden 2016 SUEK ry:n, kansallisten lajiliittojen sekä kansainvälisten lajiliittojen ja WADAn tekemät dopingtestien määrät. Taulukossa 54 esitetään SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain jaoteltuna.

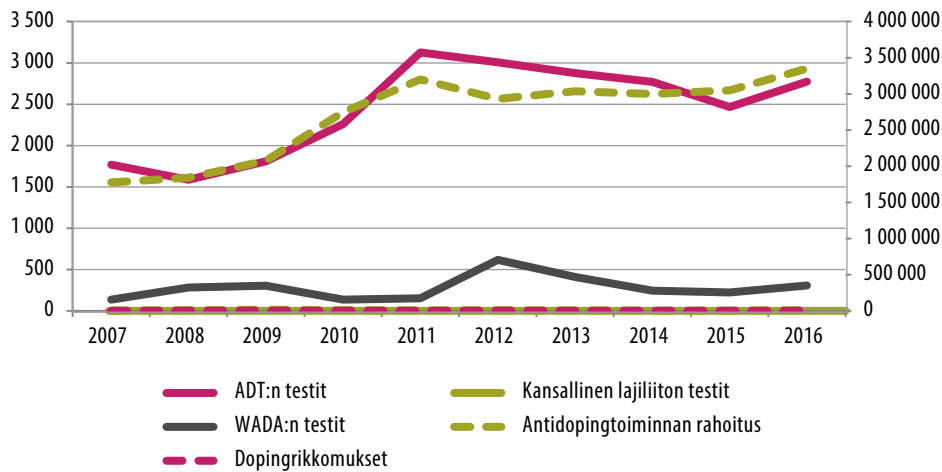
SUEK:n testimäärät ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvaneet 62 prosentilla ja ministeriön myöntämä avustus 92 prosentilla. Dopingrikkomusten määrä on vaihdellut viimeisen kymmenen vuoden aikana viiden ja kolmentoista rikkomuksen välillä. Vuonna 2016 SUEK:n kansallisessa dopingtestausohjelmassa dopingrikkomuksia havaittiin kahdeksan kappaletta ja yhden tapauksen käsittely on kesken. Kuviossa 19 esitetään Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön avustuksien kehittyminen vuosina 2007–2016.

Taulukko 53. SUEK ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2016.

	SUEK/ADT	Kansallinen lajiliitto	Kv. lajiliitto/ WADA	Testejä yhteensä
Kilpailun ulkopuoliset	1 622	0	115	1 737
Kilpailutestit	1 152	9	194	1 355
Testejä yhteensä	2 774	9	309	3 092

Taulukko 54. SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2016.

Laji	Testimäärä
Alppihiihto	28
Amerikkalainen jalkapallo	116
Ampumahiihto	49
Fitness	78
Jalkapallo	156
Judo	21
Jääkiekko	228
Koripallo	107
Käsipallo	88
Lentopallo	103
Maantiepyöräily	29
Maastohiihto	174
Nyrkkeily	30
Paini	69
Painonnosto	71
Pesäpallo	29
Pikaluistelu	57
Purjehdus	30
Ratamelonta	33
Salibandy	124
Soutu	35
Suunnistus	41
Telinevoimistelu	29
Triathlon	40
Uinti	58
Vammaisurheilu	30
Vapaaottelu	24
Voimanosto	154
Voimapunnerrus	34
Yhdistetty	31
Yleisurheilu	259
Yhteensä	2 355
Muut joukkuelajit	113
Muut yksilölajit	306
Kaikki yhteensä	2 774

Kuvio 19. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2007–2016. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.

10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping

Opetusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö perustivat vuonna 2009 yhteisrahoitteisen, lääketieteelliseen ja päihdevalistukselliseen osaamiseen perustuvan terveysneuvontapalvelun Dopinglinkin, jota toteuttaa A-klinikkasäätiö. Dopinglinkki -palvelulla pyritään ehkäisemään dopingaineiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja jakamalla puolueetonta ja tieteellisesti tutkittua tietoa dopingaineista muun muassa verkkosivuston tietosisällön, neuvontapalvelun ja koulutusten avulla. Palvelun käyttö on kasvanut vuosi vuodelta.

Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping on noussut keskusteluun myös kansainvälisen antidopingyhteistyön piirissä. Dopingtutkimuksen tukeminen, tutkimustiedosta ammentaminen sekä säännöllinen keskustelu muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa ovat ministeriön toimia dopingin vastaisessa taistelussa.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>. Suomen urheilun eettinen keskus SUEK Ry. Saatavilla: <https://www.suek.fi> Dopinglinkki -verkkopalvelu. www.dopinglinkki.fi A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutusselvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013

11 Liikunnallinen elämäntapa

Liikuntapolitiikan keskeinen tavoite on väestön toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla. Aiempina vuosina aikuisten terveyttä edistävän liikunnan ja lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen on varattu vuosittain omat määrärahasa valtion liikuntabudjetista. Vuodesta 2015 alkaen on ollut olemassa liikunnallisen elämäntavan kokonaisuus, joka yhdistää aiemmin erillään olleet lasten ja nuorten liikunnan sekä aikuisten terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan sisällöt ja määrärahat. Liikunnallisen elämäntavan kokonaisuus on jaettu avustuksiin, joissa haettavana on liikunnallisen elämäntavan valtakunnalliset, alueelliset ja paikalliset kehittämisavustukset terveyttä ja hyvinvointia edistäviin liikuntahankkeisiin koko elämäntavassa, kaikissa ikäryhmissä. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää liikunnallisen elämäntavan avustuksia liikuntalain (390/2015) 14 § nojalla.

Keskeinen muutos on erillisinä olleiden lasten ja nuorten sekä aikuisten valtionavustushakujen yhdistäminen terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan yhteiseksi kokonaisuudeksi. Valtakunnallisiin ja alueellisiin hankkeisiin voi hakea avustusta opetus- ja kulttuuriministeriöstä, ja paikallisiin kuntien hankkeisiin aluehallintovirastojen (AVI) kautta. Paikallisiin järjestöjen ja yhteisöjen hankkeisiin myönnetään avustuksia Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman, ja liikuntaseurojen toteuttamiin lasten ja nuorten hankkeisiin opetus- ja kulttuuriministeriön Seuratoiminnan kehittämistuen kautta.

Liikunnallisen elämäntavan valtakunnallisilla kehittämisavustuksilla tuetaan eri ikä- ja väestöryhmiin kohdistuvia terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan valtakunnallisia ja alueellisia kehittämishankkeita. Tarkoituksena on lisätä suomalaisen väestön liikuntaa liikuntasuosittelun mukaisesti ja liikunnallisen elämäntavan omaksumista osaksi arkea. Hanke voi kohdistua yksittäisiin kohderyhmiin tai vaihtoehtoisesti yhdistää eri ikä- ja kohderyhmiä. Keskeisinä periaatteina ovat poikkisektoraalinen, -hallinnollinen ja -ammattillinen yhteistyö sekä liikunnan läpäisyperiaate suomalaisessa yhteiskunnassa. Erityisesti painotetaan useiden toimijoiden yhteishankkeita.

Taulukko 55 esittää nykyiseen, liikunnallinen elämäntapa momenttiin kuuluvat osa-alueet ja avustusten jakautumisen kullekin kokonaisuudelle. Vuonna 2016 liikunnallisen elämäntavan edistämiseen myönnettiin yhteensä 8 770 000 euroa. Tästä summasta suurin osa

meni liikunnallisen elämäntavan hankkeille, niiden saadessa yhteensä 3,8 miljoonaa euroa. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma sai 2,3 miljoonaa euroa ja Liikkuva koulu -ohjelma yhteensä 2,67 miljoonaa euroa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana liikunnalliseen elämäntapaan ja terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan kohdennetut määrärahat ovat noin nelinkertaistuneet.

Taulukko 55. Liikkuva koulu ja Kunnossa kaiken ikää -ohjelmiin sekä liikunnallisen elämäntavan kehittämishankkeille myönnettyt määrärahat vuosina 2015–2016.

Hanke	2015	2016
	Myönnetty	Myönnetty
Liikkuva koulu	1 770 600	2 670 000
Liikunnallinen elämäntapa	3 800 000	3 800 000
Kunnossa Kaiken Ikää	2 300 000	2 300 000
Yhteensä	7 870 600	8 770 000

Lähde: SALAMA.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö julkaisivat syksyllä 2013 "Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020." Linjauksissa terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kehittämiseksi valittiin neljä painopistealuetta:

1. Arjen istumisen vähentäminen elämäntavassa
2. Liikunnan lisääminen elämäntavassa
3. Liikunnan nostaminen keskeiseksi osaksi terveyden edistämistä sekä sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta
4. Liikunnan aseman vahvistaminen suomalaisessa yhteiskunnassa

Muutosta liikkeellä -linjaukset kohdistuvat kaikkiin ikäryhmiin. Keskeisiä ohjelman toteuttajia ovat muun muassa järjestöt ja valtakunnalliset liikunnan edistämishankkeet: Ilo kasvaa liikkuen (alle kouluikäiset), Liikkuva koulu (kouluikäiset) ja Kunnossa Kaiken Ikää (työikäiset) -ohjelmat sekä Voimaa vanhuuteen ja Liikkeellä voimaa vuosiin -ohjelmat (ikäntyneet).

Liikkuva koulu -ohjelma on yksi hallitusohjelman osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeista. Hallitusohjelman tavoitteena on, että jokainen peruskoululainen liikkuu tunnin päivässä. Liikkuva koulu -ohjelmaa rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö ja se toteutetaan laaja-alaisessa poikkihallinnollisessa yhteistyössä Opetushallituksen, eri ministeriöiden, aluehallintoviranomaisten ja järjestöjen kesken. Ohjelman käytännön toteutuksesta ja koordinoinnista vastaa Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Ohjelma käynnistyi pilottihankevaiheella (2010–2012), jonka päättyessä liikkuvia kouluja oli yhteen-

sä 45 kappaletta. Ohjelma on laajentunut voimakkaasti ja vuoden 2016 loppuun mennessä 75 prosentti peruskouluista, eli 1 833 koulua oli rekisteröitynyt Liikkuvaksi kouluksi. Ohjelmassa oli mukana 83 prosenttia peruskoulun oppilaista ja 84 prosenttia kunnista.

Liikkuvan koulun tavoitteena on aktiivisempi ja viihtyisämpi koulupäivä kaikissa peruskouluissa. Jokainen koulu toteuttaa liikkuvampaa koulupäivää omalla tavallaan. Toiminnassa on keskeistä oppilaiden osallisuus, oppiminen sekä liikkeen lisääminen ja istumisen vähentäminen. Tavoitteena on laaja-alainen toimintakulttuurin muutos koko koulu yhteisössä.

Vuodesta 1995 lähtien käynnissä ollut Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma on valtakunnallinen opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama toimintaohjelma, jossa mukana ovat liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö, Metsähallitus sekä vuodesta 2015 alkaen työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjelman toteuttamisesta vastaa Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES, mutta paikallisella tasolla toimintaa toteuttavat muun muassa kuntien liikunta- ja terveystoimet, työnantajat, työterveyshuolto, liikuntaseurat sekä muut järjestöt.

KKI-ohjelman tavoitteena on arkisen liikkumisen, liikunnan harrastamisen ja terveellisten ruokailutottumusten sekä arkiliikkumista suosivan ympäristön avulla lisätä työikäisten ja juuri eläkkeelle siirtyneiden terveyttä ja hyvinvointia. KKI-ohjelma tukee näitä tavoitteita muun muassa jakamalla taloudellista tukea liikunnan paikallishankkeille, järjestämällä tapahtumia, koulutuksia ja kampanjoita sekä julkaisemalla materiaaleja. Ohjelma toimii aktiivisesti laajassa verkostossa, joka tukee työyhteisöjen hyvinvointiohjelmien kehittämistä niin, että niissä huomioidaan terveelliset elämäntavat, kuten riittävä liikunta ja oikeat ravitsemustottumukset. KKI-ohjelma jakaa taloudellista tukea hanke-, kehittämishanke- ja koulutustukien muodossa. Uudistetun hakukäytännön myötä kunnat ovat vuodesta 2014 alkaen hakeneet hanketukea KKI-ohjelman sijaan aluehallintovirastoista.

Vuonna 2016 Liikunnallisen elämäntavan valtakunnallisista ja alueellisista kehittämishankkeista suurin myönnetty avustussumma oli 180 000 euroa, jonka sai UKK-instituutin liikuntaneuvonnan verkkokoulutuksen kehittämishanke. UKK-instituutti sai myös 156 000 euron avustuksen Terve koululainen -hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin. Muut avustussummat olivat 30 000 eurosta 140 000 euroon. 140 000 euroa myönnettiin Ikäinstituutin säätiölle kahden hankkeeseen; Voimaa vanhuuteen 2 ja Ikäihmisten liikunnan kansallisten toimenpiteiden koordinointi -hankkeisiin. 140 000 euroa saivat myös Lounais-Suomen liikunta ja urheilu ry alueellisen terveyttä edistävän liikunnan palvelumallin kehittämiseen sekä Palloliitto Pelin ja liikunnan iloa -hankkeeseen. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES:ille myönnettiin 1,6 miljoonaa euroa Liikkuva koulu -ohjelman toimeenpanoon ja koordinointiin.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.
Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>
Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti. Saatavilla:
http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf
Liikkuva koulu – ohjelman väliraportti 2015–2016.
Saatavilla https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/lk_valiraportti_final_web.pdf
Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020.
Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10

12 Liikunnan yhdenvertaisuutta edistävät hankkeet: Maahanmuuttajien kotouttava liikunta

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana huomattavasti ja maahanmuuttajien kotouttamisesta on siten tullut merkittävä yhteiskunnallinen kysymys. Maahanmuuttajien kotouttavaan liikuntaan onkin osoitettu erityishuomiota myös valtion liikuntabudjetissa vuodesta 2011 alkaen.

Suuri osa maahanmuuttajista on lapsia ja nuoria. Kuten kantaväestön, myös maahanmuuttajataustaisten keskuudessa liikunta on suosittu harrastus. Liikunnan positiiviset fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset tukevat kotoutumisprosessia sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Maahanmuuttajataustaisten liikuntatottumukset eroavat kuitenkin tutkimusten mukaan selvästi kantasuomalaisten liikkumisesta etenkin maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja naisten liikunta-aktiivisuuden osalta.

Vuonna 2010 laadittiin opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi. Kehittämisohjelma korostaa maahanmuuttajien osallistumista liikuntatoimintaan yhdenvertaisesti muun väestön kanssa inkluusioperiaatteen mukaisesti, jolloin maahanmuuttajien liikunnan edistäminen tulee huomioida muuhun liikuntajärjestelmään integroituneena toimintana. Tavoitteena ovat yhteisen ja kaikille avoimen liikuntakulttuurin edistäminen, yhdenvertaisuus liikuntapalvelujen saatavuudessa sekä maahanmuuttajien osallisuuden ja sosiaalisten suhteiden kehittyminen. Kehittämissuunnitelman tavoitteita toteutetaan osana muuta liikuntapolitiikkaa sekä erityistoimenpitein.

Kuntien liikuntapalveluiden tulisi tavoittaa eri-ikäiset maahanmuuttajaryhmät riippumatta kieli- ja kulttuurieroista johtuvista kynnyksistä osallistua toimintaan. Vuodesta 2011 alkaen opetus- ja kulttuuriministeriö on jakanut kehittämisavustusta kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla. Kehittämisavustustenmyöntämisestä vastaavat aluehallintovirastot. Avustuksella on tuettu toimintaa, jonka päätavoitteena on lisätä maahan-

muuttajaväestön aktiivista osallistumista liikuntatoimintaan. Erityiskohderyhmänä ovat naiset ja tytöt sekä vaikeimmin tavoitettavat maahanmuuttajaryhmät.

Aluehallintovirastojen kautta jaettavaa kehittämisavustusta on myönnetty vuosien 2011–2016 aikana noin 6 500 000 euroa. Hankekokonaisuuden seuranta on tehty LIKES-tutkimuskeskuksessa. Vuonna 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustusta yhteensä 1,43 miljoonaa euroa. Avustus jakautui 49 hankkeelle, joista uusia hankkeita oli ennätyslisiä 22 kappaletta. Aluehallintovirastoista suurin tuensaaja oli Etelä-Suomen aluehallintovirasto, jolle myönnettiin 920 000 euron avustus kunnille eteenpäin jaettavaksi.

Taulukossa 56 on esitetty Aluehallintovirastojen kautta jaettavaan Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2012–2016.

Taulukko 56. Aluehallintovirastojen kautta jaettavaan Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2012–2016, indeksikorjaamaton.

	2012	2013	2014	2015	2016	Yhteensä
Haettu avustus, €	1 100 000	1 100 000	1 212 700	2 364 420	1 480 000	7 257 120
Myönnetty avustus, €	937 000	1 100 000	1 200 000	1 313 000	1 430 000	5 980 000
Hakemukset, kpl	29	34	32	36	54	185
Avustusta saaneet hankkeet, kpl	28	33	31	35	49	176
Uudet hankkeet	14	11	3	8	22	58

Lähde: SALAMA.

Kunnille suunnattujen kehittämishankkeiden lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2016 yhteensä 27 000 euroa kahdelle yhdenvertaisuushankkeelle. Suurempi avustus, 17 000 euroa, myönnettiin Cultfiction Oy:lle Ollaan kavereita -videosarjan tuottamiseen. 10 000 euroa myönnettiin Suomen kuurojen urheiluliitto ry:lle viittomakielisten maahanmuuttajien liikuntaprojektiin.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuodelle 2016 haettavaksi avustuksia 500 000 euron edestä, joiden tarkoituksena on tukea turvapaikanhakijoiden henkistä ja fyysistä hyvinvointia edistävän liikunnallisen toiminnan luomista ja kehittämistä vastaanottokeskuksissa. Erityisavustus on tarkoitettu myönnettäväksi vastaanottokeskustoiminnan ylläpitäjille. Hankkeiden toteutuksessa toivotaan hallintokuntien ja eri toimijoiden yhteisiä toimenpiteitä toiminnan toteuttamiseksi sekä yhteistyötä paikallisten liikunta- ja urheiluseurojen tai muiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Valtionavustukset ohjautuivat hankkeille aluehallintovirastojen kautta. Vastaanottokeskuksissa järjestettävän liikunnallisen toiminnan hankkeita oli 17 kappaletta. Etelä-Suomen aluehallintovirastolle myönnettiin suurin summa, 360 000 euroa.

Lähteet

Kehittämisyhteistyö kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Hakemustietoa vuonna 2015 ja 2016 aloittaneista hankkeista. Janne Pyykkönen, Likes-tutkimuskeskus 2016.

Kehittämisyhteistyö maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf>

Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja. 38/2013. Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf

Monikulttuuriset liikuntahankkeet. Vuosien 2015–2016 hankeseurannan tuloksia. Sanna Pasanen & Kaarlo Laine. Likes-tutkimuskeskus 2017.

Valtion kotouttamisyhteistyön luku 5.5 /liikuntapolitiikka

13 Soveltava liikunta (Erityisliikunta)

Soveltava liikunta on tarkoitettu henkilöille, joiden on vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan vamman, sairauden, korkean iän, muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteensa vuoksi. Soveltavan liikunnan lisäksi yleisesti käytetty käsite on erityisliikunta, joka on rinnastettavissa soveltavaan liikuntaan. Käytettävän käsitteen valintaan vaikuttavat useasti toimitaho, tilanne ja myös käytäntöjen historialliset tekijät. Väestöstä noin neljäsosalla on liikunnassa erityistarpeita, jotka johtuvat toimintakyvyn rajoituksista. Osa heistä käyttää yleisiä liikuntapalveluja, osa tarvitsee kohderyhmän tarpeet huomioivaa soveltavaa liikuntaa, jossa vaaditaan erityisosaamista. Nykyisin ohjatussa soveltavassa liikunnassa arvioidaan olevan mukana noin 250 000 henkilöä.

Erityisryhmille soveltuvaa liikuntatoimintaa järjestävät etenkin kunnat, erityisryhmien liikuntajärjestöt, sosiaali- ja terveydenhuollon laitokset sekä koulut. Myös lajiliitot ja urheiluseurat osallistuvat erityisliikunnan järjestämiseen tekemällä yhteistyötä edellä mainittujen toimijoiden kanssa. Keskeinen tekijä erityisryhmien liikuntaa järjestettäessä on liikuntatilojen ja liikuntaympäristöjen esteettömyys, missä kunnilla on keskeinen rooli. Kuntien velvollisuus luoda edellytyksiä erityisliikunnalle on sisällytetty liikuntalakiin (390/2015), jonka mukaan ”Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen.” Vuonna 2013 Suomen kunnissa työskenteli päätoimisina erityisliikunta-ohjaajina hieman yli 100 työntekijää.

Viime vuosien aikana on tapahtunut vammaisten ja erityisliikkujien oikeusturvan kannalta merkittäviä edistysaskeleita. Vuonna 2014 Suomessa astui voimaan yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) ja vuonna 2016 Suomi ratifioi Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista (CRPD, vammaisyleissopimus). Erityisliikkujien kannalta näillä on laaja-alaisia vaikutuksia, sillä velvoittavina lakeina niiden velvoitteita on tarkasteltava jokaisella hallinnon- ja liikuntapolitiikan alueella läpäisevästi. Käytännössä yhdenvertaisuus, tasa-arvo, esteettömyys, saavutettavuus ja eettisyys on huomioitava kaikessa liikuntapolitiisessa toiminnassa.

Valtion liikuntaneuvoston tehtävänä on käsitellä liikunnan kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita. Sen tehtävänä on myös tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja liikkumis- ja toimintaesteisten liikuntaa, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista asioista. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 2015 valtion liikuntaneuvoston esityksestä kolme jaostoa, tutkimus- ja arviointijaoston, ennakointijaoston sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaoston. Soveltavan liikunnan asiat painottuvat yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaostoon, mutta sillä on sijansa myös kahdessa muussa jaostossa. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaoston tehtävänä on suunnata liikuntaneuvoston työtä siten, että kysymykset liikuntakulttuurin tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta integroituvat vahvemiksi osaksi yleistä liikuntapolitiittista keskustelua ja pohjautuvat vahvaan seuranta- ja arviointitietoon.

Soveltavalla liikunnalla ei ole valtion liikuntabudjetissa omaa momenttiaan, vaan sen määrärahoja sisältyy useisiin tilijaottelun kohtiin. Määrärahoja erityisliikunnalle ohjautuu erityisliikuntajärjestöille myönnettyjen avustusten lisäksi muun muassa kuntien liikuntatoimen valtionosuuksien, liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustuksien, huippu-urheilun sekä liikuntajärjestöjen, liikuntatieteellisen tutkimuksen ja liikunnan koulutuskeskusten avustusten kautta. Tämän vuoksi soveltavaan liikuntaan kohdistettujen määrärahojen kokonaissumman määrittäminen on hankalaa. Suoraan soveltavaan liikuntaan osoitetut määrärahat vuonna 2016 olivat noin neljä miljoonaa euroa.

Valtakunnallisten erityisliikuntajärjestöjen osuus erityisliikunnan kokonaismäärärahoista oli noin 2,7 miljoonaa euroa, mikä sisältää Paralympiakomitean, Suomen vammaisurheilun ja -liikunta Vau ry:n sekä 10 muun erityisliikuntajärjestön toiminta-avustukset. Vuonna 2016 rahoitettiin kahta tutkimushanketta yhteensä 150 000 eurolla. Tutkimukset käsittelivät vammaisia nuoria liikunnallisissa nuorisokulttuureissa sekä tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia liikuntaan vanhuudessa.

Muihin soveltavan liikunnan kohteisiin myönnettiin yhteensä 1 187 300 euroa. Muut -kohdat sisältää vammaisurheilijoiden apurahat, Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön paraurheiluun kohdenneet määrärahat sekä erilaisiin hankkeisiin tarkoitetut erityisavustukset. Suomen Olympiakomitealle on osoitettu 6 860 000 euroa huippu-urheiluyksikön toimintaan, joista 600 000 on tarkoitettu Suomen paralympiaurheilun kehittämiseen. Urheilijoiden suuren apurahan 20 000 euroa sai seitsemän vammaisurheilijaa, pienen apurahan 10 000 euroa neljä vammaisurheilijaa ja nuorten/joukkuelajien apurahan 5 000 euroa sai yhdeksän vammaisurheilijaa. Muita avustuksia olivat muun muassa Rion paralympialaisten kisa-avustus sekä eri arvokisojen avustukset.

Kuntien liikuntatoiminnalle myönnetään vuosittain valtionosuutta, josta osa käytetään erityisliikunnan toimintoihin. Valtionosuudesta ei kuitenkaan ole laskettavissa erityisliikuntaan käytettävää resurssia, koska sitä ei korvamerkitä, vaan kunnat saavat käyttää valtionosuuden tarpeelliseksi katsomallaan tavalla. Valtion liikuntaneuvoston tuottaman

erityisliikunnan perustiedoston mukaan kuntien erityisliikuntaan arvioidaan käytettävän valtionosuuksista noin 2,4 miljoonaa euroa vuodessa (Valtion liikuntaneuvosto, erityisliikunnan perustiedosto 2014). Tämän lisäksi lajiliittojen toteuttama erityisliikunta voidaan mahdollisesti huomioida korottavana tekijänä niiden toiminta-avustuksia tarkistettaessa. Tämän kappaleen lukuja on käsitelty myös tilastokirjan muissa kappaleissa. Soveltavan liikunnan järjestöavustukset, tutkimusavustukset ja muut rahoituskohteet vuosina 2010–2016 on esitetty taulukossa 57. Huomioitavaa taulukon eri vuosien vertailtavuuden kannalta on, että soveltavan liikunnan rahoituspohja on muuttunut vuosien aikana, eikä siihen kohdennettuja avustuksia ole kaikkina vuosina myönnetty samoista lähteistä.

Taulukko 57. Soveltavan liikunnan järjestöavustukset, tutkimus ja muut rahoituskohteet vuosina 2010–2016 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Hakija	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Erityisliikuntajärjestöt	3 924 718	4 345 447	4 323 833	4 365 994	4 410 526	3 097 239	2 745 000
Erityisliikunnan tutkimus	763 140	423 946	205 897	203 069	200 478	80 000	150 000
Muut kohteet	654 120	529 933	617 690	609 208	601 435	277 000	1 187 300
Yhteensä	5 341 977	5 299 325	5 147 420	5 257 744	5 224 910	3 454 239	4 082 300

Lähde: Erityisliikunnan kokonaisrahoitus vuosina 2010–2016 -muistiot

Tulevaisuudessa soveltavan liikunnan kokonaisuus ja sen rahoituslähteet ovat selkeytymässä, sillä Valtion liikuntaneuvosto on tilannut ulkoisen arvioinnin valtionhallinnon toimenpiteistä ja ohjauskeinoista liikkumis- ja toimintaesteisten arkiliikunnassa, liikunnassa ja huippu-urheilussa. Arvioinnissa tuotetaan kokonaiskuva valtionhallinnon toimialojen (mm. liikunta-, sosiaali- ja terveys-, ympäristö- ja koulutuspolitiikka) toimenpiteistä liikkumis- ja toimintaesteisten arkiliikunnan, liikunnan ja huippu-urheilun edistämisessä. Arvioinnin tuottaa Liikuntatieteellinen seura LTS ja sen arvioitu valmistumisaika on keväällä 2018.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä. Liikuntalaki 10.4.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>
 Liikuntatieteellinen Seura ry. Erityisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>
 Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
 Valtion liikuntaneuvosto. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaosto. Saatavilla http://www.liikuntaneuvosto.fi/valt-ion_liikuntaneuvosto/jaostot/yhdenvertaisuus-ja_tasa-arvojaosto
http://www.liikuntaneuvosto.fi/valt-ion_liikuntaneuvosto/jaostot/erityisryhmien_liikunnan_jaosto/yleista_erityisliikunnasta
 Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>.
<http://www.yhdenvertaisuus.fi/>
 Vammaisten oikeuksien yleissopimuksen ratifiointi. Saatavilla https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnas-ta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/vammaistenoikeuksienyleissopimuksen-ratifiointi.aspx

14 Valtion liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvosto on liikuntalaissa (390/2015) määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimeksi, jonka valtioneuvosto asettaa eduskunnan toimikaudeksi. Liikuntaneuvosto käsittelee periaatteellisesti tärkeitä liikuntaan liittyviä kysymyksiä, tekee esityksiä ja aloitteita liikunnan tukemiseksi sekä arvioi valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella.

Uuden liikuntalain (390/2015) myötä liikuntaneuvostolla ei ole laissa nimettyjä jaostoja, vaan jaostot asetetaan ajankohtaiset ja pitkäjänteistä suunnittelua vaativat tarpeet huomioiden. Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa jaostot kuultuaan liikuntaneuvostoa. Toimikaudelle 2015–2019 asetettiin tutkimus- ja arviointi-, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo- sekä ennakkointijaostot. Jaostoissa on puheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Jaostojen puheenjohtajien tulee olla liikuntaneuvoston jäseniä.

Tutkimus- ja arviointijaosto keskittyy liikuntaneuvoston arviointitehtävän koordinointiin ja liikuntaa koskevan tutkimustiedon hyödyntämiseen liikuntapolitiikan suunnittelussa ja toimenpiteiden arvioinnissa. Ennakkointijaoston tehtävänä on valmistella neuvostolle aloitteita ja esityksiä strategisesti merkittävässä ja laajakantoisissa liikuntapoliittisissa kysymyksissä. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaostoa koskevat laajakantaisesti liikuntakulttuurin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset, siten että nämä integroituvat vahvasti osaksi yleistä liikuntapoliittista keskustelua.

Vuonna 2016 valtion liikuntaneuvoston toimintaan osoitettiin 480 000 euroa veikkausvoittovaroista. Toimikaudella 2015–2019 liikuntaneuvostolla ja sen jaostoilla on neljä strategista ydintavoitetta:

1. Liikunta- ja urheiluasioiden yhteiskunnallinen painoarvo on vahvistuva.
2. Päätöksentekoa vahvistetaan relevantilla ja luotettavalla tiedolla ja arviointitoiminnalla.
3. Valtion liikuntamäärärahat kohdennetaan vaikuttavalla ja läpinäkyvällä tavalla sekä käytetään selkein periaattein.
4. Liikunta- ja urheilukulttuuri on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen.

Vuoden 2016 aikana neuvosto kutsui kokouksiinsa kuultavaksi neljä ministeriä ja antoi lausunnot mm. arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, terveyden edistämisen kannustimista ja työnjaoista tulevassa sote-uudistuksessa, yhteistyöllä hyvinvointia ja terveyttä 2025 -linjauksista, varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä ammatillisen koulutuksen reformista. Liikuntaneuvosto osallistui myös Kansallisen liikuntafoorumin järjestämiseen.

Neuvosto toteutti arvioinnin liikuntalääketieteellisestä toiminnasta (emeritusprofessori Matti Uusitupa) ja käynnisti loppuvuonna arvioinnin huippu-urheilusta (toimitusjohtaja Kimmo J Lipponen), joka julkaistiin tammikuussa 2017. Liikuntaneuvoston julkaisusarjassa julkaistiin yhteensä neljä raporttia. Syksyllä 2016 käynnistyivät perusopetuksen opetus-suunnitelman perusteisiin kirjatut fyysisen toimintakyvyn mittaukset (Move!). Move!-mittauksat suoritetaan vuosiluokilla 5 ja 8. Move!-mittaustulokset kootaan lukuvuosittain yhteen valtion liikuntaneuvoston hallinnoimaan ja Dimenteq Oy:n ylläpitämään tietojärjestelmään. Syksyllä 2016 järjestelmään syötettiin yhteensä noin 38 000 viidesluokkalaisten ja liki 5 500 kahdeksaluokkalaisten mittaustulokset. Valtakunnalliset tulokset julkistettiin seminaarissa joulukuussa 2016.

Liikuntaneuvosto antoi lakisääteiset lausuntonsa liikuntapaikkarakentamiseen, liikuntaa edistävälle järjestöille ja liikuntatieteelliseen toimintaan myönnettävistä valtionavustuksista ja teki esityksiä avustuspoltiikan kehittämiseksi. Neuvosto lausui valtiontalousarviosta vuodelle 2017 sekä julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017–2020.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo huomioitiin neuvoston toiminnassa lähtökohtina (arviointi, lausuminen, aloitteet, tietoperustan kehittäminen ja vaikuttaminen).

Liikuntaneuvoston internetsivuilla osoitteessa www.liikuntaneuvosto.fi vieraili yhteensä 10 238 erillistä kävijää. Sivustoa katseltiin yhteensä 32 814 kertaa.

Lähteitä

Aaltonen, Kimmo (toim.) (2016). Liikuntalakiopas. Tietosanoma.

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>

Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.

Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot.

Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot

Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät.

Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvoston päivittyvä työsuunnitelma 2015–2019:

http://liikuntaneuvosto.fi/files/492/Valtion_liikuntaneuvoston_tyosuunnitelma_2015-2019.pdf

LÄHTEET

- Aaltonen, Kimmo (toim.) (2016). Liikuntalakiopas. Tietosanoma.
- Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH. 2015. <http://www.terveytemme.fi/ath/>
- A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutusselvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013
- Arpajaislaki 23.11.2001/1047.
- Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.
- Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.
- Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2004–2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuri-ministeriö
- Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.
- Saatavilla: <http://www.netra.fi>.
- Dopinglinkki -verkkopalvelu. Saatavilla: www.dopinglinkki.fi
- Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelma vuosille 2011–2015.
- Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf
- Erityisliikunnan tilanne kunnissa 2013. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2014:5.
- Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/valtion_liikuntaneuvoston_julkaisusarja/erityisliikunnan_tilanne_kunnissa_2013.620.news
- European Non-Governmental Sports Organization. Saatavilla: <http://www.engso.eu/>
- International Floorball Federation. Saatavilla: <http://www.floorball.org/>
- Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010.
- Saatavilla: http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/
- Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/>
- Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja. 38/2013.
- Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf
- Kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilötietoja vuosilta 2006–2009. Opetusministeriön julkaisu 2010:15.
- Helsinki: Opetusministeriö.
- Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.
- Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.
- Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.
- Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheilu-seuroissa.
- Valtionliikuntaneuvoston julkaisu 2013:6. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf
- Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>
- Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti.
- Saatavilla: http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf
- Liikkuva koulu –ohjelman väliraportti 2015–2016.
- Saatavilla https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/lk_valiraportti_final_web.pdf
- Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää –ohjelman hakujen yhteenvedot vuosilta 2012–2016.
- Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää –ohjelma.
- Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.
- Liikunta-asetus 30.04.2015/550.
- Liikuntalaki 18.12.1998/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1998/19981054>
- Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>
- Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2014:4.
- Helsinki: Opetusministeriö.
- Liikuntapaikkarakentamisen rahoitussuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Liikuntatieteellinen Seura ry. Erityisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>
- LIKES -tutkimuskeskus. Hanna-Mari Majjala. Kehittämishankkeiden maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>
- Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö
- LIPAS Suomalaisen liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi
- Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla – Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011–2013
- Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020.
- Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2013:10

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarot.
 Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoyt/veikkausvoittovarot/?lang=fi.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2016.
 Saatavilla: http://www.oph.fi/download/177459_opetus_ja_kulttuuritoimen_rahoyt_2016.pdf

Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus.
 Saatavilla: http://www.oph.fi/download/148608_Opetus_ja_kulttuuritoimen_rahoyt_2013.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/Avustukset_seuratoiminnan_kehittamiseen.html?lang=fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Lasten ja nuorten liikunta.
 Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/kansalaistoiminta/lapset_ja_nuoret/?lang=fi

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Suomen Olympiakomitea. Saatavilla: <https://www.olympiakomitea.fi/>

Suomen Olympiakomitea. Vuosikertomus 2016. Saatavilla: <https://storage.googleapis.com/valo-production/2017/01/liite-2-suomen-olympiakomitean-vuosikertomus-ja-tilinpaatos-2016.pdf>

Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla: <https://www.paralympia.fi/>

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. Saatavilla: <https://www.suek.fi/>

The International Working Group on Women and Sport. Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>

Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. Opetusministeriön hallinnonala.
 Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.

Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2016.
 Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>

Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Julkinen talous. Julkaisut vuosilta 2007–2016. Helsinki

Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/rki>

Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla. Urheiluopistojen koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia.
 Opetusministeriön julkaisuja 2009:41. Helsinki: Opetusministeriö.

Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen yleis- ja erityisavustuksiin liittyvät ehdot ja rajoitukset 2016.
 Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtion kotouttamisohjelman luku 5.5 /liikuntapolitiikka

Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.

Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunta. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/jaostot/erityisryhmien_liikunnan_jaosto/yleista_erityisliikunnasta

Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot.
 Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot

Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät.
 Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Valtion talousarvion tilijaoittelut vuosilta 2007-2016. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpaatos

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012. Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti.
 Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.

Vuoden 2016 valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustusvalmistelun esittelymuistio. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.

Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
<http://www.yhdenvertaisuus.fi/>

Zacheus, Tuomas (2010). Liikunnan ja urheilun merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle. Kasvatus & Aika 4 (2) 2010, 203–235

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN: 978-952-263-545-7 (PDF)

ISSN: 1799-0351 (PDF)

